בע"ה

גליון ע"ה // ט'-ט"ו תשרי ה'תשפ"ז

לְשַׁחֵק

עַל דַּלְתֵי יוֹם יוֹם

שִׁעוּרֵי הַשָּׁבוּעַ – נ"ך וּמִשְׁנָיוֹת

כְּתַקָּנַת מוֹרֵנוּ וְרַבֵּינוּ הָרַב יִצְחָק גִּינְזְבּוּרְג שְׁלִיטָ"א

שָׁבוּעַ יוֹם־הַכִּפּוּרִים־סוּכּוֹת תשפ"ז

נ"ך: יהושע ו'-י"ב

משנה: חולין פרק ה'

שיעור שבועי: סדרם הפנימי של חגי תשרי

הוספות: חת"ת והפטרה // לוח הילולא דצדיקיא // סיפור חסידי

הקדמת המערכת

שבוע טוב ומבורך, לכל אנ"ש והתמימים שיחיו, השוקדים על דלתות התורה הקדושה ורבינו שליט"א יום יום!

השבוע, ט'-ט"ו תשרי, שבוע יום הכפורים וסוכות תשפ"ז, זמן מיוחד של התחדשות ולמוד תורה מרובה חגים ושמחות, נמשיך בחסד ה' בלימוד הנ"ך בפעם הרביעית, יהושע פרקים ו'-י"ב. הלימוד השבוע מלווה את שלבי כיבוש הארץ – החל מכיבוש יריחו הניסי ונפילת חומותיה, דרך חטא עכן והמפלה הראשונה בעי, התיקון וכיבוש העי, ועד להמשך מסע הכיבושים המורחב של יהושע ועם ישראל בארץ כנען. במשנה נלמד השבוע את פ"ה במסכת חולין, העוסק בדין "אותו ואת בנו", איסור שחיטת בהמה ובנה ביום אחד.

במדור 'השיעור השבועי' נעמיק בסדרם הפנימי של חגי תשרי, ובמסלול הרוחני שעובר היהודי מראש השנה ויום הכיפורים ועד לשמחת חג הסוכות ושמיני עצרת.

במדור 'הספור החסידי' נקרא על תולדות חייו של כ"ק אדמו"ר המהר"ש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, שיום ההילולא שלו חל השבוע, בי"ג תשרי, ערב ערב חג הסוכות, ונלמד ספור מיוחד עם ביאור מתוק מרבינו שליט"א – איך לייעץ?

בברכת לימוד תורה פורה ומרתק, שיהיו דברי תורה חדשים ומתוקים בפינו תמיד,

המערכת

***

למנויים, לקבלת הגליון באימייל, לתרומות, הקדשות, הערות והארות – lishcod@gmail.com

טבלת הלִמוד לחדש תשרי

ראשון	שני	שלישי	רביעי	חמישי	ששי	שבת־קדש
כ"ד אלול דבהי"ב כ"ח	**כ"ה אלול** דבהי"ב כ"ט	**כ"ו אלול** דבהי"ב ל'	**כ"ז אלול** דבהי"ב ל"א	**כ"ח אלול** דבהי"ב ל"ב	**כ"ט אלול** דבהי"ב ל"ג	**א' תשרי** ראש השנה דבהי"ב ל"ד חולין פ"ג
ב' תשרי ראש השנה דבהי"ב ל"ה	**ג' תשרי** גדליה דבהי"ב ל"ו סיום הנ"ך	**ד' תשרי** יהושע א'	**ה' תשרי** יהושע ב'	**ו' תשרי** יהושע ג'	**ז' תשרי** יהושע ד'	**ח' תשרי** האזינו יהושע ה' חולין פ"ד
ט' תשרי יהושע ו'	**י' תשרי** יום הכיפורים יהושע ז'	**י"א תשרי** יהושע ח'	**י"ב תשרי** יהושע ט'	**י"ג תשרי** יהושע י'	**י"ד תשרי** יהושע י"א	**ט"ו תשרי** חג הסוכות יהושע י"ב חולין פ"ה
ט"ז תשרי חוה"מ סוכות יהושע י"ג	**י"ז תשרי** חוה"מ סוכות יהושע י"ד	**י"ח תשרי** חוה"מ סוכות יהושע ט"ו	**י"ט תשרי** חוה"מ סוכות יהושע ט"ז	**כ' תשרי** חוה"מ סוכות יהושע י"ז	**כ"א תשרי** הושענא רבא יהושע י"ח	**כ"ב תשרי** שמחת תורה יהושע י"ט חולין פ"ו
כ"ג תשרי אסרו חג יהושע כ'	**כ"ד תשרי** יהושע כ"א	**כ"ה תשרי** יהושע כ"ב	**כ"ו תשרי** יהושע כ"ג	**כ"ז תשרי** יהושע כ"ד	**כ"ח תשרי** שפטים א'	**כ"ט תשרי** בראשית שפטים ב' חולין פ"ז

יום ראשון // ט' תשרי // ערב יום־הכפורים

חומש - ראשון פרשת וזאת הברכה

(פרק ל"ג) (א) {פרשת וזאת הברכה} {פ} וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בֵּרַךְ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱ־לֹהִים אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי מוֹתוֹ:

וְדָא בִרְכְתָא דְּבָרֵיךְ מֹשֶׁה נְבִיָא דַיְיָ יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קֳדָם מוֹתֵיהּ.

וזאת הברכה, לפני מותו - סמוך למיתתו, שאם לא עכשיו אימתי. [ודרכן של צדיקים לצות ברכתן בפרק מיתתן, שכן יצחק אמר: ואברככה לפני י"י לפני מותי (בראשית כ"ז:ז'), זה פשוטו. ומדרשו: בא מלאך המות ליטול נשמתו, עיכב משה על ידו, עמד ובירכן לפניו לעיני מלאך המות.]

(ב) וַיֹּאמַר יְ־הוָֹה מִסִּינַי בָּא וְזָרַח מִשֵּׂעִיר לָמוֹ הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן וְאָתָה מֵרִבְבֹת קֹדֶשׁ מִימִינוֹ [אֵשׁ דָּת] (אשדת) לָמוֹ:

וַאֲמַר יְיָ מִסִּינַי אִתְגְּלִי וְזִיהוֹר יְקָרֵיהּ מִשֵּׂעִיר אִתַּחְזִי לַנָא אִתְגְּלִי בְּגְבוּרְתֵיהּ עַל טוּרָא דְּפָארָן וְעִמֵּיהּ רִבְוָת קַדִּישִׁין כְּתָב יַמִּינֵיהּ מְגוֹ אִישָׁתָא אוֹרָיְתָא יְהַב לַנָא.

ויאמר י"י מסיני - פתח תחילה בשבחו של מקום, ואחר כך פתח בצרכיהם של ישראל, ובשבח שפתח בו יש בו הזכרת זכות לישראל. וכל זה לשון ריצוי הוא, כלומר: כדיי אילו שתחול עליהם ברכה. **מסיני בא** - ויצא לקראתם כשבאו להתייצב תחת ההר כחתן היוצא להקביל פני כלה, שנאמר: לקראת האלהים (שמות י"ט:י"ז) - למדנו שיצא כנגדן. **וזרח משעיר** - שפתח לבני עשו שיקבלו את התורה, ולא רצו. **הופיע** - להם מהר פארן - שהלך שם ופתח לבני ישמעאל שיקבלוה, ולא רצו. **ואתה** - לישראל. **מרבבות קדש** - ועמו מקצת רבבות מלאכי קדש, ולא כולם ולא רובם. ולא כדרך מלך בשר ודם שמראה כל כבוד עושרו ותפארתו ביום חתונתו. **אש דת** - שהיתה לפניו כתובה באש שחורה על אש לבנה, נתן להם בלוחות כתב יד ימינו. דבר אחר: **אש דת** - כתרגומו, שנתנה מתוך האש.

(ג) אַף חֹבֵב עַמִּים כָּל־קְדֹשָׁיו בְּיָדֶךָ וְהֵם תֻּכּוּ לְרַגְלֶךָ יִשָּׂא מִדַּבְּרֹתֶיךָ:

אַף חַבִּיבְנוּן לְשִׁבְטַיָּא כָּל קַדִּישׁוֹהִי בִּית יִשְׂרָאֵל בִּגְבוּרָא אַפֵּיק מִמִּצְרַיִם וְאִנּוּן מְדַבְּרִין תְּחוֹת עֲנָנָךְ נָטְלִין עַל מֵימְרָךְ.

אף חובב עמים - גם חיבה יתירה חיבב את השבטים, כל אחד קרוי עם, שהרי בנימן היה לבדו להיולד כשאמר הקב"ה ליעקב: גוי וקהל גוים יהיה ממך (בראשית ל"ה:י"א). **כל קדושיו בידך** - נפשות הצדיקים גנוזות תחת כסא הכבוד, כעניין שנאמר: והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את י"י אלהיך (שמואל א כ"ה:כ"ט). **והם תכו לרגליך** - והם ראוים לכך שהם תיוכו עצמם לתוך תחתית ההר, לרגליך, בסיני. **תוכו** - לשון פוֹעַלו, הותווכו לתוך מרגלותיך. **ישא מדברותיך** - נשאו עליהם עול תורתך. **מדברותיך** - המ"ם בו קרוב ליסוד, כמו: את הקול מדבר אליו (במדבר ז':פ"ט), וכמו: ואשמע את הקול מדבר אלי (יחזקאל ב':ב') - כמו: מתדבר. אף זה מדברותיך - מה שהייתה מדבר להשמיעיני לדבר להם. ובלעז

טישפורפלדורש. ואונקלוס תירגם: שהיו נוסעים על פי דבריך, והמ״ם בו שימוש, משמשת לשון מן. דבר אחר: **אף חובב** וגו׳ - אף בשעת חיבתן של אומות העולם, שהראית להם פנים שוחקות ומסרת את ישראל בידם, כל קדושיו בידך - כל צדיקיהם וטוביהם דבקו בך, ולא משו מאחריך, ואתה שומרם. **והם תכו לרגליך** - מתמצעים ומתכנסים לתחת צלך. **ישא מדברותיך** - מקבלים גזירותיך ודתותיך בשמחה.

(ד) תּוֹרָה צִוָּה־לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב:

אוֹרָיְתָא יְהַב לַנָא מֹשֶׁה מַסְרַה יְרוּתָא לְכְנֶשֶׁת יַעֲקֹב.

ואלה דבריהם: **תורה** - אשר צוה לנו משה, מורשה היא לקהל יעקב - אחזנוה ולא נעזבנה.

(ה) וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי עָם יַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל:

וַהֲוָה בְיִשְׁרָאֵל מַלְכָּא בְּאִתְכַּנָּשׁוּת רֵישֵׁי עַמָּא כַּחֲדָא שִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל.

ויהי - הקב״ה. **בישורון מלך** - ותמיד עול מלכותו עליהם. **בהתאסף** - בכל חשבון ראשי אסיפתם. **ראשי** - כמו: כי תשא את ראש (שמות ל׳:י״ב), לפיכך ראוים אילו שאברכם. דבר אחר: בהתאספם יחד באגודה אחת ושלום ביניהם, הוא מלכם, ולא כשיש ביניהם מחלוקת.

(ו) יְחִי רְאוּבֵן וְאַל־יָמֹת וִיהִי מְתָיו מִסְפָּר:

יֵיחֵי רְאוּבֵן בְּחַיֵּי עָלְמָא וּמוֹתָא תִּנְיָנָא לָא יְמוּת וְיִקְבְּלוּן בְּנוֹהִי אַחְסָנַתְהוֹן בְּמִנְיָנְהוֹן.

יחי ראובן - בעולם הזה. **ואל ימות** - לעולם הבא, שלא יזכר לו מעשה בלהה. [ותרגומו: ומותא תניינא לא ימות - מיתה שנייה לעולם הבא, שהחטא שחטא על בלהה היא מיתה ראשונה של העולם, ובקשו רחמים שלא יטרד מהעולם הבא. ומניין שהחטא קרוי מיתה? שנאמר: כי ביום אכלך ממנו מות תמות (בראשית ב׳:י״ז) - לפי פשוטו פתרונו: חטא תחטא, ואומר: כי הנער בן מאה שנה ימות (ישעיהו ס״ה:כ׳). וכן בישעיה: אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון (ישעיהו כ״ב:י״ד) - מתורגם: מותא תינייא. לפי שהיו אומרים: ששון ושמחה הרג בקר ושחט צאן כי מחר נמות (ישעיהו כ״ב:י״ג) - לעולם הבא נמות ונעשה הנאותינו לעולם הזה, אמר להם הנביא: שלא יכופר העון להם לעולם הזה, ויטרדו מן העולם הבא.] **ויהי מתיו** - נימנין במנין שאר אחיו. דוגמא היא זו כעין: וישכב את בלהה {וגו׳} ויהיו בני יעקב שנים עשר (בראשית ל״ה:כ״ב) - לא יצא מן המניין.

(ז) {ס} וְזֹאת לִיהוּדָה וַיֹּאמַר שְׁמַע יְ־הוָה קוֹל יְהוּדָה וְאֶל־עַמּוֹ תְּבִיאֶנּוּ יָדָיו רָב לּוֹ וְעֵזֶר מִצָּרָיו תִּהְיֶה:

וְדָא לִיהוּדָה וַאֲמַר קַבֵּיל יְיָ צְלוֹתֵיהּ דִּיהוּדָה בְּמִפְקֵיהּ לְקָרָבָא וּלְעַמֵּיהּ תָּתִיבְנֵיהּ בִּשְׁלָם יְדוֹהִי יַעֲבְדָן לֵיהּ פּוּרְעָנוּתָא מִשָּׂנְאוֹהִי וְסָעֵיד מִבְּעֵיל דְּבָבָא הֱוִי לֵיהּ.

וזאת ליהודה - סמך יהודה לראובן מפני ששניהם הודו על קילקולן, שנאמר: אשר חכמים יגידו ולא כחדו מאבותם (איוב ט״ו:י״ח), להם לבדם נתנה הארץ ולא עבר זר בתוכם (איוב ט״ו:י״ט). ועוד פירשו רבותינו (בבלי מכות י״א:): כל ארבעים

שנה שהיו ישראל במדבר היו עצמותיו של יהודה מגולגלים בארון מפני נדוי שקבל עליו: וחטאתי לך כל הימים (בראשית מ״ג:ט׳). אמר משה: מי גרם לראובן שיודה? יהודה וכו׳. **שמע י״י קול יהודה** - תפלת דוד, ושלמה (מלכים א ח׳), ואסא מפני הכושים (דברי הימים ב י״ד:י׳), ויהושפט מפני העמונים (דברי הימים ב כ׳:ה׳-י״ב), וחזקיה מפני סנחריב (מלכים ב י״ט:ט״ו-י״ט). **ואל עמו תביאנו** - לשלום מן המלחמה. **רב לו** - יריבו לו וינקמו נקמתו. **ועזר מצריו תהיה** - על יהושפט נתפלל, על מלחמת רמות גלעד: ויזעק יהושפט וי״י עזרו (דברי הימים ב י״ח:ל״א). דבר אחר: **שמע י״י קול יהודה** - כאן רמז ברכה לשמעון מתוך ברכותיו של יהודה, ואף כשחלקו ארץ ישראל נטל שמעון מתוך חלקו של יהודה, שנאמר: מחבל בני יהודה נחלת בני שמעון (יהושע י״ט:ט׳).

תהלים - פרקים כ, מ״ט-נ״ד, קי״ב-קי״ד

תניא - אגרת הקדש כ׳

ובזה יובן היות המצות במל׳ ה׳ של שם הוי׳ והתורה בז״א וא״ו של שם הוי׳. הגם שלמעלה בא״א המצות הן בגולגלתא בלבנונית היא האורחא דבפלגותא דשערי דמתפלגא לתרי״ג אורחין דאורייתא שבז״א ושרש התורה דנפקא מח״ע הוא במו״ס דא״א והיינו החכמה דטעמי המצות אלא שהוא כחותם המתהפך ונעוץ תחלתן בסופן הוא כח הא״ס ב״ה לברוא יש מאין ולא ע״י עילה ועלול שיהיה העלול מוקף מעילתו ובטל במציאות רק יהיה היש דבר נפרד מאלקות בכדי שיהיה המאציל ב״ה מלך על כל הנפרדים ע״י שיקיימו מצותיו שיצוה עליהם וסוף מעשה במחשבה תחלה ולכן אמרו בירושלמי ולית ליה לר״ש שמפסיק ללולב וכו׳ וכל הלומד שלא לעשות נוח לו שנתהפכה שלייתו ע״פ וכו׳ כי השליא נוצרה תחלה מהטיפה והיא לבדה היתה עיקר הולד עד מ׳ יום שהתחילה צורת הולד. וככה המצות הן עיקר התורה ושרשה הגם שהמצוה היא גופנית והתורה היא חכמה רק שזה בחיצוניות וזה בפנימיות וכדלקמן.

לוח היום־יום

ט׳ תשרי

כפרות: ״בני אדם - ולשלום״ שלש פעמים, ובכל פעם מסבב ג׳ פעמים, סך הכל מסבב ט׳ פעמים. עד סוף תשרי אין אומרים תחנון. מלקות: המלקה והנלקה שניהם אומרים ״והוא רחום״ שלש פעמים.

בערב יום הכיפורים העבודה היא חרטה על העבר, ביום הכיפורים - קבלה על להבא.

נ"ך יומי – יהושע פרק ו'

(א) וִֽירִיחוֹ֙ סֹגֶ֣רֶת וּמְסֻגֶּ֔רֶת מִפְּנֵ֖י בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל אֵ֥ין יוֹצֵ֖א וְאֵ֥ין בָּֽא:

סגרת ומסוגרת - כתרגומו: אחידא בדשין דפרזלא, ומתקפא בעברין דנחשא. [**אין יוצא ואין בא** - אין יוצא מוסב על סוגרת, ואין בא מוסב על ומסוגרת, וכן חיבור המילה, ויריחו סוגרת על כל העם אשר בתוכה מאין יוצא ממנה מפני ישראל, ומסוגרת מאד מאין בא בתוכה איש מן החוץ אף לעזרתם, מיראתם את ישראל.]

(ב) {ס} וַיֹּ֥אמֶר יְ־הוָ֖ה אֶל־יְהוֹשֻׁ֑עַ רְאֵ֗ה נָתַ֤תִּי בְיָדְךָ֙ אֶת־יְרִיחוֹ֙ וְאֶת־מַלְכָּ֔הּ גִּבּוֹרֵ֖י הֶחָֽיִל: (ג) וְסַבֹּתֶ֣ם אֶת־הָעִ֗יר כֹּ֚ל אַנְשֵׁ֣י הַמִּלְחָמָ֔ה הַקֵּ֥יף אֶת־הָעִ֖יר פַּ֣עַם אֶחָ֑ת כֹּ֥ה תַֽעֲשֶׂ֖ה שֵׁ֣שֶׁת יָמִֽים:

[**הקף {את} העיר** - סבב אותה. צירקליס בלעז.]

(ד) וְשִׁבְעָ֣ה כֹהֲנִ֗ים יִשְׂאוּ֙ שִׁבְעָ֣ה שׁוֹפְר֣וֹת הַיֹּבְלִ֔ים לִפְנֵ֖י הָאָר֑וֹן וּבַיּ֣וֹם הַשְּׁבִיעִ֗י תָּסֹ֙בּוּ֙ אֶת־הָעִ֔יר שֶׁ֥בַע פְּעָמִ֖ים וְהַכֹּהֲנִ֥ים יִתְקְעוּ֖ בַּשּׁוֹפָרֽוֹת:

יובלים - אילים, [כמו כי אזילנא לערבייא הוו קרו להו ליובלא דיכרא].

(ה) וְהָיָ֗ה בִּמְשֹׁךְ֙ בְּקֶ֣רֶן הַיּוֹבֵ֔ל [בְּשָׁמְעֲכֶ֖ם] (בשמעכם) אֶת־ק֣וֹל הַשּׁוֹפָ֑ר יָרִ֤יעוּ כָל־הָעָם֙ תְּרוּעָ֣ה גְדוֹלָ֔ה וְנָפְלָ֥ה חוֹמַ֖ת הָעִ֣יר תַּחְתֶּ֑יהָ וְעָל֥וּ הָעָ֛ם אִ֥ישׁ נֶגְדּ֖וֹ:

והיה במשוך בקרן היובל - בתקיעה אחרונה בסוף התקיעה רגיל להאריך את הקול.

תחתיה - במקומה.

(ו) וַיִּקְרָ֣א יְהוֹשֻׁ֣עַ בִּן־נ֠וּן אֶל־הַכֹּהֲנִ֨ים וַיֹּ֤אמֶר אֲלֵהֶם֙ שְׂא֣וּ אֶת־אֲר֣וֹן הַבְּרִ֔ית וְשִׁבְעָ֣ה כֹהֲנִ֔ים יִשְׂאוּ֙ שִׁבְעָ֣ה שׁוֹפְר֔וֹת יֽוֹבְלִ֖ים לִפְנֵ֥י אֲר֖וֹן יְ־הוָֽה: (ז) [וַיֹּ֣אמֶר] (ויאמרו) אֶל־הָעָ֗ם עִבְר֤וּ וְסֹבּוּ֙ אֶת־הָעִ֔יר וְהֶחָלוּץ֙ יַעֲבֹ֔ר לִפְנֵ֖י אֲר֥וֹן יְ־הוָֽה:

והחלוץ יעבר - בני גד ובני ראובן היו עוברים לפניהם, לפי שהיו גיבורים ומכים בזרוע חזקה, כמו שנאמר: וטרף זרוע אף קדקד (דברים ל"ג:כ').

(ח) וַיְהִ֗י כֶּאֱמֹ֤ר יְהוֹשֻׁ֙עַ֙ אֶל־הָעָ֔ם וְשִׁבְעָ֣ה הַכֹּהֲנִ֔ים נֹשְׂאִ֕ים שִׁבְעָ֖ה שׁוֹפְר֣וֹת הַיּוֹבְלִ֑ים לִפְנֵ֥י יְ־הוָ֛ה עָבְר֥וּ וְתָקְע֖וּ בַּשּׁוֹפָר֑וֹת וַאֲר֣וֹן בְּרִית־יְ־הוָ֔ה הֹלֵ֖ךְ אַחֲרֵיהֶֽם: (ט) וְהֶחָלוּץ֙ הֹלֵ֣ךְ לִפְנֵ֔י הַכֹּהֲנִ֖ים [תּוֹקְעֵ֑י] (תקעו) הַשּׁוֹפָר֥וֹת וְהַמְאַסֵּ֖ף הֹלֵ֣ךְ אַחֲרֵ֣י הָאָר֑וֹן הָל֥וֹךְ וְתָקֹ֖ועַ בַּשּׁוֹפָרֽוֹת: (י) וְאֶת־הָעָ֣ם צִוָּ֔ה יְהוֹשֻׁ֖עַ לֵאמֹ֑ר לֹ֤א תָרִ֙יעוּ֙ וְלֹא־תַשְׁמִ֣יעוּ אֶת־קֹולְכֶ֔ם וְלֹא־יֵצֵ֥א מִפִּיכֶ֖ם דָּבָ֑ר עַ֚ד יֹ֣ום אָמְרִ֣י אֲלֵיכֶ֔ם הָרִ֖יעוּ וַהֲרִיעֹתֶֽם: (יא) וַיַּסֵּ֖ב אֲר֣וֹן־יְ־הוָ֑ה אֶת־הָעִ֗יר הַקֵּ֥ף פַּ֛עַם אֶחָ֖ת וַיָּבֹ֣אוּ הַמַּחֲנֶ֑ה וַיָּלִ֖ינוּ בַּמַּחֲנֶֽה: (יב) {פ} וַיַּשְׁכֵּ֤ם יְהוֹשֻׁ֙עַ֙ בַּבֹּ֔קֶר וַיִּשְׂא֥וּ הַכֹּהֲנִ֖ים אֶת־אֲר֥וֹן יְ־הוָֽה: (יג) וְשִׁבְעָ֣ה הַכֹּהֲנִ֗ים נֹשְׂאִים֙ שִׁבְעָ֣ה שׁוֹפְר֣וֹת הַיֹּבְלִ֔ים לִפְנֵ֖י אֲר֣וֹן יְ־הוָ֑ה הֹלְכִ֤ים הָל֙וֹךְ֙ וְתָקְע֣וּ בַשּׁוֹפָר֔וֹת וְהֶחָלוּץ֙

הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם וְהַמְאַסֵּף הֹלֵךְ אַחֲרֵי אַהֲרֹן יְ־הוָה [הָלוֹךְ] (הולך) וְתָקוֹעַ בַּשּׁוֹפָרוֹת:

והמאסף - שבט דן הנוסע אחרון, והוא מאסף את כל המתעכבים אחרונים. [לפי שהיה מרובה באוכלוסין, היה בא אחרון.]

(יד) וַיָּסֹבּוּ אֶת־הָעִיר בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי פַּעַם אַחַת וַיָּשֻׁבוּ הַמַּחֲנֶה כֹּה עָשׂוּ שֵׁשֶׁת יָמִים: (טו) וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיַּשְׁכִּמוּ כַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר וַיָּסֹבּוּ אֶת־הָעִיר כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה שֶׁבַע פְּעָמִים רַק בַּיּוֹם הַהוּא סָבְבוּ אֶת־הָעִיר שֶׁבַע פְּעָמִים:

[ויסבו את העיר כמשפט הזה - של ששת ימים ז' פעמים, אך בזאת היה חלוק יום שביעי שאמר יהושע הריעו כולכם ובשאר הימים תקעו ולא הריעו. וכן כתוב למעלה שאמר לו הקב"ה להריע כולם בשביעי.] ויהי ביום השביעי - שבת היה.

(טז) וַיְהִי בַּפַּעַם הַשְּׁבִיעִית תָּקְעוּ הַכֹּהֲנִים בַּשּׁוֹפָרוֹת וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הָעָם הָרִיעוּ כִּי־נָתַן יְ־הוָה לָכֶם אֶת־הָעִיר: (יז) וְהָיְתָה הָעִיר חֵרֶם הִיא וְכָל־אֲשֶׁר־בָּהּ לַי־הוָה רַק רָחָב הַזּוֹנָה תִּחְיֶה הִיא וְכָל־אֲשֶׁר אִתָּהּ בַּבַּיִת כִּי הָחְבְּאַתָה אֶת־הַמַּלְאָכִים אֲשֶׁר שָׁלָחְנוּ:

והיתה העיר חרם - הֵקְדֵּש, כי הוא יום שבת קדש, וראוי להיות קודש שלל הנשלל בו. [כל מקום שנאמר חרם לי"י - הקדש. מ"ר.]

(יח) וְרַק־אַתֶּם שִׁמְרוּ מִן־הַחֵרֶם פֶּן־תַּחֲרִימוּ וּלְקַחְתֶּם מִן־הַחֵרֶם וְשַׂמְתֶּם אֶת־מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל לְחֵרֶם וַעֲכַרְתֶּם אוֹתוֹ:

ועכרתם אותו - לשון מים עכורים.

(יט) וְכָל כֶּסֶף וְזָהָב וּכְלֵי נְחֹשֶׁת וּבַרְזֶל קֹדֶשׁ הוּא לַי־הוָה אוֹצַר יְ־הוָה יָבוֹא: (כ) וַיָּרַע הָעָם וַיִּתְקְעוּ בַּשּׁוֹפָרוֹת וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הָעָם אֶת־קוֹל הַשּׁוֹפָר וַיָּרִיעוּ הָעָם תְּרוּעָה גְּדוֹלָה וַתִּפֹּל הַחוֹמָה תַּחְתֶּיהָ וַיַּעַל הָעָם הָעִירָה אִישׁ נֶגְדּוֹ וַיִּלְכְּדוּ אֶת־הָעִיר:

[וירע העם ויתקעו - תרועה בפה. ברייץ בלעז. מ"ר.]

(כא) וַיַּחֲרִימוּ אֶת־כָּל־אֲשֶׁר בָּעִיר מֵאִישׁ וְעַד־אִשָּׁה מִנַּעַר וְעַד־זָקֵן וְעַד שׁוֹר וָשֶׂה וַחֲמוֹר לְפִי־חָרֶב: (כב) וְלִשְׁנַיִם הָאֲנָשִׁים הַמְרַגְּלִים אֶת־הָאָרֶץ אָמַר יְהוֹשֻׁעַ בֹּאוּ בֵית־הָאִשָּׁה הַזּוֹנָה וְהוֹצִיאוּ מִשָּׁם אֶת־הָאִשָּׁה וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לָהּ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתֶּם לָהּ: (כג) וַיָּבֹאוּ הַנְּעָרִים הַמְרַגְּלִים וַיּוֹצִיאוּ אֶת־רָחָב וְאֶת־אָבִיהָ וְאֶת־אִמָּהּ וְאֶת־אַחֶיהָ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לָהּ וְאֵת כָּל־מִשְׁפְּחוֹתֶיהָ הוֹצִיאוּ וַיַּנִּיחוּם מִחוּץ לְמַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל:

ויבואו הנערים המרגלים - כאן היו צריכים זירוז, ונעשו כנערים זריזים, ובלילה הראשון היו כמלאכים, ששמרו עצמן מן העבירה עם רחב הזונה, והם אנשים, לכך במקום אחר נקראו מלאכים, ובמקום אחר נערים, ובמקום אחר אנשים.

(כד) וְהָעִיר שָׂרְפוּ בָאֵשׁ וְכָל־אֲשֶׁר־בָּהּ רַק הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב וּכְלֵי הַנְּחֹשֶׁת וְהַבַּרְזֶל נָתְנוּ אוֹצַר בֵּית־יְהוָה: (כה) וְאֶת־רָחָב הַזּוֹנָה וְאֶת־בֵּית אָבִיהָ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לָהּ הֶחֱיָה יְהוֹשֻׁעַ וַתֵּשֶׁב בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹם הַזֶּה כִּי הֶחְבִּיאָה אֶת־הַמַּלְאָכִים אֲשֶׁר־שָׁלַח יְהוֹשֻׁעַ לְרַגֵּל אֶת־יְרִיחוֹ: (כו) {פ} וַיַּשְׁבַּע יְהוֹשֻׁעַ בָּעֵת הַהִיא לֵאמֹר אָרוּר הָאִישׁ לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר יָקוּם וּבָנָה אֶת־הָעִיר הַזֹּאת אֶת־יְרִיחוֹ בִּבְכֹרוֹ יְיַסְּדֶנָּה וּבִצְעִירוֹ יַצִּיב דְּלָתֶיהָ:

בבכורו ייסדינה - בתחלת יסוד שיבנה, בה ימות הבכור, ויקבור וילך עד שימות גם הצעיר בגמר מלאכה, היא הצבת דלתות. [**את העיר הזאת את יריחו** - אפי' בנה את העיר הזאת ושוי לה שם אחר, או אפי' עיר אחרת ושוי לה שם יריחו.]

(כז) {ס} וַיְהִי יְהוָה אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיְהִי שָׁמְעוֹ בְּכָל־הָאָרֶץ:

פרק ו: הזמן והנפש בכיבוש יריחו

יריחו היא "מנעולה של ארץ ישראל" וכיבושה הוא יסוד כיבוש הארץ. בתורה מודגש מאד שהאחיזה בארץ ישראל בממד המקום, ה"עולם", תלויה בהתנהגות נכונה בארץ בנוגע לממד הזמן, ה"שנה" (הבונה יחס נכון לארץ ולבעליה, ה' יתברך, גם בממד הנפש) - בהקפדה על מעגלי השמיטות והיובלות ובעליה לרגל שלש פעמים בשנה, תוך הדגשת לוח השנה החקלאי ושמירה על זמני חדש האביב וחג האסיף (סוד העיבור).

גם בכיבוש העיר יריחו בולטת החשיבות שניתנת לממד הזמן, לפי מעגל ה-7, שחוזר על עצמו בשבתות, בשמיטות וביובלות: "וַיֹּאמֶר הוי' אֶל יְהוֹשֻׁעַ רְאֵה נָתַתִּי בְיָדְךָ אֶת יְרִיחוֹ וְאֶת מַלְכָּהּ גִּבּוֹרֵי הֶחָיִל. וְסַבֹּתֶם אֶת הָעִיר כֹּל אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַקֵּיף אֶת הָעִיר פַּעַם אֶחָת כֹּה תַּעֲשֶׂה שֵׁשֶׁת יָמִים. וְשִׁבְעָה כֹהֲנִים יִשְׂאוּ שִׁבְעָה שֹׁפְרוֹת הַיּוֹבְלִים לִפְנֵי הָאָרוֹן וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תָּסֹבּוּ אֶת הָעִיר שֶׁבַע פְּעָמִים וְהַכֹּהֲנִים יִתְקְעוּ בַּשּׁוֹפָרוֹת. וְהָיָה בִּמְשֹׁךְ בְּקֶרֶן הַיּוֹבֵל כְּשָׁמְעֲכֶם אֶת קוֹל הַשּׁוֹפָר יָרִיעוּ כָל הָעָם תְּרוּעָה גְדוֹלָה וְנָפְלָה חוֹמַת הָעִיר תַּחְתֶּיהָ וְעָלוּ הָעָם אִישׁ נֶגְדּוֹ".

ב'זמן השיא', סיום שבעת הסיבובים של היום השביעי, מגיעים ל"**והיה במשך בקרן היובל**" (המזכיר את קידוש שנת היובל בתקיעת שופר). הביטוי הזה עולה מספר 'סודי', **תשצג**, שהוא מספר החלקים של שארית החדש בסוד העיבור (הלכות קידוש החדש פ"ו ה"ה ואילך). במספר הזה, שעולה גם "**שאו מרום עיניכם** [וראו מי ברא אלה]", יש רמזים לכללות ממד הזמן: הוא עולה 13 פעמים 61, **אחד** פעמים **אין**. 13 הוא המספר הראשוני ה-7 ו-61 המספר הראשוני ה-19, רמז ל-7 שנים מעוברות במחזור קטן של 19 שנה (יחד 26, סוד הוי' ב"ה). **אחד** בהכאת אותיות (**א** פעמים **ח** פעמים **ד**) עולה 32, **אין** בהכאת אותיות (**א** פעמים **י** פעמים **ן**) עולה 500 וביחד הם עולים 532, 19 פעמים 28, התכללות מחזור קטן (19 שנה) ומחזור גדול (28 שנה), שלמות ימות עולם (סוד היובל, שנקרא "עולם"), כנודע בסוד העיבור.

רש"י מפרש: "'במשך'. בתקיעה אחרונה, בהאריך התוקע את הקול". מכאן מקור המנהג להאריך בתקיעה האחרונה גם בתקיעות השופר של ראש השנה (ובתקיעה במוצאי יום כיפור, המסיימת את עבודת היום הקדוש, ועבודת עשרת ימי תשובה בכלל). התקיעה הארוכה באה להזכיר את ה"קול גדול ולא יסף" - הקול הנמשך לעולם - של מעמד הר סיני. משיכת התקיעה הזו, ה'שיא' של ממד הזמן, פועלת בנפשנו - נפש עם ישראל, הכלה של ה' - "משכני אחריך נרוצה" וקונה אותנו לו יתברך ב"קנין משיכה", ודוק.

סדר כפרות

בערב יום הכיפורים מנהג לשחוט תרנגול לבן הנקרא גבר ושוחטים אותו באשמורת הבוקר אחר סליחות כי אז חוט של חסד גובר בעולם ואנו שוחטין אותו להכניע הגבורות ומוציאין ממנו דמו כדי להמתיקו ונקרא כפרה כמו שעיר המשתלח ויהיו הכפרות כפי חשבון בני אדם שבבית זכר לזכר נקבה לנקבה ולמעוברת שוחט ג׳ אחת בשבילה וזכר ונקבה בשביל ספק הולד:

בְּנֵי אָדָם יֹשְׁבֵי חֹשֶׁךְ וְצַלְמָוֶת, אֲסִירֵי עֳנִי וּבַרְזֶל. יוֹצִיאֵם מֵחֹשֶׁךְ וְצַלְמָוֶת, וּמוֹסְרוֹתֵיהֶם יְנַתֵּק. אֱוִילִים מִדֶּרֶךְ פִּשְׁעָם, וּמֵעֲוֹנוֹתֵיהֶם יִתְעַנּוּ. כָּל אֹכֶל תְּתַעֵב נַפְשָׁם, וַיַּגִּיעוּ עַד־שַׁעֲרֵי־מָוֶת. וַיִּזְעֲקוּ אֶל יְיָ בַּצַר לָהֶם, מִמְּצוּקוֹתֵיהֶם יוֹשִׁיעֵם. יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וְיִרְפָּאֵם, וְיִמַלֵּט מִשְּׁחִיתוֹתָם: יוֹדוּ לַייָ חַסְדּוֹ, וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם. אִם יֵשׁ עָלָיו מַלְאָךְ מֵלִיץ אֶחָד מִנִּי־אָלֶף, לְהַגִּיד לְאָדָם יָשְׁרוֹ. וַיְחֻנֶּנּוּ וַיֹּאמֶר: פְּדָעֵהוּ מֵרֶדֶת שַׁחַת, מָצָאתִי כֹפֶר:

זֶה חֲלִיפָתִי, זֶה תְמוּרָתִי, זֶה כַּפָּרָתִי, זֶה הַתַּרְנְגוֹל יֵלֵךְ לְמִיתָה, וַאֲנִי אֵלֵךְ לְחַיִּים טוֹבִים אֲרוּכִים וּלְשָׁלוֹם: וחוזר ואומר בני אדם וגו׳ ולשלום:

וכך עושה ג׳ פעמים ובכל פעם מסבב ג״פ. סך־הכל מסבב ט׳ פעמים

מלקות ילקו קודם טבילה ומנחה. הנלקה מוטה אחוריו לדרום ופניו לצפון. המלקה והנלקה שניהם אומרים והוא רחום ג״פ

יום שני // י׳ תשרי // יום הכפורים

חומש - שני פרשת וזאת הברכה

(פרק ל״ג) (ח) {שני} {פ} וּלְלֵוִי אָמַר תֻּמֶּיךָ וְאוּרֶיךָ לְאִישׁ חֲסִידֶךָ אֲשֶׁר נִסִּיתוֹ בְּמַסָּה תְּרִיבֵהוּ עַל־מֵי מְרִיבָה:

וּלְלֵוִי אֲמַר תּוּמַיָּא וְאוּרַיָּא אַלְבֵּישְׁתָּא לִגְבַר דְּאִשְׁתְּכַח חַסִּיד קֳדָמָךְ דְּנַסֵּיתָהִי בְּנִסְיָתָא וַהֲוָה שְׁלִים בְּחַנָּתָהִי עַל מֵי מַצּוּתָא וְאִשְׁתְּכַח מְהֵימָן.

וללוי אמר תמיך ואוריך - כלפי שכינה מדבר. **אשר ניסיתו במסה** - לא נתלוננו עם שאר המלינים. **תריבהו** וגו׳ - כתרגומו. תריבהו על מי מריבה נסתקפתה לו לבא בעלילה, אם משה אמר: שמעו נא המרים (במדבר כ׳:י׳), אהרן ומרים מה עשו?

(ט) הָאֹמֵר לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא רְאִיתִיו וְאֶת־אֶחָיו לֹא הִכִּיר וְאֶת־בְּנוֹ לֹא יָדָע כִּי שָׁמְרוּ אִמְרָתֶךָ וּבְרִיתְךָ יִנְצֹרוּ:

דְּעַל אֲבוּהִי וְעַל אִמֵּיהּ לָא רְחֵים כַּד חָבוּ מִן דִּינָא, וְאַפֵּי אֲחוֹהִי וּבְנוֹהִי לָא נְסֵיב, אֲרֵי נְטַרוּ מֵימְרָךְ וּקְיָמָךְ לָא אַשְׁנִיאוּ.

האמר לאביו ולאמו לא ראיתיו - כשחטאו בעגל ואמרתי אליו: מי לי״י אלי (שמות ל״ב:כ״ו), נאספו אלי כל בני לוי, וצויתים להרוג איש איש את אבי אמו והוא מישראל, או את אחיו מאמו, או בן בתו מישראל, וכן עשו. ואי איפשר לפרש: **אביו** - ממש **ואחיו** - מאביו **וכן בניו** - ממש, שהרי לוים הם, ושבט לוי לא חטא אפילו אחד מהם, שנאמר: כל בני לוי (שמות ל״ב:כ״ו). **כי שמרו אמרתך** - לא יהיה לך אלהים אחרים (שמות כ׳:ב׳). **ובריתך ינצרו** - אותן שנולדו במדבר הם היו מולים, אבל ישראל לא היו מלים את בניהם.

(י) יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב וְתוֹרָתְךָ לְיִשְׂרָאֵל יָשִׂימוּ קְטוֹרָה בְאַפֶּךָ וְכָלִיל עַל־מִזְבְּחֶךָ:

כָּשְׁרִין אִלֵּין דִּינָךְ לְיַעֲקֹב וְאוֹרָיְתָךְ לְיִשְׂרָאֵל יְשַׁוּוֹן קְטֹרֶת בּוּסְמִין קֳדָמָךְ וּגְמִיר לְרַעֲוָא עַל מַדְבְּחָךְ.

יורו משפטיך - ראוים אילו לכך. **וכליל** - עולה.

(יא) בָּרֵךְ יְ־הוָה חֵילוֹ וּפֹעַל יָדָיו תִּרְצֶה מְחַץ מָתְנַיִם קָמָיו וּמְשַׂנְאָיו מִן־יְקוּמוּן:

בָּרִיךְ יְיָ נִכְסוֹהִי וְקוּרְבָּן יְדוֹהִי קַבֵּיל בְּרַעֲוָא תַּבַּר חַרְצָא דְּשָׂנְאוֹהִי וּדְבַעֲלֵי דְּבָבוֹהִי דְּלָא יְקוּמוּן.

מחץ מתנים קמיו - מחץ קמיו מכת מתנים, כעניין שנאמר: ומתניהם תמיד המעד (תהלים ס״ט:כ״ד), ועל המעוררים על הכהונה אמר כן. דבר אחר: ראה שעתידין חשמונאי ובניו להילחם על היוונים, ונתפלל עליהם לפי שהיו מועטים, שנים עשר בני חשמונאי ואלעזר כנגד כמה רבואות, לכך נאמר: ברך י״י חילו. **ומשנאיו מן יקומון** - מחץ משנאיו וקמיו מהיות להם תקומה.

(יב) {ס} לְבִנְיָמִן אָמַר יְדִיד יְ־הוָה יִשְׁכֹּן לָבֶטַח עָלָיו חֹפֵף עָלָיו כָּל־הַיּוֹם וּבֵין כְּתֵפָיו שָׁכֵן:

לְבִנְיָמִין אָמַר רְחִימָא דַּיְיָ יִשְׁרֵי לְרוּחְצָן עֲלוֹהִי יְהֵי מַגֵּן עֲלוֹהִי כָּל יוֹמָא וּבְאַרְעֵיהּ תִּשְׁרֵי שְׁכִינְתָּא.

לבנימן אמר ידיד - לפי שברכת לוי בעבודת הקרבנות, ושל בנימן בבניין המקדש בחלקו, סמכן זה לזה. וסמך יוסף אחריו, שאף הוא משכן שלה היה בנוי בחלקו, שנאמר: וימאס באהל יוסף (תהלים ע״ח:ס״ז). ולפי שבית עולמים חביב משילה הקדים בנימן ליוסף. **חופף** - מכסה אותו, ומגין עליו. **כל היום** - לעולם. משנבחרה ירושלם לא שרתה שכינה במקום אחר. **ובין כתיפיו שכן** - בגובה ארצו היה בית המקדש, אלא שנמוך עשרים ושלש אמות מעין עיטם, ושם היה דעתו של דוד לבנותו, כדאיתה בשחיטת קדשים (בבלי זבחים נ״ד:): אמרי נחתי ביה פורתא, משום דכתיב: ובין כתיפיו שכן, שאין לך יפה בשור יותר מבין כתיפיו.

תהלים - פרקים כ', נ"ה-נ"ט, לפני כל נדרי קט"ו-קכ"ג, קודם השינה קכ"ד-קל"ב, אחרי מוסף קל"ג-קמ"א, אחרי נעילה קמ"ב-ק"נ

תניא – אגרת הקדש כ'

והנה כמו"כ מזיווג זו"ן דבי"ע נבראו מאין ליש כל הנבראים והנוצרים והנעשים ע"י אור הנשמה שבתוכן שהיא אלקות מהכלים די"ס דמל' דאצי' וגם בתוכה הארת הקו דאור א"ס המלובש באצי' עד הפרסא והארת הקו שהיה מאיר בכלים די"ס דמל' בקע הפרסא עמהם ומאיר בהם בבי"ע כמו באצילות ממש וכן גם הקו בעצמו המלובש בסיום וסוף נה"י דא"ק שהוא סוף רגלי היושר שלו המסתיימים במל' דעשיה הנה הארת הקו מאירה משם ומתלבשת באור הנשמה די"ס דבי"ע שהוא אלקות והארה דהארה מתלבשת בנפש רוח די"ס דבי"ע ואף גם בכל הכלים שלהם והארה דהארה דהארה הוא בכל הנבראים ונוצרים ונעשים כמ"ש הימים וכל אשר בהם ואתה מחיה את כולם וכל זאת בבחינת התפשטות החיות להחיותם אמנם מציאותו ומהותו של אור הא"ס אינו בגדר מקום כלל וסובב כל עלמין בשוה ואת השמים ואת הארץ אני מלא בהשוואה אחת ולית אתר פנוי מיניה אף בארץ הלזו הגשמית רק שהוא בבחי' מקיף וסובב וכמ"ש הפי' בלק"א ולא התפשטות והתלבשות החיות להחיותם ולהוותם מאין ליש כ"א ע"י הארה דהארה דהארה וכו' מהקו כנ"ל וגם מאור א"ס הסובב ומקיף לארבע עולמות אבי"ע בשוה מאיר אל הקו הפנימי דרך הכלים די"ס דבי"ע ובהארתו תוך הכלים נותן בהם כח ועוז לברוא יש מאין ומאחר שהבריאה היא ע"י הכלים לזאת הם הנבראים בבחינת ריבוי והתחלקות וגבול ותכלית ובפרט ע"י האותיות כנ"ל.

לוח היום־יום

י' תשרי יום הכפורים

ליל יום הכיפורים מתחילים "ה' מלך תגל" גו'. פסוק "אור זרוע" - פעם אחת ובקול רם. "על דעת הקהל" כו' - ג' פעמים ובקול נמוך. אין כופלים החרוז "כי הנה כחומר". קריאת שמע שעל המיטה כמו בשבת ויום טוב. "אבינו מלכנו זכור רחמיך" כו' - בכל תפילות היום. בראש השנה ויום הכיפורים אומרים י"ג מידות הרחמים בהוצאת הספר תורה גם כשחל בשבת. שיעור תהלים אחר מוסף.

הפטורת מנחת יום הכיפורים: "ויהי דבר - ובהמה רבה". "מי אל כמוך" גו'. גם במנחה אומרים "לדוד ה' אורי". פתיחת הארון בנעילה ל"אשרי" ונשאר פתוח עד אחרי כל תפילת נעילה. בקדיש דנעילה - "לעילא ולעילא", "אין כאלוקינו", "עלינו". ואין נושאים כפיים.

אומרים "היום יפנה", גם אם העריב היום. אין מברכים "שעשה לי כל צרכי" עד למחר.

יום הכיפורים קומט אויס צו פאסטין זעקס און צוואנציג שעה.

תרגום: ביום הכיפורים יוצא לצום עשרים ושש שעות.

נ"ך יומי - יהושע פרק ז'

(א) וַיִּמְעֲלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מַעַל בַּחֵרֶם וַיִּקַּח עָכָן בֶּן־כַּרְמִי בֶן־זַבְדִּי בֶן־זֶרַח לְמַטֵּה יְהוּדָה מִן־הַחֵרֶם וַיִּחַר־אַף יְהוָה בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל: (ב) {ס} וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ אֲנָשִׁים מִיְּרִיחוֹ הָעַי אֲשֶׁר עִם־בֵּית אָוֶן מִקֶּדֶם לְבֵית־אֵל וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם לֵאמֹר עֲלוּ וְרַגְּלוּ אֶת־הָאָרֶץ וַיַּעֲלוּ הָאֲנָשִׁים וַיְרַגְּלוּ אֶת־הָעָי:

עם בית און - אצל בית אל. **מקדם לבית אל** - במזרח בית אל.

(ג) וַיָּשֻׁבוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אַל־יַעַל כָּל־הָעָם כְּאַלְפַּיִם אִישׁ אוֹ כִשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ יַעֲלוּ וְיַכּוּ אֶת־הָעָי אַל־תְּיַגַּע־שָׁמָּה אֶת־כָּל־הָעָם כִּי מְעַט הֵמָּה: (ד) וַיַּעֲלוּ מִן־הָעָם שָׁמָּה כִּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ וַיָּנֻסוּ לִפְנֵי אַנְשֵׁי הָעָי: (ה) וַיַּכּוּ מֵהֶם אַנְשֵׁי הָעַי כִּשְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה אִישׁ וַיִּרְדְּפוּם לִפְנֵי הַשַּׁעַר עַד־הַשְּׁבָרִים וַיַּכּוּם בַּמּוֹרָד וַיִּמַּס לְבַב־הָעָם וַיְהִי לְמָיִם:

עד השברים - עד דתברונון.

(ו) וַיִּקְרַע יְהוֹשֻׁעַ שִׂמְלֹתָיו וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו אַרְצָה לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה עַד־הָעֶרֶב הוּא וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עָפָר עַל־רֹאשָׁם: (ז) וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֲהָהּ אֲ־דֹנָי יְ־הוִה לָמָּה הֵעֲבַרְתָּ הַעֲבֵר אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶת־הַיַּרְדֵּן לָתֵת אֹתָנוּ בְּיַד הָאֱמֹרִי לְהַאֲבִידֵנוּ וְלוּ הוֹאַלְנוּ וַנֵּשֶׁב בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן:

ולו הואלנו ונשב - הלוואי נמלכנו לשבת בעבר הירדן מזרחה, בארץ סיחון ועוג שנכבשה כבר.

(ח) בִּי אֲדֹנָי מָה אֹמַר אַחֲרֵי אֲשֶׁר הָפַךְ יִשְׂרָאֵל עֹרֶף לִפְנֵי אֹיְבָיו: (ט) וְיִשְׁמְעוּ הַכְּנַעֲנִי וְכֹל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ וְנָסַבּוּ עָלֵינוּ וְהִכְרִיתוּ אֶת־שְׁמֵנוּ מִן־הָאָרֶץ וּמַה־תַּעֲשֶׂה לִשְׁמֶךָ הַגָּדוֹל:

ומה תעשה לשמך הגדול - המשותף בשמינו, זהו מדרשו. ופשוטו, ומה תעשה לשם גבורתך שיצא כבר, ועתה יאמרו תשש כוחו, [ואין לאל ידו להשלים גבורותיו].

(י) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ קֻם לָךְ לָמָּה זֶּה אַתָּה נֹפֵל עַל־פָּנֶיךָ:

קום לך - "קם לך" כתיב - עמד לך מה שהתפללת והזכרת לפניי (ירושלמי תענית ב׳:ו׳). [עמוד לך מהתפלל לפניי.] דבר אחר: עמדת לך במחנה ולא יצאת עמהם, ואני אמרתי: אשר יוציאם ואשר יביאם (במדבר כ"ז:י"ז), כי אתה תביא את בני ישראל, ואנכי אהיה עמך (דברים ל"א:כ"ג), כי הוא יעבר לפני העם הזה והוא ינחיל אותם (דברים ג׳:כ"ח), אם תלך אתה לפניהם יצליחו, ואם לאו לא יצליחו, [ואתה הוא שפשעת בם]. דבר אחר: **קם לך** - בשבילך זאת להם, לא אמרתי לך להקדיש שלל העיר, [ואם לאו הקדשת שלל העיר לא היו מועלין בחרם ואתה עשית הכל].

(יא) חָטָא יִשְׂרָאֵל וְגַם עָבְרוּ אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אוֹתָם וְגַם לָקְחוּ מִן־הַחֵרֶם וְגַם גָּנְבוּ וְגַם כִּחֲשׁוּ וְגַם שָׂמוּ בִכְלֵיהֶם: (יב) וְלֹא יָכְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָקוּם לִפְנֵי אֹיְבֵיהֶם עֹרֶף יִפְנוּ לִפְנֵי אֹיְבֵיהֶם כִּי הָיוּ לְחֵרֶם לֹא אוֹסִיף לִהְיוֹת עִמָּכֶם אִם־לֹא תַשְׁמִידוּ הַחֵרֶם מִקִּרְבְּכֶם: (יג) קֻם קַדֵּשׁ אֶת־הָעָם וְאָמַרְתָּ הִתְקַדְּשׁוּ לְמָחָר כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל חֵרֶם בְּקִרְבְּךָ יִשְׂרָאֵל לֹא תוּכַל לָקוּם לִפְנֵי אֹיְבֶיךָ עַד־הֲסִירְכֶם הַחֵרֶם מִקִּרְבְּכֶם: (יד) וְנִקְרַבְתֶּם בַּבֹּקֶר לִשְׁבְטֵיכֶם וְהָיָה הַשֵּׁבֶט אֲשֶׁר־יִלְכְּדֶנּוּ יְהוָה יִקְרַב לַמִּשְׁפָּחוֹת וְהַמִּשְׁפָּחָה אֲשֶׁר־יִלְכְּדֶנָּה יְהוָה תִּקְרַב לַבָּתִּים וְהַבַּיִת אֲשֶׁר יִלְכְּדֶנּוּ יְהוָה יִקְרַב לַגְּבָרִים:

לבתים - יש במשפחה אחת כמה בתי אבות. **לגברים** - לראשי גולגולת, כל אנשי הבתים יבאו לגורל.

(טו) וְהָיָה הַנִּלְכָּד בַּחֵרֶם יִשָּׂרֵף בָּאֵשׁ אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ כִּי עָבַר אֶת־בְּרִית יְהוָה וְכִי־עָשָׂה נְבָלָה בְּיִשְׂרָאֵל:

[**ישרף באש** - האהל והמטלטלין. **אתו ואת כל אשר לו** - כדין המפורש למטה (יהושע ז׳:כ"ה) אותו והבהמה בסקילה, והזקף שהוא על 'באש' מוכיח, שהוא נפרד מ'אותו', שכן מצינו מקראות שהטעם מחלקן, כמו: אחרי דרך מבוא השמש (דברים י"א:ל'), ש'אחרי' מופלג מ'דרך' על ידי הטעם. וכן פתרונו: הנלכד בחרם ישרף באש - הראוי לישרף, כמו שמפרש למטה, אותו ואת כל אשר לו - כדין האמור למטה. וזה מקרא קצר, ודומה לו: כל מכה יבוסי ויגע בצנור (שמואל ב ה׳:ח') - לא פירש מה יהיה לו, ובדברי הימים פירש: יהיה לראש (דברי הימים א י"א:ו'). אף כאן לא פירש מה יהיה באותו וכל אשר לו, ולמטה פירש.]

(טז) וַיְשַׁכֵּם יְהוֹשָׁעַ בַּבֹּקֶר וַיַּקְרֵב אֶת־יִשְׂרָאֵל לִשְׁבָטָיו וַיִּלָּכֵד שֵׁבֶט יְהוּדָה:

ויקרב את ישראל - לפני החושן מקום שהשבטים כתובים, ומסר לו הקב"ה סימן בשעה שהשבט שחטא, אבנו כהה, וכהתה אבנו של יהודה.

(יז) וַיַּקְרֵב אֶת־מִשְׁפַּחַת יְהוּדָה וַיִּלְכֹּד אֶת מִשְׁפַּחַת הַזַּרְחִי וַיַּקְרֵב אֶת־מִשְׁפַּחַת הַזַּרְחִי לַגְּבָרִים וַיִּלָּכֵד זַבְדִּי:

ויקרב את משפחות יהודה - לגורל אחד קרבו ראשי המשפחות, אדם אחד מכל המשפחה והטילו גורל על מי שיפול, ואחר כך על כל בתי אבות של אותה משפחה, ובא אדם אחד מכל בית אב לגורל, ואחר באו כל אנשי אותו הבית.

(יח) וַיַּקְרֵב אֶת־בֵּיתוֹ לַגְּבָרִים וַיִּלָּכֵד עָכָן בֶּן־כַּרְמִי בֶן־זַבְדִּי בֶן־זֶרַח לְמַטֵּה יְהוּדָה: (יט) וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־עָכָן בְּנִי שִׂים־נָא כָבוֹד לַי־הוָה אֱ־לֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתֶן־לוֹ תוֹדָה וְהַגֶּד־נָא לִי מֶה עָשִׂיתָ אַל־תְּכַחֵד מִמֶּנִּי:

שים נא כבוד - התחיל להוציא לעז על הגורל, אמר לו: בגורל אתה בא עלי, אתה ואלעזר הכהן גדולי הדור אתם, הפל גורל על שניכם ויפול הגורל על האחד. אמר לו: שים נא כבוד, בבקשה ממך, אל תוציא לעז על הגורל שבו עתידה הארץ ליחלק.

(כ) וַיַּעַן עָכָן אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר אָמְנָה אָנֹכִי חָטָאתִי לַי־הוָה אֱ־לֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְכָזֹאת וְכָזֹאת עָשִׂיתִי:

ויען עכן - ראה בני יהודה ערוכים למלחמה להצילו, אמר מוטב שאמות אני לבדי ואל יהרגו כמה אלפים מישראל. **{ו}כזאת וכזאת עשיתי** - גם בחרמים אחרים בימי משה, שנאמר שם: והחרמתי את עריהם (במדבר כ"א:ב'). [זהו מדרשו. ופשוטו: כזאת וכזאת עשיתי - כך וכך עשיתי שלקחתי אדרת שנער וכו', ומונה ארבעה דברים. ורבותינו דרשו בהם מה שדרשו.]

(כא) [וָאֵרֶא] (וארא) בַּשָּׁלָל אַדֶּרֶת שִׁנְעָר אַחַת טוֹבָה וּמָאתַיִם שְׁקָלִים כֶּסֶף וּלְשׁוֹן זָהָב אֶחָד חֲמִשִּׁים שְׁקָלִים מִשְׁקָלוֹ וָאֶחְמְדֵם וָאֶקָּחֵם וְהִנָּם טְמוּנִים בָּאֶרֶץ בְּתוֹךְ הָאָהֳלִי וְהַכֶּסֶף תַּחְתֶּיהָ:

וארא בשלל - התבוננתי במה שכתוב בתורה: ואכלת את שלל אויביך וגו' (דברים כ':י"ד). [ונתכוונתי לטובה כדי לקיים מצות הקב"ה.] **אדרת שנער** - איצטלא בבלי, תרגומ'. שכל מלך שלא קנה לו פלטורין בארץ ישראל לא נתקררה דעתו במלכותו, שנאמר: ואתן לך ארץ חמדה נחלת צבי צבאות גוים (ירמיהו ג':י"ט), והיה למלך בבל פלטורין ביריחו, וכשהיה בא לכאן לובש אותם.

(כב) וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ מַלְאָכִים וַיָּרֻצוּ הָאָהֳלָה וְהִנֵּה טְמוּנָה בְאָהֳלוֹ וְהַכֶּסֶף תַּחְתֶּיהָ:

וירוצו האהלה - שלא יקדימו שבט יהודה ויטילום משם להכחיש את הגורל. [דבר אחר: **וירוצו האהלה** - כדי שלא יקדימו בני עכן ויטלום משם להציל את אביהם מן המיתה שהיו יודעין שדינו במיתה על שחילל את השבת. שאם היו בניו של עכן

נוטלין אותן משם ולא היו ישראל מוצאין אותן, היה עכן אומר לא עשיתי כלום אלא צחקתי בכם מה מצאתם עולה בידי. ולכן וירוצו האהלה.]

(כג) וַיִּקְחוּם מִתּוֹךְ הָאֹהֶל וַיְבִאוּם אֶל־יְהוֹשֻׁעַ וְאֶל כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּצִּקֻם לִפְנֵי יְהוָה:

ויציקום - ואתיכינון. ורבותינו אמרו (סנהדרין מ"ד.): בא וחבטן לפני המקום. אמרו לפניו: רבונו של עולם על אילו תיפול רובה של סנהדרין.

(כד) וַיִּקַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־עָכָן בֶּן־זֶרַח וְאֶת־הַכֶּסֶף וְאֶת־הָאַדֶּרֶת וְאֶת־לְשׁוֹן הַזָּהָב וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־בְּנֹתָיו וְאֶת־שׁוֹרוֹ וְאֶת־חֲמֹרוֹ וְאֶת־צֹאנוֹ וְאֶת־אָהֳלוֹ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ וַיַּעֲלוּ אֹתָם עֵמֶק עָכוֹר:

ואת בניו ואת בנותיו {וגו'} **וכל ישראל** - לראות ברידויו ויוסרו מלעשות כמוהו. **ואת שורו ואת חמורו** - לאבדם, כמו שנאמר: והיה הנלכד {בחרם} ישרף {באש אותו ואת כל אשר לו} (יהושע ז':ט"ו).

(כה) וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ מֶה עֲכַרְתָּנוּ יַעְכָּרְךָ יְהוָה בַּיּוֹם הַזֶּה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ כָל־יִשְׂרָאֵל אֶבֶן וַיִּשְׂרְפוּ אֹתָם בָּאֵשׁ וַיִּסְקְלוּ אֹתָם בָּאֲבָנִים:

וירגמו אותו אבן - שחילל שבת. [כמה שנאמר במקושש עצים: וירגמו אותו אבן (ויקרא כ"ד:כ"ג).] **וישרפו אותם** - האהל והמטלטלים. **ויסקלו אותם** - השור והבהמה.

(כו) וַיָּקִימוּ עָלָיו גַּל־אֲבָנִים גָּדוֹל עַד הַיּוֹם הַזֶּה וַיָּשָׁב יְהוָה מֵחֲרוֹן אַפּוֹ עַל־כֵּן קָרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא עֵמֶק עָכוֹר עַד הַיּוֹם הַזֶּה:

פרק ז: חטא העי - עיכוב הגאולה

במלחמת העי הראשונה נסו הלוחמים מאנשי העי וכתוב "ויכו מהם אנשי העי כשלשים וששה איש". רבי נחמיה מדייק שלא נאמר "שלשים וששה איש" אלא "כשלשים וששה איש" - "זה יאיר בן מנשה ששקול כרובה של סנהדרין".

הדברים נאמרו בגמרא כהמשך למאמר "יאיר בן מנשה ומכיר בן מנשה נולדו בימי יעקב ולא מתו עד שנכנסו ישראל לארץ" ומפרש הרשב"ם ש"לא יליף מגמרא אלא חד מינייהו". מהפסוק לומדים בפירוש רק על פטירת יאיר אחרי הכניסה לארץ, במלחמת העי, אבל משמע שיש קשר עצמי בין יאיר ומכיר בני מנשה - שמזלם קשור זה בזה (מזל היינו שר הנשמה, אותיות מנשה, כידוע) - ולכן יש לומר שבאותו זמן שיאיר מת במלחמת העי מכיר מת במחנה. **"ויכו מהם אנשי העי כשלשים וששה איש" ועוד יאיר בן מנשה ומכיר בן מנשה עולים 3580, י"פ משיח, היינו שהם נשמות של משיח, ואלמלא חטאו ישראל בעי (ויהושע התרשל שלא יצא לפניהם במלחמת העי) היה בא כבר אז משיח צדקנו!**

ורמז נוסף: יהושע יאיר מכיר עולים 882, ב"פ אמת, פנימיות מדת היסוד - מדתו של יוסף, שכולם מצאצאיו (יהושע מאפרים ויאיר ומכיר ממנשה), סוד משיח בן יוסף. גם העי במילוי - הא עין יוד - עולה יוסף (ועוד, יריחו, העולה יוסף וחצי, עולה יוסף במילוי)!

הפטרת יום הכפורים

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱ־לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בִּנְבִיאִים טוֹבִים וְרָצָה בְּדִבְרֵיהֶם הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ וּבִנְבִיאֵי הָאֱמֶת וָצֶדֶק:

***

שחרית

(ישעיה פרק נז-נח)

(יד) וְאָמַר סְלּוּ־סְלּוּ פַּנּוּ־דָרֶךְ הָרִימוּ מִכְשׁוֹל מִדֶּרֶךְ עַמִּי: (טו) {ס} כִּי כֹה אָמַר רָם וְנִשָּׂא שֹׁכֵן עַד וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ אֶשְׁכֹּון וְאֶת־דַּכָּא וּשְׁפַל־רוּחַ לְהַחֲיוֹת רוּחַ שְׁפָלִים וּלְהַחֲיוֹת לֵב נִדְכָּאִים: (טז) כִּי לֹא לְעוֹלָם אָרִיב וְלֹא לָנֶצַח אֶקְצוֹף כִּי־רוּחַ מִלְּפָנַי יַעֲטוֹף וּנְשָׁמוֹת אֲנִי עָשִׂיתִי: (יז) בַּעֲוֹן בִּצְעוֹ קָצַפְתִּי וְאַכֵּהוּ הַסְתֵּר וְאֶקְצֹף וַיֵּלֶךְ שׁוֹבָב בְּדֶרֶךְ לִבּוֹ: (יח) דְּרָכָיו רָאִיתִי וְאֶרְפָּאֵהוּ וְאַנְחֵהוּ וַאֲשַׁלֵּם נִחֻמִים לוֹ וְלַאֲבֵלָיו: (יט) בּוֹרֵא [נִיב] (נוב) שִׂפְתָיִם שָׁלוֹם ו שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב אָמַר יְ־הוָה וּרְפָאתִיו: (כ) וְהָרְשָׁעִים כַּיָּם נִגָּרֵשׁ כִּי הַשְׁקֵט לֹא יוּכָל וַיִּגְרְשׁוּ מֵימָיו רֶפֶשׁ וָטִיט: (כא) אֵין שָׁלוֹם אָמַר אֱ־לֹהַי לָרְשָׁעִים: (א) {פ} קְרָא בְגָרוֹן אַל־תַּחְשֹׂךְ כַּשּׁוֹפָר הָרֵם קוֹלֶךָ וְהַגֶּד לְעַמִּי פִּשְׁעָם וּלְבֵית יַעֲקֹב חַטֹּאתָם: (ב) וְאוֹתִי יוֹם יוֹם יִדְרֹשׁוּן וְדַעַת דְּרָכַי יֶחְפָּצוּן כְּגֹוי אֲשֶׁר־צְדָקָה עָשָׂה וּמִשְׁפַּט אֱ־לֹהָיו לֹא עָזָב יִשְׁאָלוּנִי מִשְׁפְּטֵי־צֶדֶק קִרְבַת אֱ־לֹהִים יֶחְפָּצוּן: (ג) לָמָּה צַמְנוּ וְלֹא רָאִיתָ עִנִּינוּ נַפְשֵׁנוּ וְלֹא תֵדָע הֵן בְּיוֹם צֹמְכֶם תִּמְצְאוּ־חֵפֶץ

וְכָל־עַצְבֵיכֶם תְּנִוָּשׁוּ: (ד) הֵן לְרִיב וּמַצָּה תָּצוּמוּ וּלְהַכּוֹת
בְּאֶגְרֹף רֶשַׁע לֹא־תָצוּמוּ כַּיּוֹם לְהַשְׁמִיעַ בַּמָּרוֹם קוֹלְכֶם: (ה)
הֲכָזֶה יִהְיֶה צ֫וֹם אֶבְחָרֵהוּ יוֹם עַנּוֹת אָדָם נַפְשׁוֹ הֲלָכֹף כְּאַגְמֹן
רֹאשׁוֹ וְשַׂק וָאֵפֶר יַצִּיעַ הֲלָזֶה תִּקְרָא־צ֫וֹם וְיוֹם רָצ֫וֹן לַי־הוָה:
(ו) הֲלֹוא זֶה צ֫וֹם אֶבְחָרֵהוּ פַּתֵּחַ חַרְצֻבּוֹת רֶשַׁע הַתֵּר אֲגֻדּוֹת
מוֹטָה וְשַׁלַּח רְצוּצִים חָפְשִׁים וְכָל־מוֹטָה תְּנַתֵּקוּ: (ז) הֲלוֹא
פָרֹס לָרָעֵב לַחְמֶךָ וַעֲנִיִּים מְרוּדִים תָּבִיא בָיִת כִּי־תִרְאֶה
עָרֹם וְכִסִּיתוֹ וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלָּם: (ח) אָז יִבָּקַע כַּשַּׁחַר
אוֹרֶךָ וַאֲרֻכָתְךָ מְהֵרָה תִצְמָח וְהָלַךְ לְפָנֶיךָ צִדְקֶךָ כְּבוֹד
י־הוָה יַאַסְפֶךָ: (ט) אָז תִּקְרָא וַי־הוָה יַעֲנֶה תְּשַׁוֵּעַ וְיֹאמַר
הִנֵּנִי אִם־תָּסִיר מִתּוֹכְךָ מוֹטָה שִׁלַּח אֶצְבַּע וְדַבֶּר־אָוֶן: (י)
וְתָפֵק לָרָעֵב נַפְשֶׁךָ וְנֶפֶשׁ נַעֲנָה תַּשְׂבִּיעַ וְזָרַח בַּחֹשֶׁךְ אוֹרֶךָ
וַאֲפֵלָתְךָ כַּצָּהֳרָיִם: (יא) וְנָחֲךָ י־הוָה תָּמִיד וְהִשְׂבִּיעַ
בְּצַחְצָחוֹת נַפְשֶׁךָ וְעַצְמֹתֶיךָ יַחֲלִיץ וְהָיִיתָ כְּגַן רָוֶה וּכְמוֹצָא
מַיִם אֲשֶׁר לֹא־יְכַזְּבוּ מֵימָיו: (יב) וּבָנוּ מִמְּךָ חָרְבוֹת עוֹלָם
מוֹסְדֵי דוֹר־וָדוֹר תְּקוֹמֵם וְקֹרָא לְךָ גֹּדֵר פֶּרֶץ מְשׁוֹבֵב נְתִיבוֹת
לָשָׁבֶת: (יג) אִם־תָּשִׁיב מִשַּׁבָּת רַגְלֶךָ עֲשׂוֹת חֲפָצֶךָ בְּיוֹם
קָדְשִׁי וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג לִקְדוֹשׁ י־הוָה מְכֻבָּד וְכִבַּדְתּוֹ
מֵעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ מִמְצוֹא חֶפְצְךָ וְדַבֵּר דָּבָר: (יד) אָז תִּתְעַנַּג
עַל־י־הוָה וְהִרְכַּבְתִּיךָ עַל־[בָּמֳתֵי] (במותי) אֶרֶץ וְהַאֲכַלְתִּיךָ
נַחֲלַת יַעֲקֹב אָבִיךָ כִּי פִי י־הוָה דִּבֵּר:

***

מנחה

(יונה א-ד מיכה ז)

(א) וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֶל־יוֹנָה בֶּן־אֲמִתַּי לֵאמֹר: (ב) קוּם
לֵךְ אֶל־נִינְוֵה הָעִיר הַגְּדוֹלָה וּקְרָא עָלֶיהָ כִּי־עָלְתָה רָעָתָם
לְפָנָי: (ג) וַיָּקָם יוֹנָה לִבְרֹחַ תַּרְשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי יְהוָה וַיֵּרֶד יָפוֹ
וַיִּמְצָא אֳנִיָּה בָּאָה תַרְשִׁישׁ וַיִּתֵּן שְׂכָרָהּ וַיֵּרֶד בָּהּ לָבוֹא
עִמָּהֶם תַּרְשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי יְהוָה: (ד) וַיהוָה הֵטִיל רוּחַ־
גְּדוֹלָה אֶל־הַיָּם וַיְהִי סַעַר־גָּדוֹל בַּיָּם וְהָאֳנִיָּה חִשְּׁבָה
לְהִשָּׁבֵר: (ה) וַיִּירְאוּ הַמַּלָּחִים וַיִּזְעֲקוּ אִישׁ אֶל־אֱלֹהָיו וַיָּטִלוּ
אֶת־הַכֵּלִים אֲשֶׁר בָּאֳנִיָּה אֶל־הַיָּם לְהָקֵל מֵעֲלֵיהֶם וְיוֹנָה יָרַד
אֶל־יַרְכְּתֵי הַסְּפִינָה וַיִּשְׁכַּב וַיֵּרָדַם: (ו) וַיִּקְרַב אֵלָיו רַב הַחֹבֵל
וַיֹּאמֶר לוֹ מַה־לְּךָ נִרְדָּם קוּם קְרָא אֶל־אֱלֹהֶיךָ אוּלַי יִתְעַשֵּׁת
הָאֱלֹהִים לָנוּ וְלֹא נאבֵד: (ז) וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ לְכוּ
וְנַפִּילָה גּוֹרָלוֹת וְנֵדְעָה בְּשֶׁלְמִי הָרָעָה הַזֹּאת לָנוּ וַיַּפִּלוּ
גּוֹרָלוֹת וַיִּפֹּל הַגּוֹרָל עַל־יוֹנָה: (ח) וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הַגִּידָה־נָּא
לָנוּ בַּאֲשֶׁר לְמִי־הָרָעָה הַזֹּאת לָנוּ מַה־מְּלַאכְתְּךָ וּמֵאַיִן תָּבוֹא
מָה אַרְצֶךָ וְאֵי־מִזֶּה עַם אָתָּה: (ט) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עִבְרִי אָנֹכִי
וְאֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם אֲנִי יָרֵא אֲשֶׁר־עָשָׂה אֶת־הַיָּם
וְאֶת־הַיַּבָּשָׁה: (י) וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְדוֹלָה וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו
מַה־זֹּאת עָשִׂיתָ כִּי־יָדְעוּ הָאֲנָשִׁים כִּי־מִלִּפְנֵי יְהוָה הוּא
בֹרֵחַ כִּי הִגִּיד לָהֶם: (יא) וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מַה־נַּעֲשֶׂה לָּךְ וְיִשְׁתֹּק
הַיָּם מֵעָלֵינוּ כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסֹעֵר: (יב) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שָׂאוּנִי
וַהֲטִילֻנִי אֶל־הַיָּם וְיִשְׁתֹּק הַיָּם מֵעֲלֵיכֶם כִּי יוֹדֵעַ אָנִי כִּי בְשֶׁלִּי
הַסַּעַר הַגָּדוֹל הַזֶּה עֲלֵיכֶם: (יג) וַיַּחְתְּרוּ הָאֲנָשִׁים לְהָשִׁיב
אֶל־הַיַּבָּשָׁה וְלֹא יָכֹלוּ כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסֹעֵר עֲלֵיהֶם: (יד)
וַיִּקְרְאוּ אֶל־יְהוָה וַיֹּאמְרוּ אָנָּה יְהוָה אַל־נָא נאבְדָה בְּנֶפֶשׁ
הָאִישׁ הַזֶּה וְאַל־תִּתֵּן עָלֵינוּ דָּם נָקִיא כִּי־אַתָּה יְהוָה כַּאֲשֶׁר
חָפַצְתָּ עָשִׂיתָ: (טו) וַיִּשְׂאוּ אֶת־יוֹנָה וַיְטִלֻהוּ אֶל־הַיָּם וַיַּעֲמֹד

הַיָּם מִזַּעְפּוֹ: (טז) וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְדוֹלָה אֶת־יְהוָה
וַיִּזְבְּחוּ־זֶבַח לַיְהוָה וַיִּדְּרוּ נְדָרִים: (א) וַיְמַן יְהוָה דָּג גָּדוֹל
לִבְלֹעַ אֶת־יוֹנָה וַיְהִי יוֹנָה בִּמְעֵי הַדָּג שְׁלֹשָׁה יָמִים וּשְׁלֹשָׁה
לֵילוֹת: (ב) וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל־יְהוָה אֱלֹהָיו מִמְּעֵי הַדָּגָה:
(ג) וַיֹּאמֶר קָרָאתִי מִצָּרָה לִי אֶל־יְהוָה וַיַּעֲנֵנִי מִבֶּטֶן שְׁאוֹל
שִׁוַּעְתִּי שָׁמַעְתָּ קוֹלִי: (ד) וַתַּשְׁלִיכֵנִי מְצוּלָה בִּלְבַב יַמִּים
וְנָהָר יְסֹבְבֵנִי כָּל־מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלֶּיךָ עָלַי עָבָרוּ: (ה) וַאֲנִי
אָמַרְתִּי נִגְרַשְׁתִּי מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ אַךְ אוֹסִיף לְהַבִּיט אֶל־הֵיכַל
קָדְשֶׁךָ: (ו) אֲפָפוּנִי מַיִם עַד־נָפֶשׁ תְּהוֹם יְסֹבְבֵנִי סוּף חָבוּשׁ
לְרֹאשִׁי: (ז) לְקִצְבֵי הָרִים יָרַדְתִּי הָאָרֶץ בְּרִחֶיהָ בַּעֲדִי לְעוֹלָם
וַתַּעַל מִשַּׁחַת חַיַּי יְהוָה אֱלֹהָי: (ח) בְּהִתְעַטֵּף עָלַי נַפְשִׁי
אֶת־יְהוָה זָכָרְתִּי וַתָּבוֹא אֵלֶיךָ תְּפִלָּתִי אֶל־הֵיכַל קָדְשֶׁךָ:
(ט) מְשַׁמְּרִים הַבְלֵי־שָׁוְא חַסְדָּם יַעֲזֹבוּ: (י) וַאֲנִי בְקוֹל תּוֹדָה
אֶזְבְּחָה־לָּךְ אֲשֶׁר נָדַרְתִּי אֲשַׁלְּמָה יְשׁוּעָתָה לַיְהוָה: (יא) {פ}
וַיֹּאמֶר יְהוָה לַדָּג וַיָּקֵא אֶת־יוֹנָה אֶל־הַיַּבָּשָׁה: (א) {ס} וַיְהִי
דְבַר־יְהוָה אֶל־יוֹנָה שֵׁנִית לֵאמֹר: (ב) קוּם לֵךְ אֶל־נִינְוֵה
הָעִיר הַגְּדוֹלָה וְקְרָא אֵלֶיהָ אֶת־הַקְּרִיאָה אֲשֶׁר אָנֹכִי דֹבֵר
אֵלֶיךָ: (ג) וַיָּקָם יוֹנָה וַיֵּלֶךְ אֶל־נִינְוֵה כִּדְבַר יְהוָה וְנִינְוֵה
הָיְתָה עִיר־גְּדוֹלָה לֵאלֹהִים מַהֲלַךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים: (ד) וַיָּחֶל
יוֹנָה לָבוֹא בָּעִיר מַהֲלַךְ יוֹם אֶחָד וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר עוֹד אַרְבָּעִים
יוֹם וְנִינְוֵה נֶהְפָּכַת: (ה) וַיַּאֲמִינוּ אַנְשֵׁי נִינְוֵה בֵּאלֹהִים
וַיִּקְרְאוּ־צוֹם וַיִּלְבְּשׁוּ שַׂקִּים מִגְּדוֹלָם וְעַד־קְטַנָּם: (ו) וַיִּגַּע
הַדָּבָר אֶל־מֶלֶךְ נִינְוֵה וַיָּקָם מִכִּסְאוֹ וַיַּעֲבֵר אַדַּרְתּוֹ מֵעָלָיו
וַיְכַס שַׂק וַיֵּשֶׁב עַל־הָאֵפֶר: (ז) וַיְזַעֵק וַיֹּאמֶר בְּנִינְוֵה מִטַּעַם
הַמֶּלֶךְ וּגְדֹלָיו לֵאמֹר הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה הַבָּקָר וְהַצֹּאן אַל־
יִטְעֲמוּ מְאוּמָה אַל־יִרְעוּ וּמַיִם אַל־יִשְׁתּוּ: (ח) וְיִתְכַּסּוּ שַׂקִּים

הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה וְיִקְרְאוּ אֶל־אֱלֹהִים בְּחָזְקָה וְיָשֻׁבוּ אִישׁ
מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה וּמִן־הֶחָמָס אֲשֶׁר בְּכַפֵּיהֶם: (ט) מִי־יוֹדֵעַ יָשׁוּב
וְנִחַם הָאֱלֹהִים וְשָׁב מֵחֲרוֹן אַפּוֹ וְלֹא נֹאבֵד: (י) וַיַּרְא
הָאֱלֹהִים אֶת־מַעֲשֵׂיהֶם כִּי־שָׁבוּ מִדַּרְכָּם הָרָעָה וַיִּנָּחֶם
הָאֱלֹהִים עַל־הָרָעָה אֲשֶׁר־דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת־לָהֶם וְלֹא עָשָׂה:
(א) וַיֵּרַע אֶל־יוֹנָה רָעָה גְדוֹלָה וַיִּחַר לוֹ: (ב) וַיִּתְפַּלֵּל אֶל־
יְהוָה וַיֹּאמַר אָנָּה יְהוָה הֲלוֹא־זֶה דְבָרִי עַד־הֱיוֹתִי עַל־
אַדְמָתִי עַל־כֵּן קִדַּמְתִּי לִבְרֹחַ תַּרְשִׁישָׁה כִּי יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה
אֵל־חַנּוּן וְרַחוּם אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וְנִחָם עַל־הָרָעָה:
(ג) וְעַתָּה יְהוָה קַח־נָא אֶת־נַפְשִׁי מִמֶּנִּי כִּי טוֹב מוֹתִי
מֵחַיָּי: (ד) {פ} וַיֹּאמֶר יְהוָה הַהֵיטֵב חָרָה לָךְ: (ה) וַיֵּצֵא
יוֹנָה מִן־הָעִיר וַיֵּשֶׁב מִקֶּדֶם לָעִיר וַיַּעַשׂ לוֹ שָׁם סֻכָּה וַיֵּשֶׁב
תַּחְתֶּיהָ בַּצֵּל עַד אֲשֶׁר יִרְאֶה מַה־יִּהְיֶה בָּעִיר: (ו) וַיְמַן
יְהוָה־אֱלֹהִים קִיקָיוֹן וַיַּעַל מֵעַל לְיוֹנָה לִהְיוֹת צֵל עַל־
רֹאשׁוֹ לְהַצִּיל לוֹ מֵרָעָתוֹ וַיִּשְׂמַח יוֹנָה עַל־הַקִּיקָיוֹן שִׂמְחָה
גְדוֹלָה: (ז) וַיְמַן הָאֱלֹהִים תּוֹלַעַת בַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר לַמָּחֳרָת
וַתַּךְ אֶת־הַקִּיקָיוֹן וַיִּיבָשׁ: (ח) וַיְהִי כִּזְרֹחַ הַשֶּׁמֶשׁ וַיְמַן
אֱלֹהִים רוּחַ קָדִים חֲרִישִׁית וַתַּךְ הַשֶּׁמֶשׁ עַל־רֹאשׁ יוֹנָה
וַיִּתְעַלָּף וַיִּשְׁאַל אֶת־נַפְשׁוֹ לָמוּת וַיֹּאמֶר טוֹב מוֹתִי מֵחַיָּי:
(ט) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־יוֹנָה הַהֵיטֵב חָרָה־לְךָ עַל־הַקִּיקָיוֹן
וַיֹּאמֶר הֵיטֵב חָרָה־לִי עַד־מָוֶת: (י) וַיֹּאמֶר יְהוָה אַתָּה חַסְתָּ
עַל־הַקִּיקָיוֹן אֲשֶׁר לֹא־עָמַלְתָּ בּוֹ וְלֹא גִדַּלְתּוֹ שֶׁבִּן־לַיְלָה הָיָה
וּבִן־לַיְלָה אָבָד: (יא) וַאֲנִי לֹא אָחוּס עַל־נִינְוֵה הָעִיר הַגְּדוֹלָה
אֲשֶׁר יֶשׁ־בָּהּ הַרְבֵּה מִשְּׁתֵּים־עֶשְׂרֵה רִבּוֹ אָדָם אֲשֶׁר לֹא־
יָדַע בֵּין־יְמִינוֹ לִשְׂמֹאלוֹ וּבְהֵמָה רַבָּה: (יח) מִי־אֵל כָּמוֹךָ
נֹשֵׂא עָוֹן וְעֹבֵר עַל־פֶּשַׁע לִשְׁאֵרִית נַחֲלָתוֹ לֹא־הֶחֱזִיק לָעַד

אַפּוֹ כִּי־חָפֵץ חֶסֶד הוּא: (יט) יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ יִכְבֹּשׁ עֲוֹנֹתֵינוּ וְתַשְׁלִיךְ בִּמְצֻלוֹת יָם כָּל־חַטֹּאותָם: (כ) תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם:

***

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱ־לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, צוּר כָּל הָעוֹלָמִים, צַדִּיק בְּכָל הַדּוֹרוֹת, הָאֵ־ל הַנֶּאֱמָן, הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה, הַמְדַבֵּר וּמְקַיֵּם, שֶׁכָּל דְּבָרָיו אֱמֶת וָצֶדֶק. נֶאֱמָן אַתָּה הוּא יְיָ אֱ־לֹהֵינוּ וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ, וְדָבָר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אָחוֹר לֹא יָשׁוּב רֵיקָם, כִּי אֵ־ל מֶלֶךְ נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הָאֵ־ל הַנֶּאֱמָן בְּכָל דְּבָרָיו, **רַחֵם** עַל צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ, וְלַעֲלוּבַת נֶפֶשׁ תּוֹשִׁיעַ וּתְשַׂמַּח בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְשַׂמֵּחַ צִיּוֹן בְּבָנֶיהָ, **שַׂמְּחֵנוּ** יְיָ אֱ־לֹהֵינוּ בְּאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא עַבְדֶּךָ, וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ, בִּמְהֵרָה יָבֹא וְיָגֵל לִבֵּנוּ. עַל כִּסְאוֹ לֹא יֵשֵׁב זָר וְלֹא יִנְחֲלוּ עוֹד אֲחֵרִים אֶת כְּבוֹדוֹ. כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לוֹ שֶׁלֹּא יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מָגֵן דָּוִד:

בשחרית מוסיפים

עַל הַתּוֹרָה, וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל הַנְּבִיאִים וְעַל יוֹם הַכִּפּוּרִים הַזֶּה, וְעַל־יוֹם סְלִיחַת הֶעָוֹן הַזֶּה, וְעַל יוֹם מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה, שָׁנָתַתָּ לָנוּ יְיָ אֱ־לֹהֵינוּ לִסְלִיחָה וְלִמְחִילָה וּלְכַפָּרָה, לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת. עַל הַכֹּל יְיָ אֱ־לֹהֵינוּ, אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ, יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד, וּדְבָרְךָ מַלְכֵּנוּ אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ לַעֲוֹנוֹתֵינוּ, וְלַעֲוֹנוֹת עַמּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וּמַעֲבִיר אַשְׁמוֹתֵינוּ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ, מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל יוֹם הַכִּפּוּרִים:

יום שלישי // י"א תשרי

יומא דהילולא להרה"ק ר' אשר פריינד זי"ע

חומש - שלישי פרשת וזאת הברכה

(פרק ל"ג) (יג) {שלישי} {ס} וּלְיוֹסֵף אָמַר מְבֹרֶכֶת יְ־הוָה אַרְצוֹ מִמֶּגֶד שָׁמַיִם מִטָּל וּמִתְּהוֹם רֹבֶצֶת תָּחַת:

וּלְיוֹסֵף אָמַר מְבָרְכָא מִן קֳדָם יְיָ אַרְעֵיהּ עָבְדָא מַגְדָּנִין מִטַּלָּא דִּשְׁמַיָּא וּמַבּוּעֵי עֵינָוָן וּתְהוֹמִין דְּנָגְדִין מִמַּעֲמַקֵּי אַרְעָא מִלְּרַע.

מבורכת י"י ארצו - מבורכת מי"י ארצו, שלא היה בנחלת כל השבטים ארץ מלאה כל טוב כארצו של יוסף. **מגד** - לשון עדנים ומתק. **ומתהום** - שהתהום עולה ומלחלח אותה מלמטה. אתה מוצא בכל השבטים ברכתו של משה מעין ברכתו של יעקב (בראשית מ"ט).

(יד) וּמִמֶּגֶד תְּבוּאֹת שָׁמֶשׁ וּמִמֶּגֶד גֶּרֶשׁ יְרָחִים:

עָבְדָא מַגְדָּנִין וְעַלְלָן מֵיבוּל שִׁמְשָׁא עָבְדָא מַגְדָּנִין מֵרִישׁ יְרַח בִּירַח.

וממגד תבואת שמש - שהיתה ארצו פתוחה לחמה וממתקת את הפירות. **גרש ירחים** - שהארץ מגרשת ומוציאה מחדש לחדש.

(טו) וּמֵרֹאשׁ הָרְרֵי־קֶדֶם וּמִמֶּגֶד גִּבְעוֹת עוֹלָם:

וּמֵרִישׁ טוּרַיָּא בַּכִּירָיָא וּמִטּוּב רָמָן דְּלָא פָּסְקָן.

ומראש הררי קדם - מבורכת מראשית בישול פירות שהרריה מקדימין לבכר לבשל פירותיהם. דבר אחר: מגיד שקדמה ברייתן לשאר הרים וגבעות. **גבעות עולם** - גבעות העושות פירות לעולם ואינם פוסקות מעוצר גשמים.

(טז) וּמִמֶּגֶד אֶרֶץ וּמְלֹאָהּ וּרְצוֹן שֹׁכְנִי סְנֶה תָּבוֹאתָה לְרֹאשׁ יוֹסֵף וּלְקָדְקֹד נְזִיר אֶחָיו:

וּמִטּוּב אַרְעָא וּמְלָאָהּ רְעֵי לֵיהּ דִּשְׁכִינְתֵּיהּ בְּשְׁמַיָּא וְעַל מֹשֶׁה אִתְגְּלִי בַּאֲסַנְּא יֵיתֵן כָּל אִלֵּין לְרֵישָׁא דְּיוֹסֵף גּוּבְרָא פְּרִישָׁא דַּאֲחוֹהִי.

ורצון שכני סנה - כמו: שוכן סנה. ותהא ארצו מבורכת רצונו ונחת רוחו של מקום, הנגלה עלי בתחילה בסנה. **רצון** - נחת רוח ופיוס, וכן כל רצון שבמקרא. **תבואתה** - ברכה זו לראש יוסף. **נזיר אחיו** - שהופרש מאחיו במכירתו.

(יז) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ וְקַרְנֵי רְאֵם קַרְנָיו בָּהֶם עַמִּים יְנַגַּח יַחְדָּו אַפְסֵי־אָרֶץ וְהֵם רִבְבוֹת אֶפְרַיִם וְהֵם אַלְפֵי מְנַשֶּׁה:

רַבָּא דִּבְנוֹהִי זְיָא לֵיהּ וּגְבוּרָן אִתְעֲבִידָא לֵיהּ מִן קֳדָם דְּתוּקְפָא וְרוּמָא דִּילֵיהּ בִּגְבוּרְתֵּיהּ עַמְמַיָּא יְקַטֵּיל כַּחֲדָא עַד סְיָפֵי אַרְעָא וְאִנּוּן רִבְוָתָא דְּבֵית אֶפְרַיִם וְאִנּוּן אַלְפַיָּא דְּבֵית מְנַשֶּׁה.

בכור שורו - יש בכור שהוא לשון גדולה ומלכות, שנאמר: גם אני בכור אתנהו (תהלים פ"ט:כ"ח), וכן: בני בכורי ישראל (שמות ד':כ"ב), מלך היוצא ממנו הוא

יהושע. שורו - כחו קשה כשור, לכבוש כמה מלכים. הדר - נתון לו - שנאמר: ונתת מהודך עליו (במדבר כ"ז:כ'). וקרני ראם קרניו - כחו של שור, ויופי קרני ראם. אפסי ארץ - שלשים ואחד מלכים, איפשר שכולן מארץ ישראל היו? אלא אין לך כל מלך ושלטון שלא קנה פלטרין ואחזה בארץ ישראל, שחשוב לכלום, הוא שנאמר: נחלת צבי צבאות גוים (ירמיהו ג':י"ט). והם - אותם המנוגחין, הם הרבבות שהרג יהושע שבא מאפרים. והם אלפי מנשה - האלפים שהרג גדעון במדין, שנאמר: וזבח וצלמונע בקרקר וגו' (שופטים ח':י'), אלפים נימנו שם.

תהלים - פרקים כ', ס'-ס"ה

תניא - אגרת הקדש כ'

ועוד זאת יתר על כן על כל הנ"ל הארה דהארה וכל הנ"ל היא מראה כחה ויכלתה ביסוד העפר הגשמי בגילוי עצום ביתר עז מיסודות העליונים ממנו וגם מצבא השמים שאין בכחם ויכלתם להוציא יש מאין תמיד כיסוד העפר המצמיח תמיד יש מאין הם עשבים ואילנות (והמזל המכה ואומר גדל היינו לאחר שכבר צמח העשב ואינו אומר לו לצמוח מאין ליש אלא מקוטן לגודל ולשאת פרי כל מין ומין בפרטי פרטיות. אבל בטרם יצמח למי יאמר כל מזל ומזל לכל עשב ועשב בפרטי פרטיות) מהכח הצומח שבו שהוא אין ורוחני והם גשמיים ואין זאת אלא משום דרגלי א"ק מסתיימים בתחתית עשי' ותחת רגליו מאיר אור א"ס ב"ה הסובב כל עלמין בלי הפסק רב ביניהם רק עיגולי א"ק לבדו וגם הקו מאור א"ס המסתיים בסיום רגלי א"ק מאיר ממטה למעלה בבחי' אור חוזר כמו שהמלובש בא"א ואו"א וזו"נ דאצי' מאיר באור חוזר ממל' דאצי' ומל' דאצי' היא בחי' כתר ממטה למעלה ונעוץ תחלתן בסופן. וככה הוא בסיום הקו דאור א"ס המסתיים בסיום היושר דרגלי א"ק מאיר ממטה למעלה לבחי' אור הנשמה דמל' דמל' דעשיה שהוא אלקות ממש מחיצוניות הכלים דמל' דאצי'. ולפמ"ש בס' הגלגולים פ"כ הובא בלק"א מתלבשת תחלה הארה זו של הקו דאור א"ס באור האצי' שבעשיה וממנה לבריאה ויצירה שבעשיה ומהן לבחי' אור הנשמה דמל' דמל' דעשיה ועי"ז יש כח ועוז בסיום הכלי דמל' דמל' דעשיה שביסוד העפר והוא מאמר תדשא הארץ וכו' להיות פועל בקרב הארץ תמיד לעולם ועד (בחי' אין סוף ולא בלבד בששת ימי בראשית כמאמר ישרצו המים ומאמר תוצא הארץ נפש חיה מחכמה דמל' דמל' דעשיה שבז' ימי בראשית האיר בעולם הזה הארה מאור אין סוף בחסד חנם בלי העלאת מיין נוקבין כלל) להצמיח עשבים ואילנות ופירות מאין ליש תמיד מדי שנה בשנה שהוא מעין בחי' א"ס שאם יתקיים עוה"ז ריבוי רבבות שנים יצמיחו מדי שנה בשנה אלא שיש מהן ע"י העלאת מ"נ והם הזרועים והנטועים ואעפ"כ הם כמו יש מאין שהגרעין הנטוע אין לו ערך כלל לגבי הפרי

וגם נגד כל האילן עם הענפים והעלין וכן במיני זרעונים וירקות וגם במיני תבואה להתהוות מאות גרעינין מגרעין א' הוא כמו יש מאין ומכ"ש הקשין והשבלים והנה הפירות שע"י העלאת מ"נ היא הזריעה והנטיעה הם משובחים מאד מאד מהעולים מאליהן מכח הצומח לבדו שבארץ ומזה נשכיל המשכות אורות עליונים באבי"ע (שהוא תכלית בריאת האדם) כמ"ש במ"א.

לוח היום־יום

י"א תשרי

במוצאי יום הכפורים תקנ"ו בליאזנא אמר רבינו הזקן תורה ברבים - כנהוג אז דרושים קצרים - על פסוק מי כה' אלקינו בכל קראנו אליו, אליו ולא למדותיו, דער פרדס זאגט אליו איז אורות המתלבשים בכלים דעשר ספירות דאצילות, דער רבי דער בעל שם טוב זאגט אליו איז דער אלקות וואס אין כלים דעשר ספירות דאצילות, דער פירוש הפשוט איז: אליו עצמות אין סוף וואס עס איז בא יעדען פשוט'ן אידען בידיעה עצמית דורך אמונה פשוטה, און דאס איז קרובים אליו און בכל קראנו אליו עצמות אין סוף און עצמות הנשמה, תפילה באמונה פשוטה איז מחבר עצמות הנשמה מיט עצמות אין סוף, אז עצמות אין סוף זאל זיין דער רופא חולים און מברך השנים.

תרגום: במוצאי יום הכפורים תקנ"ו בליאזנא אמר רבינו הזקן תורה ברבים - כנהוג אז דרושים קצרים - על הפסוק "מי כה' אלוקינו בכל קראנו אליו". "אליו" ולא למדותיו, ה'פרדס' אומר: "אליו" הם האורות המתלבשים בכלים דעשר ספירות דאצילות, הרבי הבעל שם טוב אומר: "אליו" הוא האלוקות שבכלים דעשר ספירות דאצילות, הפירוש הפשוט הוא: "אליו" עצמות אין סוף שאצל כל יהודי פשוט בידיעה עצמית על ידי אמונה פשוטה וזהו "קרובים אליו", ו"בכל קראנו אליו". עצמות אין סוף ועצמות הנשמה; תפילה באמונה פשוטה מחברת עצמות הנשמה עם עצמות אין סוף, שעצמות אין סוף יהיה הרופא חולים ומברך השנים.

נ"ך יומי - יהושע פרק ה'

(א) {פ} וַיֹּאמֶר יְ־הוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אַל־תִּירָא וְאַל־תֵּחָת קַח עִמְּךָ אֵת כָּל־עַם הַמִּלְחָמָה וְקוּם עֲלֵה הָעָי רְאֵה! נָתַתִּי בְיָדְךָ אֶת־מֶלֶךְ הָעַי וְאֶת־עַמּוֹ וְאֶת־עִירוֹ וְאֶת־אַרְצוֹ: (ב) וְעָשִׂיתָ לָעַי וּלְמַלְכָּהּ כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לִירִיחוֹ וּלְמַלְכָּהּ רַק־שְׁלָלָהּ וּבְהֶמְתָּהּ תָּבְזּוּ לָכֶם שִׂים־לְךָ אוֹרֵב לָעִיר מֵאֲחֳרֶיהָ:

תבוזו לכם - ואל תחרימו השלל עוד.

(ג) וַיָּקָם יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־עַם הַמִּלְחָמָה לַעֲלוֹת הָעָי וַיִּבְחַר יְהוֹשֻׁעַ שְׁלֹשִׁים אֶלֶף אִישׁ גִּבּוֹרֵי הַחָיִל וַיִּשְׁלָחֵם לָיְלָה: (ד) וַיְצַו אֹתָם לֵאמֹר רְאוּ אַתֶּם

אֹרְבִים לָעִיר מֵאַחֲרֵי הָעִיר אַל־תַּרְחִיקוּ מִן־הָעִיר מְאֹד וְהְיִיתֶם כֻּלְּכֶם נְכֹנִים:

[נכונים - מזומנים.]

(ה) וַאֲנִי וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר אִתִּי נִקְרַב אֶל־הָעִיר וְהָיָה כִּי־יֵצְאוּ לִקְרָאתֵנוּ כַּאֲשֶׁר בָּרִאשֹׁנָה וְנַסְנוּ לִפְנֵיהֶם: (ו) וְיָצְאוּ אַחֲרֵינוּ עַד הַתִּיקֵנוּ אוֹתָם מִן־הָעִיר כִּי יֹאמְרוּ נָסִים לְפָנֵינוּ כַּאֲשֶׁר בָּרִאשֹׁנָה וְנַסְנוּ לִפְנֵיהֶם:

עד התיקנו אותם - לשון תיק, שנוציאם מתיק העיר, אישפודריר בלעז. ויש לפרשו לשון נתיקה, כמו התיקם כצאן לטבחה (ירמיהו י"ב:ג').

(ז) וְאַתֶּם תָּקֻמוּ מֵהָאוֹרֵב וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת־הָעִיר וּנְתָנָהּ יְ־הוָה אֱ־לֹהֵיכֶם בְּיֶדְכֶם:

והורשתם - ותתרוכינון.

(ח) וְהָיָה כְּתָפְשְׂכֶם אֶת־הָעִיר תַּצִּיתוּ אֶת־הָעִיר בָּאֵשׁ כִּדְבַר יְ־הוָה תַּעֲשׂוּ רְאוּ צִוִּיתִי אֶתְכֶם: (ט) וַיִּשְׁלָחֵם יְהוֹשֻׁעַ וַיֵּלְכוּ אֶל־הַמַּאְרָב וַיֵּשְׁבוּ בֵּין בֵּית־אֵל וּבֵין הָעַי מִיָּם לָעָי וַיָּלֶן יְהוֹשֻׁעַ בַּלַּיְלָה הַהוּא בְּתוֹךְ הָעָם:

מים לעי - שהעי מקדם לבית אל, ובית אל מים לעי. וילן יהושע בלילה ההוא בתוך העם - להיות נכון בהשכמת הבקר.

(י) וַיַּשְׁכֵּם יְהוֹשֻׁעַ בַּבֹּקֶר וַיִּפְקֹד אֶת־הָעָם וַיַּעַל הוּא וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הָעָם הָעָיְ:

ויעל הוא - כמו שאמר לו המקום, אם הוא עובר לפניהם עוברין, ואם לאו אין עוברין.

(יא) וְכָל־הָעָם הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ עָלוּ וַיִּגְּשׁוּ וַיָּבֹאוּ נֶגֶד הָעִיר וַיַּחֲנוּ מִצְּפוֹן לָעַי וְהַגַּי בֵּינָו וּבֵין־הָעָי: (יב) וַיִּקַּח כַּחֲמֵשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ וַיָּשֶׂם אוֹתָם אֹרֵב בֵּין בֵּית־אֵל וּבֵין הָעַי מִיָּם לָעִיר:

ויקח כחמשת אלפים איש וגו' - אורב אחר אורב, אחד קרוב לעיר מחבירו.

(יג) וַיָּשִׂימוּ הָעָם אֶת־כָּל־הַמַּחֲנֶה אֲשֶׁר מִצְּפוֹן לָעִיר וְאֶת־עֲקֵבוֹ מִיָּם לָעִיר וַיֵּלֶךְ יְהוֹשֻׁעַ בַּלַּיְלָה הַהוּא בְּתוֹךְ הָעֵמֶק:

וישימו העם - שימה זו לשון הזמנה סמוך לחומה להלחם, כמו שנאמר בבן הדד במלכים: שימו על העיר, וישימו (מלכים א כ':י"ב). ואת עקיבו - ואת ארבו, כמו ויעקבני זה פעמים (בראשית כ"ז:ל"ו). וילן יהושע {בלילה ההוא} בתוך העמק - אמרו רבותינו (בבלי עירובין ס"ג:): שלן בעומקה של הלכה.

(יד) וַיְהִי֙ כִּרְאֹ֣ות מֶ֣לֶךְ־הָעַ֔י וַיְמַהֲר֖וּ וַיַּשְׁכִּ֑ימוּ וַיֵּצְא֣וּ אַנְשֵׁי־הָעִ֗יר לִקְרַאת־יִשְׂרָאֵל֙ לַמִּלְחָמָ֔ה הֽוּא וְכָל־עַמּ֖וֹ לַמּוֹעֵ֑ד לִפְנֵ֣י הָעֲרָבָ֔ה וְה֕וּא לֹ֥א יָדַ֖ע כִּי־אֹרֵ֥ב ל֛וֹ מֵאַחֲרֵ֥י הָעִֽיר׃

למועד - לזמן היום שנועדו יחדו מאתמול, באותה שעה נצא, שהיו מעוננים ומנחשים.

(טו) וַיִּנָּגְע֥וּ יְהוֹשֻׁ֛עַ וְכָל־יִשְׂרָאֵ֖ל לִפְנֵיהֶ֑ם וַיָּנֻ֕סוּ דֶּ֖רֶךְ הַמִּדְבָּֽר׃

וינגעו - לשון נגע, ואתברו, הראו עצמן כאלו הם ניגפים לפניהם.

(טז) וַיִּזָּעֲק֥וּ כָל־הָעָ֖ם אֲשֶׁ֣ר [בָּעַ֑י] (בעיר) לִרְדֹּ֥ף אַחֲרֵיהֶ֖ם וַיִּרְדְּפ֥וּ אַחֲרֵ֖י יְהוֹשֻׁ֑עַ וַיִּנָּתְק֖וּ מִן־הָעִֽיר׃ (יז) וְלֹא־נִשְׁאַ֥ר אִ֛ישׁ בָּעַ֥י וּבֵֽית־אֵ֖ל אֲשֶׁ֣ר לֹא־יָצְא֑וּ אַחֲרֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל וַיַּעַזְב֥וּ אֶת־הָעִ֖יר פְּתוּחָ֑ה וַיִּרְדְּפ֖וּ אַחֲרֵ֥י יִשְׂרָאֵֽל׃ (יח) {פ} וַיֹּ֥אמֶר יְ־הוָ֖ה אֶל־יְהוֹשֻׁ֑עַ נְטֵ֞ה בַּכִּידֹ֣ון אֲשֶׁר־בְּיָדְךָ֗ אֶל־הָעַי֙ כִּ֣י בְיָדְךָ֔ אֶתְּנֶ֖נָּה וַיֵּ֣ט יְהוֹשֻׁ֑עַ בַּכִּידֹ֥ון אֲשֶׁר־בְּיָד֖וֹ אֶל־הָעִֽיר׃

נטה בכידון - הוא היה סימן לאורב לצאת מן המארב, בראותו הכידון נטוי אל העיר.
כידון - אשפייר בלעז.

(יט) וְהָאוֹרֵ֕ב קָ֥ם מְהֵרָ֖ה מִמְּקוֹמ֑וֹ וַיָּרֻ֣וצוּ כִנְטֹתֹ֣ות יָדֹ֔ו וַיָּבֹ֖אוּ הָעִ֑יר וַיִּלְכְּד֣וּהָ וַיְמַהֲר֔וּ וַיַּצִּ֥יתוּ אֶת־הָעִ֖יר בָּאֵֽשׁ׃ (כ) וַיִּפְנ֤וּ אַנְשֵׁי֙ הָעַ֔י אַחֲרֵיהֶ֖ם וַיִּרְא֑וּ וְהִנֵּ֣ה עָלָ֤ה עֲשַׁן֙ הָעִ֣יר הַשָּׁמַ֔יְמָה וְלֹא־הָ֥יָה בָהֶ֖ם יָדַ֣יִם לָנ֑וּס הֵנָּ֣ה וָהֵנָּ֔ה וְהָעָ֗ם הַנָּ֛ס הַמִּדְבָּ֥ר נֶהְפַּ֖ךְ אֶל־הָרֹדֵֽף׃

ולא היה בהם ידיים - כח. **והעם הנס המדבר** - ישראל שנסו אל המדבר כמו שאמר למעלה, נהפך אל הרודף.

(כא) וְיהוֹשֻׁ֣עַ וְכָל־יִשְׂרָאֵ֗ל רָא֤וּ כִֽי־לָכַ֙ד הָאֹרֵ֣ב אֶת־הָעִ֔יר וְכִ֥י עָלָ֖ה עֲשַׁ֣ן הָעִ֑יר וַיָּשֻׁ֕בוּ וַיַּכּ֖וּ אֶת־אַנְשֵׁ֥י הָעָֽי׃ (כב) וְאֵ֗לֶּה יָצְא֤וּ מִן־הָעִיר֙ לִקְרָאתָ֔ם וַיִּֽהְיוּ֙ לְיִשְׂרָאֵ֔ל בַּתָּ֖וֶךְ אֵ֣לֶּה מִזֶּ֑ה וְאֵ֣לֶּה מִזֶּ֔ה וַיַּכּ֥וּ אוֹתָ֖ם עַד־בְּלְתִּ֥י הִשְׁאִֽיר־לֹ֖ו שָׂרִ֥יד וּפָלִֽיט׃

ואלה יצאו מן העיר - האורב שהצית את העיר.

(כג) וְאֶת־מֶ֣לֶךְ הָעַ֔י תָּפְשׂ֖וּ חַ֑י וַיַּקְרִבוּ֙ אֹתֹ֔ו אֶל־יְהוֹשֻׁ֖עַ׃ (כד) וַיְהִ֗י כְּכַלֹּ֤ות יִשְׂרָאֵל֙ לַהֲרֹ֣ג אֶת־כָּל־יֹושְׁבֵ֣י הָעַ֔י בַּשָּׂדֶ֖ה בַּמִּדְבָּ֑ר אֲשֶׁ֥ר רְדָפ֖וּם בֹּ֑ו וַיִּפְּל֣וּ כֻלָּ֔ם לְפִי־חָ֖רֶב עַד־תֻּמָּ֑ם וַיָּשֻׁ֕בוּ כָּל־יִשְׂרָאֵ֖ל הָעַ֑י וַיַּכּ֖וּ אֹתָ֥הּ לְפִי־חָֽרֶב׃ (כה) וַיְהִ֡י כָּל־הַנֹּפְלִים֩ בַּיֹּ֨ום הַה֜וּא מֵאִ֣ישׁ וְעַד־אִשָּׁ֗ה שְׁנֵ֤ים עָשָׂר֙ אֶ֔לֶף כֹּ֖ל אַנְשֵׁ֥י הָעָֽי׃ (כו) וִיהוֹשֻׁ֗עַ לֹא־הֵשִׁ֤יב יָדֹו֙ אֲשֶׁ֣ר נָטָ֔ה בַּכִּידֹ֖ון עַד אֲשֶׁ֣ר הֶחֱרִ֑ים אֵ֚ת כָּל־יֹושְׁבֵ֣י הָעָֽי׃ (כז) רַ֚ק הַבְּהֵמָ֣ה וְהַשָּׁלָ֔ל הָעִ֥יר הַהִ֖יא בָּזְזוּ לָהֶ֑ם יִשְׂרָאֵ֕ל כִּדְבַ֥ר יְ־הוָ֖ה אֲשֶׁ֣ר צִוָּ֑ה אֶת־יְהוֹשֻׁ֖עַ׃ (כח) וַיִּשְׂרֹ֤ף יְהוֹשֻׁ֙עַ֙ אֶת־הָעַ֔י וַיְשִׂימֶ֖הָ תֵּל־

עוֹלָם שִׁמְמָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה: (כט) וְאֶת־מֶלֶךְ הָעַי תָּלָה עַל־הָעֵץ עַד־עֵת הָעֶרֶב וּכְבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ צִוָּה יְהוֹשֻׁעַ וַיּוֹרִידוּ אֶת־נִבְלָתוֹ מִן־הָעֵץ וַיַּשְׁלִיכוּ אוֹתָהּ אֶל־פֶּתַח שַׁעַר הָעִיר וַיָּקִימוּ עָלָיו גַּל־אֲבָנִים גָּדוֹל עַד הַיּוֹם הַזֶּה: (ל) {פ} אָז יִבְנֶה יְהוֹשֻׁעַ מִזְבֵּחַ לַי־הוָה אֱ־לֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר עֵיבָל:

אז יבנה יהושע וגו' - פרשה זו כתובה מוקדם ומאוחר, שמיום שעברו את הירדן עשה כן.

(לא) כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד־יְ־הוָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּכָּתוּב בְּסֵפֶר תּוֹרַת מֹשֶׁה מִזְבַּח אַבְנִים שְׁלֵמוֹת אֲשֶׁר לֹא־הֵנִיף עֲלֵיהֶן בַּרְזֶל וַיַּעֲלוּ עָלָיו עֹלוֹת לַי־הוָה וַיִּזְבְּחוּ שְׁלָמִים: (לב) וַיִּכְתָּב־שָׁם עַל־הָאֲבָנִים אֵת מִשְׁנֵה תּוֹרַת מֹשֶׁה אֲשֶׁר כָּתַב לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

ויכתוב שם על האבנים - הן הן האבנים האמורות למעלה, לאחר המעשה הזה קילפו הסיד מעליהם והביאום לגלגל.

(לג) וְכָל־יִשְׂרָאֵל וּזְקֵנָיו וְשֹׁטְרִים | וְשֹׁפְטָיו עֹמְדִים מִזֶּה | וּמִזֶּה | לָאָרֹן נֶגֶד הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם נֹשְׂאֵי| אֲרוֹן בְּרִית־יְ־הוָה כַּגֵּר כָּאֶזְרָח חֶצְיוֹ אֶל־מוּל הַר־גְּרִזִים וְהַחֶצְיוֹ אֶל־מוּל הַר־עֵיבָל כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד־יְ־הוָה לְבָרֵךְ אֶת־הָעָם יִשְׂרָאֵל בָּרִאשֹׁנָה:

לברך את העם {ישראל} בראשונה - להקדים ברכות לקללות, ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה (דברים כ"ז:ט"ו).

(לד) וְאַחֲרֵי־כֵן קָרָא אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה כְּכָל־הַכָּתוּב בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה: (לה) לֹא־הָיָה דָּבָר מִכֹּל אֲשֶׁר־צִוָּה מֹשֶׁה אֲשֶׁר לְא־קָרָא יְהוֹשֻׁעַ נֶגֶד כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל וְהַנָּשִׁים וְהַטַּף וְהַגֵּר הַהֹלֵךְ בְּקִרְבָּם:

פרק ח: עומקא של הלכה

במלחמת העי השניה נאמר "וילן יהושע בתוך העם" ובהמשך "וילך יהושע בתוך העמק". חז"ל מחברים את הביטויים ואומרים "'וילן יהושע בלילה ההוא בתוך העמק' אמר רבי יוחנן מלמד שלן בעומקה של הלכה" (בעקבות טענת שר צבא ה' על בטול התורה שהיה במלחמה), מתאים לכך שיהושע במיוחד נצטווה "והגית בו יומם ולילה". ויש לומר ששני הביטויים עוסקים בשני חלקי הלילה - לפני חצות "יהושע בתוך העם" ולאחר חצות "בתוך העמק". "וילך [יהושע בלילה ההוא בתוך העמק]" הוא לשון הלכה - "'הלכות עולם לו', אל תקרי 'הליכות' אלא 'הלכות'".

ורמז מובהק: "עומקה של הלכה" עולה **תורה**! והביטוי מתחלק: "עומקה" עולה **יאיר**, השקול כנגד רובה של סנהדרין ונפל במלחמת העי הראשונה (כנ"ל בפרק הקודם), **אחד** פעמים **טוב** (**אחד**-**טוב** מתחלפים באטב"ח, כנודע), ו"**של הלכה**" עולה **יה** פעמים **הוי'**, **שמן**, סוד שמן הטוב, כתר תורה וכתר שם טוב כאחד.

יום רביעי // י"ב תשרי

חומש - רביעי פרשת וזאת הברכה

(פרק ל"ג) (יח) {רביעי} {ס} וְלִזְבוּלֻן אָמַר שְׂמַח זְבוּלֻן בְּצֵאתֶךָ וְיִשָּׂשכָר בְּאֹהָלֶיךָ:

וְלִזְבוּלוֹן אָמַר חֲדִי זְבוּלוֹן בְּמִפְקָךְ לְאַגָּחָא קְרָבָא עַל בַּעֲלֵי דְּבָבָךְ וְיִשָּׂשכָר בְּמַהֲכָךְ לְמֶעֱבַד זִמְנֵי מוֹעֲדַיָּא בִּירוּשְׁלֶם.

ולזבולן אמר - אילו חמשה שבטים שבירך באחרונה: זבולן וגד ודן ונפתלי ואשר, כפל שמותיהם להחזיקם ולהגבירם, לפי שהיו חלשים שבכל השבטים. הם הם שהוליך יוסף לפני פרעה, שנאמר: ומקצה אחיו לקח חמשה אנשים וגומ' (בראשית מ"ז:ב'), לפי שנראים חלשים, ולא ישים אותם לו שרי מלחמות. **שמח זבולן בצאתך וישששכר באהליך** - זבולן וישששכר עשו שותפות, זבולן יושב לחף ימים (בראשית מ"ט:י"ג), ויוצא לפרגמטיא בספינות ומשתכר ונותן לתוך פיו של ישששכר, והם יושבים ועוסקין בתורה. לפיכך הקדים זבולן לישששכר, שתורתו של ישששכר על ידי זבולן היתה. **שמח זבולן בצאתך** - הצלח בצאתך לסחורה. **וישששכר** - הצלח בישיבת אהליך לתורה, לישב לעבר שנים ולקבוע חדשים, כמה שנאמר: ומבני ישששכר יודעי בינה לעתים ראשיהם מאתים (דברי הימים א י"ב:ל"ג) - מאתים סנהדראות היו עסוקין בכך.

(יט) עַמִּים הַר־יִקְרָאוּ שָׁם יִזְבְּחוּ זִבְחֵי־צֶדֶק כִּי שֶׁפַע יַמִּים יִינָקוּ וּשְׂפֻנֵי טְמוּנֵי חוֹל:

שִׁבְטַיָּא דְּיִשְׂרָאֵל לְטוּר בֵּית מַקְדְּשָׁא יִתְכַּנְּשׁוּן תַּמָּן יִכְסוּן נִכְסַת קוּדְשִׁין לְרַעֲוָא אֲרֵי נִכְסֵי עַמְמַיָּא יֵיכְלוּן וְסִימָן דְּמִטַּמְרָן בְּחָלָא מְחַגְלָיָן לְהוֹן.

ועל פי קביעות עתיהם ועבוריהם, **עמים** - של שבטי ישראל **הר יקראו** - להר המוריה יאספו. כל אסיפה על ידי קריאה היא, ושם **יזבחו** ברגלים זבחי צדק. **כי שפע ימים ינקו** - ישששכר וזבולן, ויהא להם פנאי לעסוק בתורה. **ושפוני טמוני חול** - כסוי טמוני חול - טרית וחלזון וזכוכית לבנה היוצאים מן הים ומן החול, ובחלקם של זבולן היה, כדאמרינן במסכת מגילה (בבלי מגילה ו'.): זבולן עם חירף נפשו למות (שופטים ה':י"ח), משום דנפתלי על מרומי שדה (שופטים ה':י"ח) היה מתרעם זבולן על חלקו: לאחיי נתת שדות וכרמים כו'. **ספוני** - לשון כיסוי, כמו שנאמר: ויספון את הבית (מלכים א ו':ט'), וספון בארז (ירמיהו כ"ב:י"ד). ותרגומו: ומטלטל בכיורי ארזיא. דבר אחר: **עמים הר יקראו** - על ידי פרגמטיא של זבולון, תגרי אומות העולם באים אל ארצו, והיא עומדת על הספר. והם אומרים: הואיל ונצטערנו עד כאן, נלך עד ירושלם, ונראה מה יראתה של אומה זו ומה מעשיה. והם רואים את כל ישראל עובדין לאלוה אחד ואוכלין מאכל אחד, לפי שהגוים אלוהו של זה לא כאלוהו של זה, ומאכלו של זה לא כמאכלו של זה. והם אומרים: אין לך אומה כשירה כזו, ומתגיירין שם, שנאמר: שם יזבחו זבחי צדק. **כי שפע ימים יינקו** - זבולן וישששכר, הים נותן להם ממון בשפע.

(כ) {ס} וּלְגָ֣ד אָמַ֔ר בָּר֖וּךְ מַרְחִ֣יב גָּ֑ד כְּלָבִ֣יא שָׁכֵ֔ן וְטָרַ֥ף זְר֖וֹעַ אַף־קָדְקֹֽד׃

וּלְגָד אֲמַר בְּרִיךְ דְּאַפְתֵּי לְגָד כְּלַיְתָא שְׁרֵי וְיִקַּטֵיל שַׁלְטוֹנִין עִם מַלְכִין.

ברוך מרחיב גד - מלמד שהיה תחומו של גד מרחיב והולך כלפי מזרח. **כלביא שכן** - לפי שהיה סמוך לספר, לפיכך נמשל לאריות, שכל סמוכי ספר צריכין להיות גבורים. **וטרף זרוע אף קדקד** - הרוגיהם היו ניכרים, חותכין הראש עם הזרוע במכה אחת.

(כא) וַיַּ֣רְא רֵאשִׁית֮ לוֹ֒ כִּי־שָׁ֣ם חֶלְקַ֣ת מְחֹקֵ֔ק סָפ֖וּן וַיֵּתֵ֣א רָאשֵׁ֑י עָ֚ם צְדְקַ֣ת יְ־הוָ֔ה עָשָׂ֖ה וּמִשְׁפָּטָ֥יו עִם־יִשְׂרָאֵֽל׃

וְאִתְקְבַל בְּקַדְמֵיתָא דִּילֵיהּ אֲרֵי תַּמָּן בְּאַחְסָנְתֵּיהּ מֹשֶׁה סָפְרָא רַבָּא דְּיִשְׂרָאֵל קְבִיר הוּא נְפַק וְעָאל בְּרֵישׁ עַמָּא זָכֵן קֻדָּם יְיָ עֲבַד וְדִינוֹהִי עִם יִשְׂרָאֵל.

וירא ראשית לו - ראה ליטול לו חלק בארץ סיחון ועוג, שהיא ראשית כיבוש הארץ, כי ידע אשר שם בנחלתו חלקת שדה קבורת מחוקק הוא משה. **ספון** - אותה חלקה ספונה וטמונה מכל בריא, שנאמר: ולא ידע איש את קבורתו (דברים ל״ד:ו׳). **ויתא** - גד, **ראשי עם** - הם היו הולכים לפני החלוץ בכבוש הארץ, לפי שהם היו גבורים, שנאמר: ואתם תעברו חלוצים לפני אחיכם (דברים ג׳:י״ח). **צדקת י״י עשה** - שהאמיתו דבריהם ושמרו אבטחתם לעבור את הירדן עד שכבשו וחלקו. דבר אחר: **ויתא ראשי עם צדקת י״י עשה** - על משה נאמר.

תהלים - פרקים כ', ס"ו-ס"ח

תניא – אגרת הקדש כ'

ומזה יובן היטב בענין סדר מדרגות דצח"מ שהן בחי' עפר מים אש רוח שאף שהחי הוא למעלה מהצומח והמדבר למעלה מהחי אעפ"כ החי ניזון וחי מהצומח והמדבר מקבל חיותו משניהם וגם חכמה ודעת שאין התינוק יודע לקרות אבא ואימא עד שיטעום טעם דגן כו' ועדיין לא אכילנא בישרא דתורא כו' כי הוא בחי' אור חוזר ממטה למעלה מתחתית העשיה שמתגלית שם ביתר עז הארה דהארה כו' מאור א"ס הסובב כ"ע ומהקו אור א"ס שבסיום רגלי היושר דא"ק בבחי' אור חוזר כנ"ל. ויובן היטב בזה טוב טעם ודעת מה שמלאכים עליונים שבמרכבה פני שור ופני נשר נהנים מאד וניזונים ומסתפקים מרוח הבהמה והעוף העולה עליהם מהקרבנות שע"ג המזבח וכדקדוק לשון הזוה"ק ואתהניין מיסודא ועיקרא דילהון. ואחרי הדברים והאמת האלה דעת לנבון נקל להבין ע"י כל הנ"ל גודל מעלת המצות מעשיות אשר הן תכלית ירידת הנשמות לעוה"ז הגשמי כמ"ש היום לעשותם ויפה שעה א' בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי עוה"ב. (ע"כ מצאנו מכיה"ק):

לוח היום־יום

י"ב תשרי

ברית כרותה לתעמולה ועבודה במועצות חכמה ובקירוב הדעת שאינה חוזרת ריקם.

נ"ך יומי - יהושע פרק ט'

(א) וַיְהִי כִשְׁמֹעַ כָּל־הַמְּלָכִים אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בָּהָר וּבַשְּׁפֵלָה וּבְכֹל חֹוף הַיָּם הַגָּדֹול אֶל־מֹול הַלְּבָנֹון הַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי הַכְּנַעֲנִי הַפְּרִזִּי הַחִוִּי וְהַיְבוּסִי: (ב) וַיִּתְקַבְּצוּ יַחְדָּו לְהִלָּח�ֵם עִם־יְהוֹשֻׁעַ וְעִם־יִשְׂרָאֵל פֶּה אֶחָד: (ג) {פ} וְיֹשְׁבֵי גִבְעֹון שָׁמְעוּ אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ לִירִיחֹו וְלָעָי: (ד) וַיַּעֲשׂוּ גַם־הֵמָּה בְעָרְמָה וַיֵּלְכוּ וַיִּצְטַיָּרוּ וַיִּקְחוּ שַׂקִּים בָּלִים לַחֲמֹורֵיהֶם וְנֹאדֹות יַיִן בָּלִים וּמְבֻקָּעִים וּמְצֹרָרִים:

ויעשו גם המה בערמה - כמו שעשו בערמה בני יעקב (בראשית ל"ד:י"ג), לשכם בן חמור שהיה חוי, ויושבי גבעון מן החוי היו, כמו שאמור בעיניין. **ויצטיירו** - עשו עצמם כהולכי שליחות, לשון וציר בגוים שולח (ירמיהו מ"ט:י"ד), וכל תיבה שתחילת יסודה צד"י, כשהיא מתפעלת בלשון מתפעל או נתפעל, באה ט"ת בתוכה וחולקת אותיות שרשי התיבה, כמו מה נצטדק (בראשית מ"ד:ט"ז), מגיזרת צדק, וכן גשמיה יצטבע (דניאל ד':ל'), עניין צבע. [אך יהונתן שתירגמו הוא עושה את התיבה לשון צידה וקוראו בריי"ש בדל"ת. **וכל לחם צידם יבש היה ניקודים** - טושטא בלעז, שלא יתעפש בדרך. **ויצטיירו** - תירגם ואיצטוודו.] **שקים בלים** - שיהיו נראין כבאים מארץ רחוקה. **ומצוררים** - לשון מבוקעים, לשון ארמי ציריא דחיטי, דמצרי זיקי.

(ה) וּנְעָלֹות בָּלֹות וּמְטֻלָּאֹות בְּרַגְלֵיהֶם וּשְׂלָמֹות בָּלֹות עֲלֵיהֶם וְכֹל לֶחֶם צֵידָם יָבֵשׁ הָיָה נְקֻדִּים:

נקודים - ארשיר בלעז, לשון מוקד, וכן תירגם יונתן, כסנין.

(ו) וַיֵּלְכוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הַמַּחֲנֶה הַגִּלְגָּל וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו וְאֶל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה בָּאנוּ וְעַתָּה כִּרְתוּ־לָנוּ בְרִית: (ז) [וַיֹּאמֶר] (ויאמרו) אִישׁ־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַחִוִּי אוּלַי בְּקִרְבִּי אַתָּה יוֹשֵׁב וְאֵיךְ (אכרות) [אֶכְרָת־]לְךָ בְרִית:

אולי בקרבי אתה יושב - שמא מיושבי הארץ אתם.

(ח) וַיֹּאמְרוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ עֲבָדֶיךָ אֲנָחְנוּ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יְהוֹשֻׁעַ מִי אַתֶּם וּמֵאַיִן תָּבֹאוּ: (ט) וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה מְאֹד בָּאוּ עֲבָדֶיךָ לְשֵׁם יְ־הוָה אֱ־לֹהֶיךָ כִּי־שָׁמַעְנוּ שִׁמְעֹו וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה בְּמִצְרָיִם: (י) וְאֵת! כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה לִשְׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן לְסִיחֹן מֶלֶךְ חֶשְׁבֹּון

וּלְעוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן אֲשֶׁר בְּעַשְׁתָּרוֹת: (יא) וַיֹּאמְרוּ אֵלֵינוּ זִקְנֵינוּ וְכָל־יֹשְׁבֵי אַרְצֵנוּ לֵאמֹר קְחוּ בְיָדְכֶם צֵידָה לַדָּרֶךְ וּלְכוּ לִקְרָאתָם וַאֲמַרְתֶּם אֲלֵיהֶם עַבְדֵיכֶם אֲנַחְנוּ וְעַתָּה כִּרְתוּ־לָנוּ בְרִית: (יב) זֶה| לַחְמֵנוּ חַם הִצְטַיַּדְנוּ אֹתוֹ מִבָּתֵּינוּ בְּיוֹם צֵאתֵנוּ לָלֶכֶת אֲלֵיכֶם וְעַתָּה הִנֵּה יָבֵשׁ וְהָיָה נִקֻּדִים:

הצטידנו - לשון צידה כשהוציאוהו צידה לדרך.

(יג) וְאֵלֶּה נֹאדוֹת הַיַּיִן אֲשֶׁר מִלֵּאנוּ חֲדָשִׁים וְהִנֵּה הִתְבַּקָּעוּ וְאֵלֶּה שַׂלְמוֹתֵינוּ וּנְעָלֵינוּ בָּלוּ מֵרֹב הַדֶּרֶךְ מְאֹד: (יד) וַיִּקְחוּ הָאֲנָשִׁים מִצֵּידָם וְאֶת־פִּי יְ־הוָה לֹא שָׁאָלוּ:

ויקחו האנשים מצידם - קבלו דבריהם שצדו בפיהם, לשון ואשר לא צדה (שמות כ"א:י"ג). [לפי תרגומו של יונתן כך הוא, אבל אין זה פשוטו, שאם כן היה לו לומר: את צידם. ונראה בעיני שכך הוא: **ויקחו האנשים מצידם** - הם מלחמם, להראות אליהם לאמת דבריהם, וכשראו לחמם יבש, אמרו: ודאי מארץ רחוקה באו, כי נאמנו דבריהם מכל אשר אמרו, ועשו להם שלום. **ואת פי לא שאלו** - יהושע והנשיאים. ומה שאמור למעלה: **זה הלחם** וגו' - אין 'זה' כי אם תוספת לשון אדם המבזה דבר אחר, וכך היו אומרים: אותו הלחם אשר בצקלונינו חם הצטיידנו וגומ', ואותה שעה לא הראהו.]

(טו) וַיַּעַשׂ לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ שָׁלוֹם וַיִּכְרֹת לָהֶם בְּרִית לְחַיּוֹתָם וַיִּשְׁבְּעוּ לָהֶם נְשִׂיאֵי הָעֵדָה: (טז) וַיְהִי מִקְצֵה שְׁלֹשֶׁת יָמִים אַחֲרֵי אֲשֶׁר־כָּרְתוּ לָהֶם בְּרִית וַיִּשְׁמְעוּ כִּי־קְרֹבִים הֵם אֵלָיו וּבְקִרְבּוֹ הֵם יֹשְׁבִים: (יז) וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיָּבֹאוּ אֶל־עָרֵיהֶם בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וְעָרֵיהֶם גִּבְעוֹן וְהַכְּפִירָה וּבְאֵרוֹת וְקִרְיַת יְעָרִים: (יח) וְלֹא הִכּוּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי־נִשְׁבְּעוּ לָהֶם נְשִׂיאֵי הָעֵדָה בַּי־הוָה אֱ־לֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּלֹּנוּ כָל־הָעֵדָה עַל־הַנְּשִׂיאִם: (יט) וַיֹּאמְרוּ כָל־הַנְּשִׂיאִם אֶל־כָּל־הָעֵדָה אֲנַחְנוּ נִשְׁבַּעְנוּ לָהֶם בַּי־הוָה אֱ־לֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְעַתָּה לֹא נוּכַל לְנָגַּע בָּהֶם: (כ) זֹאת נַעֲשֶׂה לָהֶם וְהַחֲיֵה אוֹתָם וְלֹא־יִהְיֶה עָלֵינוּ קֶצֶף עַל־הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְנוּ לָהֶם: (כא) וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם הַנְּשִׂיאִם יְחִיוּ וַיִּהְיוּ חֹטְבֵי עֵצִים וְשֹׁאֲבֵי־מַיִם לְכָל־הָעֵדָה כַּאֲשֶׁר דִּבְּרוּ לָהֶם הַנְּשִׂיאִם: (כב) וַיִּקְרָא לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם לֵאמֹר לָמָּה רִמִּיתֶם אֹתָנוּ לֵאמֹר רְחוֹקִים אֲנַחְנוּ מִכֶּם מְאֹד וְאַתֶּם בְּקִרְבֵּנוּ יֹשְׁבִים: (כג) וְעַתָּה אֲרוּרִים אַתֶּם וְלֹא־יִכָּרֵת מִכֶּם עֶבֶד וְחֹטְבֵי עֵצִים וְשֹׁאֲבֵי מַיִם לְבֵית אֱ־לֹהָי: (כד) וַיַּעֲנוּ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמְרוּ כִּי הֻגֵּד הֻגַּד לַעֲבָדֶיךָ אֵת אֲשֶׁר צִוָּה יְ־הוָה אֱ־לֹהֶיךָ אֶת־מֹשֶׁה עַבְדּוֹ לָתֵת לָכֶם אֶת־כָּל־הָאָרֶץ וּלְהַשְׁמִיד אֶת־כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וַנִּירְא מְאֹד לְנַפְשֹׁתֵינוּ מִפְּנֵיכֶם וַנַּעֲשֵׂה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה: (כה) וְעַתָּה הִנֵּנוּ בְיָדֶךָ כַּטּוֹב וְכַיָּשָׁר בְּעֵינֶיךָ לַעֲשׂוֹת לָנוּ עֲשֵׂה: (כו) וַיַּעַשׂ לָהֶם

כֵּן וַיַּצֵּל אוֹתָם מִיַּד בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְלֹא הָרָגוּם: (כז) וַיִּתְּנֵם יְהוֹשֻׁעַ בַּיּוֹם הַהוּא חֹטְבֵי עֵצִים וְשֹׁאֲבֵי מַיִם לָעֵדָה וּלְמִזְבַּח יְ־הוָה עַד־הַיּוֹם הַזֶּה אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר:

פרק ט: ערמה כנגד מרמה

פתיחת הסיפור של אנשי גבעון היא "ויעשו גם המה בערמה", ופרש רש"י "'גם המה'. כמו שעשו בני יעקב בערמה בחמור אבי שכם שהיה חוי, ויושבי גבעון מן החוי היו, כמו שאמור בענין".

המפרשים תמהו למה לא פירש רש"י כפי שפירש על "אתם נצבים היום... מחֹטב עציך עד שֹאב מימיך" - "מלמד שבאו כנעניים להתגייר בימי משה כדרך שבאו גבעונים בימי יהושע וזהו האמור בגבעונים ויעשו גם המה בערמה ונתנם משה חוטבי עצים ושואבי מים". ויש לומר ששם פירש עפ"י המדרש, אך אפשר גם לפרש אחרת - שמדובר בגרי-אמת (ראה ראב"ע ורמב"ן שם), כמתאים לפשט שכולם נצבים בשווה לפני ה' - אך כאן מפרש רש"י פשט התואם את האמור בתורה בפירוש. מפירוש רש"י משמע שמעשה הגבעונים הוא 'תיקון' בהנהגת "מדה כנגד מדה" כנגד מעשה בני יעקב (עליהם כעס אביהם, ואף שמשה הצדיק אותם, כאן משלם להם ה' כמעשיהם).

בבני יעקב נאמר "במרמה" וכאן "בערמה". מרמה וערמה הן שתי צורות שונות של **רמה**, רמאות (**מרמה-ערמה** משלימות ל-600, סוד **פר** ו-**שך** דינים - גורעין ה מ-**מרמה**, שעומד על **פר**, ומוסיפין ה ל-**ערמה**, שמגיעה ל-**שך**).

רש"י מדגיש שבשני המקרים הרמאות מופיעה בהקשר של החוי - בני יעקב רימו את החוי והחוי כאן מרמה את בני ישראל. בשבעת עממי כנען החוי מכוון כנגד ההוד, בו אחיזת הרמאות - "הודי נהפך עלי למשחית". וכן רומז החוי לנחש הקדמון, חויא בישא, שהיה "ערום" בערמה דדקליפה (אך בדא"ח מפורש שיש "ערמה" בקדושה, עליה נאמר "אני חכמה שכנתי ערמה", והיינו מוחא סתימאה, כח המשכיל שבנפש, חכמה דאריך שפנימיותה גבורה עתיק, תיקון טלא דבדולחא).

לפני המרמה של בני יעקב נאמר על יעקב עצמו "בא אחיך במרמה ויקח ברכתך" - יעקב מרמה את אביו כדי לקח את הברכות. ורמז: **מרמה יעקב מרמה בני יעקב ערמה ישבי גבעון** עולה 1764, 42 (שם **מב**) ברבוע, **אמת** פנים ואחור, סוד "תתן אמת ליעקב", וד"ל.

ועוד רמזים: "**ויענו בני יעקב את שכם ואת חמור אביו במרמה**" "**ויעשו גם המה בערמה**" (**אח-ד תבות**) משלימים ל-2916, 54 ברבוע, ד"פ 729, זך ברבוע (**קרע שטן**), וד"ל. ובדילוג תבות: **ויענו יעקב שכם חמור במרמה** משלימים ל-1225, 35 ברבוע, 49 במשולש ("**זה שמי לעלם וזה זכרי לדר דר**") וההמשך בפסוק הבא, **גם בערמה**, עולה **שכם**. והדילוג השני: **בני את ואת אביו ויעשו המה** עולה 1331, 11 בחזקת 3 (משיח במספר קדמי וכו').

יום חמישי // י"ג תשרי

הילולת כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע

הומש - המישי פרשת וזאת הברכה

(פרק ל"ג) (כב) {חמישי} {ס} וּלְדָ֣ן אָמַ֔ר דָּ֥ן גּ֖וּר אַרְיֵ֑ה יְזַנֵּ֖ק מִן־הַבָּשָֽׁן׃

וּלְדָן אֲמַר דָּן תַּקִּיף כְּגוּר אַרְיָוָן אַרְעֵיהּ שָׁתְיָא מִן נַחְלַיָּא דְּנָגְדִין מִן מַתְנַן.

דן גור אריה - אף הוא סמוך לספר, לפיכך מושלו באריות. **יזנק מן הבשן** - כתרגומו, שהיה הירדן יוצא מחלקו ממערת פמייס, והוא לשם, שהוא בחלקו של דן, שנאמר: ויקראו ללשם דן (יהושע י"ט:מ"ז), וזינוקו וקילוחו מן הבשן. דבר אחר: מה זינוק זה יוצא ממקום אחד ונחלק לשני מקומות, כך שבט דן נטלו חלק בשתי מקומות: תחילה נטלו צפונית מערבית עקרון וסביבותיה, ולא ספקו להם, ובאו ונלחמו עם לשם שהיא פמייס, והיא בצפונית מזרחית, שהרי הירדן יוצא ממערת פמייס והיא במזרחה של ארץ ישראל, ובא מן הצפון לדרום, וכלה בקצה ים המלח, שהיא במזרח יהודה שנטל בדרומה של ארץ ישראל, כמו שמפורש בספר יהושע. והוא שנאמר: ויצא גבול בני דן מהם ויבואו וילחמו עם לשם וגו' (יהושע י"ט:מ"ז), יצא גבולם מכל אותו הרוח שהתחילו לנחול בה.

(כג) וּלְנַפְתָּלִ֖י אָמַ֑ר נַפְתָּלִי֙ שְׂבַ֣ע רָצ֔וֹן וּמָלֵ֖א בִּרְכַ֣ת יְ־הוָ֑ה יָ֥ם וְדָר֖וֹם יְרָשָֽׁה׃

וּלְנַפְתָּלִי אֲמַר נַפְתָּלִי שְׂבַע רַעֲוָא וּמְלִי בִּרְכָן מִן קֳדָם יְיָ מַעְרַב יָם גִּנֵּיסַר וְדָרוֹמוֹהִי יְרַת.

שבע רצון - שהיתה ארצו שביעה כל רצון יושביה. **ים ודרום ירשה** - ים כנרת נפל בחלקו, ונטל מלא חבל חרם בדרומה לפרוש חרמים ומכמורות. [**ירשה** - לשון ציווי, כמו: עלה רש (דברים א':כ"א). והטעם למעלה ברי"ש מוכיח שהוא כמו: ירש, ידע, לקח, שמע. כשמוסיף בו ה"י, יהא ניגונו למעלה: ידעה, לקחה, שמעה, סלחה. אף כאן ירשה לשון ציווי. ובמסורה הגדולה מצאתיו באלפא ביתא דטעמיהון לעיל.]

(כד) {ס} וּלְאָשֵׁ֖ר אָמַ֑ר בָּר֤וּךְ מִבָּנִים֙ אָשֵׁ֔ר יְהִ֥י רְצ֖וּי אֶחָ֑יו וְטֹבֵ֥ל בַּשֶּׁ֖מֶן רַגְלֽוֹ׃

וּלְאָשֵׁר אֲמַר בְּרִיךְ מִבְּרֵכַת בְּנַיָּא אֲשֵׁר יְהֵי רַעֲוָא לְאַחוֹהִי וְיִתְרַבָּא בְּתַפְנוּקֵי מַלְכִין.

ברוך מבנים אשר - ראיתי בסיפרי (ספרי דברים ל"ג:כ"ד): אין לך בכל השבטים שנתברך בבנים כאשר, ואיני יודע כיצד. **יהי רצוי אחיו** - שהיה מתרצה לאחיו בשמן אנפיקינון, דבר אחר: **יהי רצוי אחיו** - שהיו בנותיו נאות, והוא שנאמר בדברי הימים: הוא אבי ברזית (דברי הימים א ז':ל"א), שהיו בנותיו נשואות לכהנים גדולים ומלכים הנמשחים בשמן זית. **וטובל בשמן רגלו** - שהיתה ארצו מושכת כמעיין שמן. מעשה שנצטרכו אנשי לודקיא לשמן, מינו להם פולמוסטוס אחד כו', כדאיתה במנחות (בבלי מנחות פ"ה:).

(כה) בַּרְזֶ֥ל וּנְחֹ֖שֶׁת מִנְעָלֶ֑ךָ וּכְיָמֶ֖יךָ דָּבְאֶֽךָ׃

תַּקִּיף כְּבַרְזְלָא וְכִנְחָשָׁא בֵּית מוֹתָבָךְ וּכְיוֹמֵי עוֹלֵימוּתָךְ תּוּקְפָּךְ.

ברזל ונחשת מנעליך - עכשיו הוא מדבר כלפי כל ישראל, שיהו גבוריהם יושבים בערי הספר ונועלין אותה שלא יוכלו אויבים ליכנס לה, כאילו היא סגורה במנעול ובריחים של ברזל ונחשת, דבר אחר: **ברזל ונחשת מנעליך** - ארצכם נעולה בהרים שחוצבין מהם ברזל ונחשת, וארצו של אשר היתה מנעולה של ארץ ישראל. **וכימיך דבאך** - וכימים שהם טובים לך, שהם ימי תחלתך ימי נעוריך, כך יהו ימי זקנותך שהם דובאים, זבים, ומתמוטטים. דבר אחר: **וכימיך דבאך** - כמניין ימיך, כל הימים שאתם עושים רצונו של מקום יהא דבאך, שכל הארצות יהו דובאות כסף לארץ ישראל, שתהא מבורכת בפירות, וכל הארצות מתפרנסות ממנה, וממשיכות לשם כספם וזהבם, אשקורניט בלעז, הכסף כלה מהם שהם מזיבות אותו לארצכם.

(כו) אֵין כָּאֵ־ל יְשֻׁרוּן רֹכֵב שָׁמַיִם בְּעֶזְרֶךָ וּבְגַאֲוָתוֹ שְׁחָקִים:

לֵית אֱלָהּ אֵלָא דְּיִשְׂרָאֵל דְּשָׁכִינְתֵּיהּ בִּשְׁמַיָּא בְּסַעֲדָךְ וְתוּקְפֵּיהּ בִּשְׁמֵי שְׁמַיָּא.

אין כאל ישורון - דע לך ישורון שאין כאל בכל אלהי העמים ולא כצורך צורם. **רוכב שמים** - הוא אותו אלוה שהוא בעזרך. **ובגאותו** - הוא רכב שחקים.

תהלים - פרקים כ', ס"ט-ע"א

תניא - אגרת הקדש כ"א

כא אד"ש כמשפט לאוהבי שמו אל המתנדבים בעם לעשות צדקת ה' עם ארצו הקדושה לתת מדי שנה בשנה חוק הקצוב מעות אה"ק תוב"ב אליהם תטוף מלתי ותזל כטל אמרתי לזרז לזריזים ולחזק ידים רפות במתן דמים מעות א"י מדי שבת בשבתו ולפחות מדי חדש בחדשו מערכו הקצוב לערך שנה וכל כסף הקדשים אשר עלה על לב איש להתנדב בלי נדר לפרנסת אחינו יושבי אה"ק מדי שנה בשנה. כי הנה מלבד הידוע לכל גודל מעלת הזריזות בכל המצות הנאמר ונשנה בדברי רז"ל לעולם יקדים אדם לדבר מצוה כו' וזריזותי' דאברהם אבינו ע"ה היא העומדת לעד לנו ולבנינו עד עולם כי העקדה עצמה אינה נחשבה כ"כ לנסיון גדול לערך מעלת א"א ע"ה בשגם כי ה' דיבר בו קח נא את בנך כו' והרי כמה וכמה קדושים שמסרו נפשם על קדושת ה' גם כי לא דיבר ה' בם רק שא"א ע"ה עשה זאת בזריזות נפלאה להראות שמחתו וחפצו למלאות רצון קונו ולעשות נחת רוח ליוצרו וממנו למדו רז"ל לקיום כל המצות בכלל ובפרט מעשה הצדקה העולה על כולנה המגינה ומצלה בפירותיה בעוה"ז מכל מיני פורעניות המתרגשות כדכתיב וצדקה תציל ממות וכ"ש משאר מיני יסורים הקלים ממות כ"ש שטוב לנו גם בעוה"ז להקדימה כל מה דאפשר שהרי אדם נידון בכל יום:

לוח היום־יום

י"ג תשרי

הסתלקות אדמו"ר מהר"ש - תרמ"ג - ומנוחתו כבוד בליובאוויטש.

תחילת איגרת סימן כ"ב וסופה - לא בא בדפוס באגרת הקודש. (נדפס בקובץ 'התמים' חוברת שניה).

נ"ך יומי - יהושע פרק י'

(א) {פ} וַיְהִי֙ כִּשְׁמֹ֣עַ אֲדֹנִי־צֶ֔דֶק מֶ֖לֶךְ יְרוּשָׁלַ֑͏ִם כִּי־לָכַ֤ד יְהוֹשֻׁעַ֙ אֶת־הָעַ֔י וַיַּחֲרִימָ֖הּ כַּאֲשֶׁ֣ר עָשָׂ֔ה לִירִיח֥וֹ וּלְמַלְכָּ֖הּ כֵּ֣ן־עָשָׂ֑ה לָעַ֣י וּלְמַלְכָּ֔הּ וְכִ֥י הִשְׁלִ֖ימוּ יֹשְׁבֵ֣י גִבְעוֹ֑ן אֶת־יִשְׂרָאֵ֔ל וַיִּהְי֥וּ בְקִרְבָּֽם: (ב) וַיִּרְא֣וּ מְאֹ֔ד כִּ֥י עִ֖יר גְּדוֹלָ֣ה גִבְעוֹ֑ן כְּאַחַ֣ת עָרֵ֣י הַמַּמְלָכָ֔ה וְכִ֥י הִ֖יא גְּדוֹלָ֥ה מִן־הָעַ֛י וְכָל־אֲנָשֶׁ֥יהָ גִבֹּרִֽים: (ג) וַיִּשְׁלַ֞ח אֲדֹנִי־צֶ֣דֶק מֶ֗לֶךְ יְרוּשָׁלַ֛͏ִם אֶל־הוֹהָ֥ם מֶֽלֶךְ־חֶבְר֖וֹן וְאֶל־פִּרְאָ֣ם מֶֽלֶךְ־יַרְמ֑וּת וְאֶל־יָפִ֥יעַ מֶֽלֶךְ־לָכִ֖יש וְאֶל־דְּבִ֥יר מֶֽלֶךְ־עֶגְלֹ֖ון לֵאמֹֽר: (ד) עֲלוּ־אֵלַ֙י וְעִזְר֣וּנִי וְנַכֶּ֔ה אֶת־גִּבְעֹ֖ון כִּי־הִשְׁלִ֣ימָה אֶת־יְהוֹשֻׁ֑עַ וְאֶת־בְּנֵ֖י יִשְׂרָאֵֽל: (ה) וַיֵּאָסְפ֣וּ וַיַּעֲל֗וּ חֲמֵ֤שֶׁת| מַלְכֵי֙ הָאֱמֹרִ֔י מֶ֖לֶךְ יְרוּשָׁלַ֑͏ִם מֶ֣לֶךְ־חֶבְר֔וֹן מֶ֖לֶךְ־יַרְמ֥וּת מֶֽלֶךְ־לָכִ֖יש מֶ֣לֶךְ־עֶגְל֑וֹן הֵ֚ם וְכָל־מַחֲנֵיהֶ֔ם וַיַּחֲנ֖וּ עַל־גִּבְעֹ֑ון וַיִּלָּחֲמ֖וּ עָלֶֽיהָ: (ו) וַיִּשְׁלְח֣וּ אַנְשֵׁ֣י גִבְעֹ֗ון אֶל־יְהוֹשֻׁ֛עַ אֶל־הַמַּחֲנָ֖ה הַגִּלְגָּ֣ל לֵאמֹ֑ר אַל־תָּ֤רֶף יָדֶ֙ךָ֙ מֵעַבְדֶּ֔יךָ עֲלֵ֥ה אֵלֵ֖ינוּ מְהֵרָ֣ה וְהֹושִׁיעָ֣ה לָ֔נוּ וְעָזְר֑נוּ כִּ֣י נִקְבְּצ֤וּ אֵלֵ֙ינוּ֙ כָּל־מַלְכֵ֣י הָאֱמֹרִ֔י יֹשְׁבֵ֖י הָהָֽר: (ז) וַיַּ֣עַל יְהוֹשֻׁ֗עַ מִן־הַגִּלְגָּל֙ הֽוּא וְכָל־עַ֣ם הַמִּלְחָמָ֔ה עִמֹּ֖ו וְכֹ֣ל גִּבֹּרֵ֥י הֶחָֽיִל: (ח) {פ} וַיֹּ֤אמֶר יְ־הוָה֙ אֶל־יְהוֹשֻׁ֔עַ אַל־תִּירָ֖א מֵהֶ֑ם כִּ֣י בְיָדְךָ֗ נְתַתִּים֙ לֹא־יַעֲמֹ֣ד אִ֔ישׁ מֵהֶ֖ם בְּפָנֶֽיךָ: (ט) וַיָּבֹ֨א אֲלֵיהֶ֜ם יְהוֹשֻׁ֗עַ פִּתְאֹם֙ כָּל־הַלַּ֣יְלָה עָלָ֔ה מִן־הַגִּלְגָּֽל: (י) וַיְהֻמֵּ֥ם יְ־הוָ֖ה לִפְנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל וַיַּכֵּ֤ם מַכָּה־גְדוֹלָה֙ בְּגִבְעֹ֔ון וַיִּרְדְּפֵ֕ם דֶּ֖רֶךְ מַעֲלֵ֣ה בֵית־חורֹ֑ן וַיַּכֵּ֖ם עַד־עֲזֵקָ֥ה וְעַד־מַקֵּדָֽה: (יא) וַיְהִ֖י בְּנָסָ֣ם| מִפְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל הֵ֖ם בְּמֹורַ֣ד בֵּית־חורֹ֑ן וַי־הוָ֡ה הִשְׁלִ֣יךְ עֲלֵיהֶם֩ אֲבָנִ֨ים גְּדֹלֹ֜ות מִן־הַשָּׁמַ֗יִם עַד־עֲזֵקָ֤ה וַיָּמֻ֙תוּ֙ רַבִּ֔ים אֲשֶׁר־מֵ֥תוּ בְאַבְנֵ֖י הַבָּרָ֑ד מֵאֲשֶׁ֣ר הָרְג֔וּ בְּנֵ֥י יִשְׂרָאֵ֖ל בָּחָֽרֶב: (יב) {ס} אָ֣ז יְדַבֵּ֤ר יְהוֹשֻׁעַ֙ לַי־הוָ֔ה בְּיֹ֗ום תֵּ֚ת יְ־הוָ֣ה אֶת־הָאֱמֹרִ֔י לִפְנֵ֖י בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל וַיֹּ֣אמֶר| לְעֵינֵ֣י יִשְׂרָאֵ֗ל שֶׁ֚מֶשׁ בְּגִבְעֹ֣ון דֹּ֔ום וְיָרֵ֖חַ בְּעֵ֥מֶק אַיָּלֹֽון:

אז ידבר - אמר שירה תחת השמש, לפי שאמר לשמש דום, דום מלומר שירה, וכל זמן שהוא דומם, עומד ואינו מהלך, שבכל עת הילוכו אומר שירה. **וירח בעמק אילון** - אותה שעה הירח היה עומד כנגד עמק אילון, והוא רחוק מגבעון, שהרי גבעון בגבול בנימין, ואילון בגבול דן. ופשוטו של מקרא: **דום** לשון המתנה, כמו אם {כה} יאמרו אלינו דומו (שמואל א י"ד:ט'), וכן דום לי"י (תהלים ל"ז:ז').

(יג) וַיִּדֹּ֤ם הַשֶּׁ֙מֶשׁ֙ וְיָרֵ֣חַ עָמָ֔ד עַד־יִקֹּ֖ם גֹּ֣וי אֹיְבָ֑יו הֲלֹא־הִ֥יא כְתוּבָ֖ה עַל־סֵ֣פֶר הַיָּשָׁ֑ר וַיַּעֲמֹ֤ד הַשֶּׁ֙מֶשׁ֙ בַּחֲצִ֣י הַשָּׁמַ֔יִם וְלֹא־אָ֥ץ לָבֹ֖וא כְּיֹ֥ום תָּמִֽים:

הלא היא כתובה - דבר זה כתוב בתורה שאמר לו יעקב ליוסף זרעו של אפרים יהיה מלא הגוים וגו' (בראשית מ"ח:י"ט), ואימתי, בזמן שעמדה חמה ליהושע, נתמלא

כל העולם שומעו של יהושע. ויעמד השמש בחצי השמים - כיום תמים, ולא אץ לבא.

(יד) וְלֹא הָיָה כַּיּוֹם הַהוּא לְפָנָיו וְאַחֲרָיו לִשְׁמֹעַ יְ־הוָה בְּקוֹל אִישׁ כִּי יְ־הוָה נִלְחָם לְיִשְׂרָאֵל: (טו) {ס} וַיָּשָׁב יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ אֶל־הַמַּחֲנֶה הַגִּלְגָּלָה: (טז) וַיָּנֻסוּ חֲמֵשֶׁת הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה וַיֵּחָבְאוּ בַמְּעָרָה בְּמַקֵּדָה: (יז) וַיֻּגַּד לִיהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר נִמְצְאוּ חֲמֵשֶׁת הַמְּלָכִים נֶחְבָּאִים בַּמְּעָרָה בְּמַקֵּדָה: (יח) וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ גֹּלּוּ אֲבָנִים גְּדֹלוֹת אֶל־פִּי הַמְּעָרָה וְהַפְקֵידוּ עָלֶיהָ אֲנָשִׁים לְשָׁמְרָם:

גולו אבנים - גילגלו אבנים על פי המערה.

(יט) וְאַתֶּם אַל־תַּעַמְדוּ רִדְפוּ אַחֲרֵי אֹיְבֵיכֶם וְזַנַּבְתֶּם אוֹתָם אַל־תִּתְּנוּם לָבוֹא אֶל־עָרֵיהֶם כִּי נְתָנָם יְ־הוָה אֱ־לֹהֵיכֶם בְּיֶדְכֶם: (כ) וַיְהִי כְּכַלּוֹת יְהוֹשֻׁעַ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַכּוֹתָם מַכָּה גְדוֹלָה־מְאֹד עַד־תֻּמָּם וְהַשְּׂרִידִים שָׂרְדוּ מֵהֶם וַיָּבֹאוּ אֶל־עָרֵי הַמִּבְצָר: (כא) וַיָּשֻׁבוּ כָל־הָעָם אֶל־הַמַּחֲנָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ מַקֵּדָה בְּשָׁלוֹם לֹא־חָרַץ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאִישׁ אֶת־לְשֹׁנוֹ:

לא חרץ לבני ישראל - הרי מקרא זה קצר, לא חרץ החורץ לאיש מבני ישראל את לשונו. חרץ - לשון ריבוי הלשון, וכן לא יחרץ כלב לשונו (שמות י"א:ז'), וכן אז תחרץ (שמואל ב ה':כ"ד) דדוד, תזעק קול תשואות מלחמה.

(כב) וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ פִּתְחוּ אֶת־פִּי הַמְּעָרָה וְהוֹצִיאוּ אֵלַי אֶת־חֲמֵשֶׁת הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה מִן־הַמְּעָרָה: (כג) וַיַּעֲשׂוּ כֵן וַיֹּצִיאוּ אֵלָיו אֶת־חֲמֵשֶׁת הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה מִן־הַמְּעָרָה אֶת מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַ֫ם אֶת־מֶלֶךְ חֶבְרוֹן אֶת־מֶלֶךְ יַרְמוּת אֶת־מֶלֶךְ לָכִישׁ אֶת־מֶלֶךְ עֶגְלוֹן: (כד) וַיְהִי כְּהוֹצִיאָם אֶת־הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ וַיִּקְרָא יְהוֹשֻׁעַ אֶל־כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֶל־קְצִינֵי אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הָהֹלְכִוא אִתּוֹ קִרְבוּ שִׂימוּ אֶת־רַגְלֵיכֶם עַל־צַוְּארֵי הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה וַיִּקְרְבוּ וַיָּשִׂימוּ אֶת־רַגְלֵיהֶם עַל־צַוְּארֵיהֶם: (כה) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יְהוֹשֻׁעַ אַל־תִּירְאוּ וְאַל־תֵּחַתּוּ חִזְקוּ וְאִמְצוּ כִּי כָּכָה יַעֲשֶׂה יְ־הוָה לְכָל־אֹיְבֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם נִלְחָמִים אוֹתָם: (כו) וַיַּכֵּם יְהוֹשֻׁעַ אַחֲרֵי־כֵן וַיְמִיתֵם וַיִּתְלֵם עַל חֲמִשָּׁה עֵצִים וַיִּהְיוּ תְלוּיִם עַל־הָעֵצִים עַד־הָעָרֶב: (כז) וַיְהִי לְעֵת בּוֹא הַשֶּׁמֶשׁ צִוָּה יְהוֹשֻׁעַ וַיּוֹרִידוּם מֵעַל הָעֵצִים וַיַּשְׁלִכֻם אֶל־הַמְּעָרָה אֲשֶׁר נָחְבְּאוּ־שָׁם וַיָּשִׂמוּ אֲבָנִים גְּדֹלוֹת עַל־פִּי הַמְּעָרָה עַד־עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה: (כח) {ס} וְאֶת־מַקֵּדָה לָכַד יְהוֹשֻׁעַ בַּיּוֹם הַהוּא וַיַּכֶּהָ לְפִי־חָרֶב וְאֶת־מַלְכָּהּ הֶחֱרִם אוֹתָם וְאֶת־כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ לֹא הִשְׁאִיר שָׂרִיד וַיַּעַשׂ לְמֶלֶךְ מַקֵּדָה כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ: (כט) {ס} וַיַּעֲבֹר יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מִמַּקֵּדָה לִבְנָה וַיִּלָּחֶם עִם־לִבְנָה: (ל) וַיִּתֵּן יְ־הוָה גַּם־אוֹתָהּ בְּיַד יִשְׂרָאֵל

וְאֶת־מַלְכָּהּ וַיִּפֶּהָ לְפִי־חָרֶב וְאֶת־כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ לֹא־הִשְׁאִיר בָּהּ שָׂרִיד וַיַּעַשׂ לְמַלְכָּהּ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ: (לא) {ס} וַיַּעֲבֹר יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מִלִּבְנָה לָכִישָׁה וַיִּחַן עָלֶיהָ וַיִּלָּחֶם בָּהּ: (לב) וַיִּתֵּן יְ־הוָה אֶת־לָכִישׁ בְּיַד יִשְׂרָאֵל וַיִּלְכְּדָהּ בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וַיַּכֶּהָ לְפִי־חָרֶב וְאֶת־כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה לְלִבְנָה: (לג) {פ} אָז עָלָה הֹרָם מֶלֶךְ גֶּזֶר לַעְזֹר אֶת־לָכִישׁ וַיַּכֵּהוּ יְהוֹשֻׁעַ וְאֶת־עַמּוֹ עַד־בִּלְתִּי הִשְׁאִיר־לוֹ שָׂרִיד: (לד) וַיַּעֲבֹר יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מִלָּכִישׁ עֶגְלֹנָה וַיִּחֲנוּ עָלֶיהָ וַיִּלָּחֲמוּ עָלֶיהָ: (לה) וַיִּלְכְּדוּהָ בַּיּוֹם הַהוּא וַיַּכּוּהָ לְפִי־חָרֶב וְאֵת כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ בַּיּוֹם הַהוּא הֶחֱרִים כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה לְלָכִישׁ: (לו) {פ} וַיַּעַל יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מֵעֶגְלוֹנָה חֶבְרוֹנָה וַיִּלָּחֲמוּ עָלֶיהָ: (לז) וַיִּלְכְּדוּהָ וַיַּכּוּהָ־לְפִי־חָרֶב וְאֶת־מַלְכָּהּ וְאֶת־כָּל־עָרֶיהָ וְאֶת־כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ לֹא־הִשְׁאִיר שָׂרִיד כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה לְעֶגְלוֹן וַיַּחֲרֵם אוֹתָהּ וְאֶת־כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ: (לח) {ס} וַיָּשָׁב יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ דְּבִרָה וַיִּלָּחֶם עָלֶיהָ: (לט) וַיִּלְכְּדָהּ וְאֶת־מַלְכָּהּ וְאֶת־כָּל־עָרֶיהָ וַיַּכּוּם לְפִי־חָרֶב וַיַּחֲרִימוּ אֶת־כָּל־נֶפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ לֹא הִשְׁאִיר שָׂרִיד כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְחֶבְרוֹן כֵּן־עָשָׂה לִדְבִרָה וּלְמַלְכָּהּ וְכַאֲשֶׁר עָשָׂה לְלִבְנָה וּלְמַלְכָּהּ: (מ) וַיַּךְ יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ הָהָר וְהַנֶּגֶב וְהַשְּׁפֵלָה וְהָאֲשַׁדּוֹת וְאֵת כָּל־מַלְכֵיהֶם לֹא הִשְׁאִיר שָׂרִיד וְאֵת כָּל־הַנְּשָׁמָה הֶחֱרִים כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְ־הוָה אֱ־לֹהֵי יִשְׂרָאֵל:

והאשדות - מקום שמי הגבעות שופכים, [כמו ואשד הנחלים (במדבר כ"א:ט"ו)].

(מא) וַיַּכֵּם יְהוֹשֻׁעַ מִקָּדֵשׁ בַּרְנֵעַ וְעַד־עַזָּה וְאֵת כָּל־אֶרֶץ גֹּשֶׁן וְעַד־גִּבְעוֹן:

מקדש ברנע ועד עזה - מצד דרומו של ארץ ישראל הוא מן המזרח למערב, ולא הספיק לכבוש כל המצר ונשאר מעזה עד הים, והוא שאמר למטה ואת הארץ הנשארת העזתי וגו'.

(מב) וְאֵת כָּל־הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה וְאֶת־אַרְצָם לָכַד יְהוֹשֻׁעַ פַּעַם אֶחָת כִּי יְ־הוָה אֱ־לֹהֵי יִשְׂרָאֵל נִלְחָם לְיִשְׂרָאֵל: (מג) וַיָּשָׁב יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ אֶל־הַמַּחֲנֶה הַגִּלְגָּלָה:

פרק י: התמסרות להצלת הגרים

הנס הגדול ביותר של יהושע, בזכותו יצא שמעו בכל העולם, "שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון", התחולל דווקא במלחמת ההגנה על יושבי גבעון, שכרתו ברית בערמה עם בני ישראל, ובכל זאת יצאו ישראל להצילם - הכל בזכות ההתמסרות לגרים מכל הסוגים (עד לאלו בהם נאמר "מחטב עציך עד שאב מימיך").

ורמז: **שמש גבעון ירח עמק אילון** - המשלימים ל-1296, 36 ברבוע, 6 בחזקת 4 - עולים **משה בן עמרם יהושע בן נון**, עליהם נאמר "פני משה כפני חמה [שמש] ופני יהושע כפני לבנה [ירח]", ומפורש כי שניהם קבלו גרים שבאו במרמה ולשניהם עמדה החמה!

יום ששי // י"ד תשרי

חומש - ששי פרשת וזאת הברכה

(פרק ל"ג) (כז) {חתן תורה / בשבת שישי} מְעֹנָה֙ אֱ־לֹהֵ֣י קֶ֔דֶם וּמִתַּ֖חַת זְרֹעֹ֣ת עוֹלָ֑ם וַיְגָ֤רֶשׁ מִפָּנֶ֙יךָ֙ אוֹיֵ֔ב וַיֹּ֖אמֶר הַשְׁמֵֽד׃

מְדוֹר אֱלָהָא דְּמִלְקַדְמִין דְּבְמֵימְרֵיהּ אִתְעֲבִיד עָלְמָא וְתָרֵיךְ מִן קֳדָמָךְ שָׁנְאָה וַאֲמַר שֵׁיצִי.

מעונה אלהי קדם - למעון הוא השחקים לאלהי קדם, שקדם לכל האלהים ובירר לו שחקים לשבתו ומעונתו, ומתחת מעונתו כל בעלי זרוע שוכנים. **זרועות עולם** - סיחון ועוג ומלכי כנען, שהיו תוקפו של עולם. לפיכך, על כרחם יחרדו ויזועו וכחם חלש מפניו. לעולם אימת גבוה על הנמוך, והוא שהכח ושהגבורה שלו בעזרך. והוא **גירש מפניך אויב ויאמר** - לך: השמד אותם. **מעונה** - כל תיבה הצריכה למ"ד בתחילתה, הטל לה ה"י בסופה.

(כח) וַיִּשְׁכֹּ֥ן יִשְׂרָאֵ֖ל בֶּ֣טַח בָּדָ֑ד עֵ֚ין יַעֲקֹ֔ב אֶל־אֶ֥רֶץ דָּגָ֖ן וְתִירֹ֑שׁ אַף־שָׁמָ֖יו יַעַרְפ֥וּ טָֽל׃

וְשָׁרָא יִשְׂרָאֵל לְרוּחְצָן בִּלְחוֹדֵיהוֹן כְּעֵין בִּרְכְתָא דְּבָרֵיכְנוּן יַעֲקֹב אֲבוּהוֹן, בַּאֲרַע עֲבָדָא עֲבוּר וַחֲמַר אַף שְׁמַיָּא דְּעִלָּוֵיהוֹן יְשַׁמְּשׁוּנוּנוּן בְּטַלָּא.

בטח בדד - כל יחיד ויחיד איש תחת גפנו, מפוזרים, ואין צריכין להתאסף ולישב יחד מפני האויב. **עין יעקב** - כמו: ועינו כעין הבדולח (במדבר י"א:ז'), כעין שבירכם יעקב, לא כדרך שאמר ירמיה: בדד ישבתי (ירמיהו ט"ו:י"ז), אלא כעין הבטחה שהבטיחם יעקב: והיה אלהים עמכם והשיב אתכם אל ארץ אבותיכם (בראשית מ"ח:כ"א). **יערפו** - יטפו. **אף שמיו יערפו טל** - אף ברכתו של יצחק נוספת על של יעקב, ויתן לך מטל השמים (בראשית כ"ז:כ"ח).

(כט) אַשְׁרֶ֖יךָ יִשְׂרָאֵ֑ל מִ֣י כָמ֗וֹךָ עַ֚ם נוֹשַׁ֣ע בַּי־הוָ֔ה מָגֵ֥ן עֶזְרֶ֖ךָ וַאֲשֶׁר־חֶ֣רֶב גַּאֲוָתֶ֑ךָ וְיִכָּחֲשׁ֤וּ אֹיְבֶ֙יךָ֙ לָ֔ךְ וְאַתָּ֖ה עַל־בָּמֹתֵ֥ימוֹ תִדְרֹֽךְ׃

טוּבָךְ יִשְׂרָאֵל לֵית דְּכְוָתָךְ עַמָּא דְּפוּרְקָנֵיהּ מִן קֳדָם יְיָ, תְּקוֹף בְּסַעֲדָךְ, וּדְמִן קֳדָמוֹהִי נִצְחָן גְּבָרְוָתָךְ וְיִתְכַּדְּבוּן סָנְאָךְ לָךְ וְאַתְּ עַל פִּרְקַת צַוְרֵי מַלְכֵיהוֹן תְּדְרוֹךְ.

אשריך ישראל - לאחר שפרט להם ברכות, אמר להם: מה לי לפרוט לכם, כלל דבר הכל שלכם. **אשריך ומי כמוך** - תשועתך בי"י אשר הוא מגן עזריך, ואשר הוא חרב גאוותך. **ויכחשו אויביך לך** - כגון הגבעונים: מארץ רחוקה באו עבדיך וגומ' (יהושע ט':ט'). **ואתה על במותימו תדרוך** - כעניין שנאמר: שימו {את} רגלכם על צוארי המלכים האלה (יהושע י':כ"ד).

תהלים - פרקים כ', ע"ב-ע"ו

תניא - אגרת הקדש כ"א

אך גם זאת מצאנו ראינו בעבודת הצדקה מעלה פרטיות גדולה ונפלאה אין ערוך אליה להיות מעשה הצדקה נעשית בפעמים רבות וכל המרבה ה"ז משובח ולא בפעם א' ובבת אחת גם כי הסך הכולל אחד הוא כמ"ש הרמב"ם ז"ל בפירוש המשנה ששנו חכמים ז"ל והכל לפי רוב המעשה:
והנה מלבד כי הרמב"ם ז"ל ביאר היטב טעמו ונימוקו כדי לזכך הנפש ע"י רבוי המעשה הנה מקרא מלא דיבר הכתוב פעולת צדקה לחיים דהיינו שפעולתה וסגולתה להמשיך חיים עליונים מחיי החיים א"ס ב"ה לארץ החיים היא שכינת עוזינו שעליה נאמר ואתה מחיה את כולם והיא סוכת דוד הנופלת עד עפר וכמארז"ל גלו לאדום שכינה עמהם כו' כי באתערותא דלתתא להחיות רוח שפלים דלית ליה מגרמיה כלום אתערותא דלעילא ובפרט בהתנדב עם להחיות יושבי ארץ החיים ממש וד"ל. וכל משכיל על דבר גדול ונפלא כזה ימצא טוב טעם ודעת כמה גדולים דברי חכמים ז"ל שאמרו הכל לפי רוב המעשה דהיינו מעשה הצדקה הנעשה בפעמים רבות להמשיך חיים עליונים ליחד יחוד עליון פעמים רבות. והיינו נמי כעין מ"ש הרמב"ם לזכך הנפש כנודע מזוה"ק דשכינה נקראת נפש כי היא חיינו ונפשנו וכתיב כי שחה לעפר נפשנו. ולכן ארז"ל גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה להקימה מעפר מעט מעט עד כי יבא שילה:

לוח היום־יום

י"ד תשרי

ערוב תבשילין

אין מוסיפין על שתי ערבות, מה-שאין-כן בהדסים.

מהדרים לאגוד את הלולב בסוכה ובערב יום טוב. על הלולב שתי כריכות - ומשתדלים ששתיהם תהינה מכוסות בההדסים וערבות, גם כריכה העליונה במעט על כל פנים - ומלבד זה שלש כריכות שבהם אוגד ההדסים והערבות עם הלולב, שלש אלו במשך טפח אחד.

נ"ך יומי - יהושע פרק י"א

(א) {פ} וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ יָבִין מֶלֶךְ־חָצוֹר וַיִּשְׁלַח אֶל־יוֹבָב מֶלֶךְ מָדוֹן וְאֶל־מֶלֶךְ שִׁמְרוֹן וְאֶל־מֶלֶךְ אַכְשָׁף: (ב) וְאֶל־הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מִצְּפוֹן בָּהָר וּבָעֲרָבָה נֶגֶב כִּנְרוֹת וּבַשְּׁפֵלָה וּבְנָפוֹת דֹּור מִיָּם:

נגב כנרות - דרום גינוסר. **ובנפות דור** - פלכי דור, קונטירדיש בלעז. **מים** - מערב.

(ג) הַכְּנַעֲנִי מִמִּזְרָח וּמִיָּם וְהָאֱמֹרִי וְהַחִתִּי וְהַפְּרִזִּי וְהַיְבוּסִי בָּהָר וְהַחִוִּי תַּחַת חֶרְמוֹן בְּאֶרֶץ הַמִּצְפָּה:

[**והחוי תחת חרמון בארץ המצפה** - הר חרמון ומצפה גלעד.]

(ד) וַיֵּצְאוּ הֵם וְכָל־מַחֲנֵיהֶם עִמָּם עַם־רָב כַּחוֹל אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת־הַיָּם לָרֹב וְסוּס וָרֶכֶב רַב־מְאֹד: (ה) וַיִּוָּעֲדוּ כֹּל הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה וַיָּבֹאוּ וַיַּחֲנוּ יַחְדָּו אֶל־מֵי מֵרוֹם לְהִלָּחֶם עִם־יִשְׂרָאֵל: (ו) {פ} וַיֹּאמֶר יְ־הוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אַל־תִּירָא מִפְּנֵיהֶם כִּי־מָחָר כָּעֵת הַזֹּאת אָנֹכִי נֹתֵן אֶת־כֻּלָּם חֲלָלִים לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־סוּסֵיהֶם תְּעַקֵּר וְאֶת־מַרְכְּבֹתֵיהֶם תִּשְׂרֹף בָּאֵשׁ: (ז) וַיָּבֹא יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־עַם הַמִּלְחָמָה עִמּוֹ עֲלֵיהֶם עַל־מֵי מֵרוֹם פִּתְאֹם וַיִּפְלוּ בָהֶם: (ח) וַיִּתְּנֵם יְ־הוָה בְּיַד־יִשְׂרָאֵל וַיַּכּוּם וַיִּרְדְּפוּם עַד־צִידֹן רַבָּה וְעַד מִשְׂרְפוֹת מַיִם וְעַד־בִּקְעַת מִצְפֶּה מִזְרָחָה וַיַּכֻּם עַד־בְּלְתִּי הִשְׁאִיר־לָהֶם שָׂרִיד:

משרפות מים - חריצי ימא, תירגם יונתן. חריצים שעושין, ומי הים נכנסין לתוכן, ונשרפין מחום השמש ונעשים מלח.

(ט) וַיַּעַשׂ לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ כַּאֲשֶׁר אָמַר־לוֹ יְ־הוָה אֶת־סוּסֵיהֶם עִקֵּר וְאֶת־מַרְכְּבֹתֵיהֶם שָׂרַף בָּאֵשׁ: (י) {ס} וַיָּשָׁב יְהוֹשֻׁעַ בָּעֵת הַהִיא וַיִּלְכֹּד אֶת־חָצוֹר וְאֶת־מַלְכָּהּ הִכָּה בֶחָרֶב כִּי־חָצוֹר לְפָנִים הִיא רֹאשׁ כָּל־הַמַּמְלָכוֹת הָאֵלֶּה: (יא) וַיַּכּוּ אֶת־כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ לְפִי־חָרֶב הַחֲרֵם לֹא נוֹתַר כָּל־נְשָׁמָה וְאֶת־חָצוֹר שָׂרַף בָּאֵשׁ: (יב) וְאֶת־כָּל־עָרֵי הַמְּלָכִים־הָאֵלֶּה וְאֶת־כָּל־מַלְכֵיהֶם לָכַד יְהוֹשֻׁעַ וַיַּכֵּם לְפִי־חָרֶב הֶחֱרִים אוֹתָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד יְ־הוָה: (יג) רַק כָּל־הֶעָרִים הָעֹמְדוֹת עַל־תִּלָּם לֹא שְׂרָפָם יִשְׂרָאֵל זוּלָתִי אֶת־חָצוֹר לְבַדָּהּ שָׂרַף יְהוֹשֻׁעַ:

זולתי {את} חצור לבדה - במסורת שרפה משה ציוה לו כן ומסר לו כן. בבראשית רבא וישלח יעקב. **העומדות על תלם** - שלא נהרסה חומתם, כמו יריחו שנפלה חומתה, וכן העי, שנאמר וישימה תל עולם שממה (יהושע ח':כ"ח).

(יד) וְכָל שְׁלַל הֶעָרִים הָאֵלֶּה וְהַבְּהֵמָה בָּזְזוּ לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַק אֶת־כָּל־הָאָדָם הִכּוּ לְפִי־חָרֶב עַד־הִשְׁמְדָם אוֹתָם לֹא הִשְׁאִירוּ כָל־נְשָׁמָה: (טו) כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְ־הוָה אֶת־מֹשֶׁה עַבְדּוֹ כֵּן־צִוָּה מֹשֶׁה אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְכֵן עָשָׂה

יְהוֹשֻׁעַ לֹא־הֵסִיר דָּבָר מִכֹּל אֲשֶׁר־צִוָּה יְ־הוָה אֶת־מֹשֶׁה: (טז) וַיִּקַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ הַזֹּאת הָהָר וְאֶת־כָּל־הַנֶּגֶב וְאֵת כָּל־אֶרֶץ הַגֹּשֶׁן וְאֶת־הַשְּׁפֵלָה וְאֶת־הָעֲרָבָה וְאֶת־הַר יִשְׂרָאֵל וּשְׁפֵלָתֹה: (יז) מִן־הָהָר הֶחָלָק הָעוֹלֶה שֵׂעִיר וְעַד־בַּעַל גָּד בִּבְקְעַת הַלְּבָנוֹן תַּחַת הַר־חֶרְמוֹן וְאֵת כָּל־מַלְכֵיהֶם לָכַד וַיַּכֵּם וַיְמִיתֵם:

[מן ההר החלק העולה שעיר - מן הדרום לצפון, טורא פליגא מתירגם, הוא הר שעיר החולק בדרום בין ארץ ישראל וארץ אדום ובין דרך האתרים, ויעלו בנגב וגו'. ועד בעל גד - ובעל גד בצפון כנגד הר חרמון שבסוף מלכות סיחון.] בעל גד - במישר גד. מן ההר החלק - שעיע, מחליק. [מן ההר החלק עד בעל גד - במצר מזרחי הוא, ולא הספיק לכבוש בחייו את כל המצר עד צפון.]

(יח) יָמִים רַבִּים עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה מִלְחָמָה:

[ימים רבים עשה יהושע וגו' - בגנותו סיפר הכתוב, שהיה מתכוין לדחות את כיבוש הארץ כדי להאריך ימיו, שנאמר: ואתה תנחילנה אותם (דברים ל"א:ז'). במדרש ר' תנחומא.]

(יט) לֹא־הָיְתָה עִיר אֲשֶׁר הִשְׁלִימָה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בִּלְתִּי הַחִוִּי יֹשְׁבֵי גִבְעוֹן אֶת־הַכֹּל לָקְחוּ בַּמִּלְחָמָה: (כ) כִּי מֵאֵת יְ־הוָה | הָיְתָה לְחַזֵּק אֶת־לִבָּם לִקְרַאת הַמִּלְחָמָה אֶת־יִשְׂרָאֵל לְמַעַן הַחֲרִימָם לְבִלְתִּי הֱיוֹת־לָהֶם תְּחִנָּה כִּי לְמַעַן הַשְׁמִידָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְ־הוָה אֶת־מֹשֶׁה: (כא) {ס} וַיָּבֹא יְהוֹשֻׁעַ בָּעֵת הַהִיא וַיַּכְרֵת אֶת־הָעֲנָקִים מִן־הָהָר מִן־חֶבְרוֹן מִן־דְּבִר מִן־עֲנָב וּמִכֹּל הַר יְהוּדָה וּמִכֹּל הַר יִשְׂרָאֵל עִם־עָרֵיהֶם הֶחֱרִימָם יְהוֹשֻׁעַ: (כב) לֹא־נוֹתַר עֲנָקִים בְּאֶרֶץ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַק בְּעַזָּה בְּגַת וּבְאַשְׁדּוֹד נִשְׁאָרוּ: (כג) וַיִּקַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבֶּר יְ־הוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיִּתְּנָהּ יְהוֹשֻׁעַ לְנַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל כְּמַחְלְקֹתָם לִשְׁבָטֵיהֶם וְהָאָרֶץ שָׁקְטָה מִמִּלְחָמָה:

תיקון ההסטוריה

הפסוק מסכם את מלחמות יהושע - "ימים רבים עשה יהושע את כל המלכים האלה מלחמה". רש"י מביא מהמדרש ש"בגנותו ספר הכתוב, שהיה מתכוון לדחות את כבוש הארץ כדי להאריך ימיו, לפי שנאמר 'ואתה תנחילנה אותם'". אמנם, הביטוי "ימים רבים עשה יהושע" עולה "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" (1118, גדול פעמים הוי'), הצהרת האמונה שמסר משה לדור שנכנסו לארץ, כהכנה לכיבוש הארץ, ומתבקש לדורשו לשבח: "עשה" לשון תיקון, ויהושע התכוון לתקן את ה"ימים רבים", כל הקורות העתידות לבוא על עם ישראל.

ורמזים נוספים: "ימים רבים" עולה "ארך אפים", מדת ארץ ישראל, ו"עשה יהושע" עולה תשובה מאהבה.

אם כותבים את הביטוי ברבוע:

י מ י ם

ר ב י ם

ע ש ה י

ה ו ש ע

שני האלכסונים עולים 442, טוב פעמים הוי', והשאר עולה הוי' ברבוע (676)!

"ימים רבים" במילוי עולה ב"פ תורה, הוי' פעמים הוי' אהיה. "עשה" במילוי עולה מלכות, משולש לא (לא מלכים בהם נלחם יהושע). "יהושע" במילוי עולה משולש לב (וממילא יחד הם עולים 1024, לב ברבוע, לפי הכלל בזה). חלק המילוי של כל הביטוי הוא 1128, הוי' אהיה במשולש!

יהושע מלחמה (שבסיום הפסוק) בהכאה פרטית - י פעמים מ, ה פעמים ל, ו פעמים ח, ש פעמים מ, ע פעמים ה - עולה 12948, 498 פעמים הוי', 83 (חמלה וכו') פעמים יוסף (ממנו בא יהושע, סוד משיח בן יוסף) ועם 1118 הנ"ל עולה 14066, הוי' פעמים ישראל!

שבת קדש // ט"ו תשרי // חג הסוכות

חומש - שביעי פרשת וזאת הברכה

(פרק ל"ד) (א) {בשבת שביעי} {ס} וַיַּעַל מֹשֶׁה מֵעַרְבֹת מוֹאָב אֶל־הַר נְבוֹ רֹאשׁ הַפִּסְגָּה אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יְרֵחוֹ וַיַּרְאֵהוּ יְ־הוָה אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אֶת־הַגִּלְעָד עַד־דָּן:

וּסְלֵיק מֹשֶׁה מִמֵּישְׁרַיָּא דְמוֹאָב לְטוּרָא דִּנְבוֹ רֵישׁ רָמְתָא דְעַל אַפֵּי יְרֵיחוֹ וְאַחְזֵיהּ יְיָ יָת כָּל אַרְעָא יָת גִּלְעָד עַד דָּן.

מערבות מואב - כמה מעלות היו ופסען משה בפסיעה אחת. **את כל הארץ** - הראהו כל ארץ ישראל בשלוותה והמציקין העתידין להיות מציקין לה. **עד דן** - הראהו בני דן עובדי עבודה זרה, שנאמר: ויקימו להם בני דן את הפסל (שופטים י"ח:ל'), והראהו שמשון שעתיד לעמוד ממנו למושיע.

(ב) וְאֵת כָּל־נַפְתָּלִי וְאֶת־אֶרֶץ אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה וְאֵת כָּל־אֶרֶץ יְהוּדָה עַד הַיָּם הָאַחֲרוֹן:

וְיָת כָּל נַפְתָּלִי וְיָת אַרַע אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה וְיָת כָּל אַרַע יְהוּדָה עַד יַמָּא מַעַרְבָאָה.

ואת כל נפתלי - הראהו ארצו בשלוותה ובחורבנה, והראהו דבורה וברק מקדש נפתלי נלחמים עם סיסרא וחיילותיו. **ואת ארץ אפרים ומנשה** - הראהו ארצם בשלוותה ובחורבנה, והראהו יהושע נלחם עם מלכי כנען שבא מאפרים, וגדעון שבא ממנשה נלחם עם מדיין ועמלק. **ואת כל ארץ יהודה** - בשלוותה ובחורבנה, והראהו מלכות בית דוד ונצחנה. **עד הים האחרון** - ארץ המערב בשלותה ובחורבנה. דבר אחר: אל תיקרי הים אלא היום האחרון, כל המאורעות לישראל עד שיחיו המתים.

(ג) וְאֶת־הַנֶּגֶב וְאֶת־הַכִּכָּר בִּקְעַת יְרֵחוֹ עִיר הַתְּמָרִים עַד־צֹעַר:

וְיָת דָּרוֹמָא וְיָת מֵישְׁרָא בִּקְעַת יְרֵיחוֹ קִרְיַת דְּקְלַיָּא עַד צוֹעַר.

ואת הנגב - ארץ הדרום. דבר אחר: מערת המכפלה, שנאמר: ויעלו בנגב ויבא עד חברון (במדבר י"ג:כ"ב). **ואת הככר** - הראהו שלמה יוצק כלי בית המקדש בככר הירדן במעבה האדמה (מלכים א ז':מ"ו).

(ד) וַיֹּאמֶר יְ־הוָה אֵלָיו זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב לֵאמֹר לְזַרְעֲךָ אֶתְּנֶנָּה הֶרְאִיתִיךָ בְעֵינֶיךָ וְשָׁמָּה לֹא תַעֲבֹר:

וַאֲמַר יְיָ לֵיהּ דָּא אַרְעָא דְקַיֵימִית לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לְמֵימַר לִבְנָךְ אֶתְּנִנַּהּ אַחְזִיתָךְ בְּעֵינָךְ וּלְתַמָּן לָא תְעִבַּר.

לאמר לזרעך אתננה הראיתיך בעיניך - הראיתיך כדי שתלך ותאמר לאברהם ליצחק וליעקב: שבועה שנשבע הקב"ה לכם קיימה. וזהו: לאמר, לכך הראיתיה לך. אבל גזירה היא מלפני שמה לא תעבור, שאילולי כן הייתי מקיימיך עד שתראה אותם נטועים וקבועים, ותלך ותגיד.

(ה) וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד־יְ־הוָה בְּאֶרֶץ מוֹאָב עַל־פִּי יְ־הוָה:

וּמִית תַּמָּן מֹשֶׁה עַבְדָּא דַּיְיָ בְּאַרְעָא דְּמוֹאָב עַל מֵימְרָא דַּיְיָ.

וימת שם - איפשר משה מת וכתב: וימת שם? אלא מכאן ואילך כתב יהושע. ר' מאיר אומר: איפשר ספר תורה חסר כלום, והוא אומר: לקוח את ספר התורה הזה (דברים ל"א:כ"ו)? אלא הקב"ה אומר ומשה כותב בדמע. **על פי י"י** - בנשיקה.

(ו) וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בַּגַּי בְּאֶרֶץ מוֹאָב מוּל בֵּית פְּעוֹר וְלֹא־יָדַע אִישׁ אֶת־קִבְרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה:

וּקְבַר יָתֵיהּ בְּחֵלְתָא בְּאַרְעָא דְּמוֹאָב לָקֳבֵיל בֵּית פְּעוֹר וְלָא יְדַע אֱנָשׁ יָת קְבוּרְתֵיהּ עַד יוֹמָא הָדֵין.

ויקבר אותו - הקב"ה בכבודו. ר' ישמעאל אומר: הוא קבר את עצמו. וזה אחד משלשה אתים שהיה ר' ישמעאל דורש כן. כיוצא בו: ביום מלאת ימי נזרו יביא אותו (במדבר ו':י"ג) - הוא מביא את עצמו. כיוצא בו: והשיאו אותם עון אשמה (ויקרא כ"ב:ט"ז) - וכי אחרים משיאין אותם? הם משיאין את עצמן. **מול בית פעור** - קברו מוכן שם ששת ימי בראשית לכפר על מעשה פעור, וזה אחד מן הדברים שנבראו בערב שבת בין השמשות.

(ז) וּמֹשֶׁה בֶּן־מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה בְּמֹתוֹ לֹא־כָהֲתָה עֵינוֹ וְלֹא־נָס לֵחֹה:

וּמֹשֶׁה בַּר מְאָה וְעֶשְׂרִין שְׁנִין כַּד מִית לָא כְהָת עֵינֵיהּ וְלָא שְׁנָא זִיו יְקָרָא דְּאַפּוֹהִי.

לא כהתה עינו - אף משמת. **ולא נס לחה** - לחלוחית שבו. לא שלט בו רקבון, ולא נהפך תואר פניו.

(ח) וַיִּבְכּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מֹשֶׁה בְּעַרְבֹת מוֹאָב שְׁלֹשִׁים יוֹם וַיִּתְּמוּ יְמֵי בְכִי אֵבֶל מֹשֶׁה:

וּבְכוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יָת מֹשֶׁה בְּמֵישְׁרָיָא דְּמוֹאָב תְּלָתִין יוֹמִין וּשְׁלִימוּ יוֹמֵי בְכִיתָא אֲבֵלָא דְּמֹשֶׁה.

בני ישראל - הזכרים. אבל באהרן, מתוך שהיה רודף שלום ונותן שלום בין איש לרעהו ובין אשה לבעלה, נאמר: כל בית ישראל (במדבר כ':כ"ט) - זכרים ונקבות.

(ט) וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן מָלֵא רוּחַ חָכְמָה כִּי־סָמַךְ מֹשֶׁה אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:

וְיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן אִתְמְלִי רוּחַ חָכְמָה אֲרֵי סְמַךְ מֹשֶׁה יָת יְדוֹהִי עֲלוֹהִי וְקַבִּילוּ מִנֵּיהּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַעֲבַדוּ כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה.

(י) וְלֹא־קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר יְדָעוֹ יְהוָה פָּנִים אֶל־פָּנִים:

וְלָא קָם נְבִיָא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה דְּאִתְגְּלִי לֵיהּ יְיָ אַפִּין בְּאַפִּין.

אשר ידעו פנים אל פנים - שהיה לבו גס בו ומדבר אליו כל שעה שרוצה, כעניין שנאמר: ועתה אעלה אל י"י (שמות ל"ב:ל'), עמדו ואשמעה מה יצוה י"י (במדבר ט':ח').

(יא) לְכָל־הָאֹתֹת וְהַמּוֹפְתִים אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ יְהוָה לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לְפַרְעֹה וּלְכָל־עֲבָדָיו וּלְכָל־אַרְצוֹ:

לְכָל אָתַיָא וּמוֹפְתַיָא דְּשַׁלְּחֵיהּ יְיָ לְמֶעֱבַד בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם לְפַרְעֹה וּלְכָל עַבְדּוֹהִי וּלְכָל אַרְעֵיהּ.

(יב) וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה וּלְכֹל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה לְעֵינֵי כָּל-יִשְׂרָאֵל:

וּלְכֹל יָדָא תַּקִּיפְתָּא וּלְכֹל חֶזְוָנָא רַבָּא דַּעֲבַד מֹשֶׁה לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל.

ולכל היד החזקה - שקבל את התורה בידיו בלוחות. **ולכל המורא הגדול** - ניסים וגבורות שבמדבר הגדול והנורא. **לעיני כל ישראל** - שנשאו לבו לשבר את הלוחות לעיניהם, שנאמר: ואשברם לעיניכם (דברים ט':י"ז), והסכימה דעת הקב"ה לדעתו, שנאמר: אשר שברת (שמות ל"ד:א') יישר כחך ששיברת.

(סיום) חסלת פרשת וזאת הברכה. מ"א פסוקים גאוא"ל סימן אל"י סימן.

תהלים - פרקים כ', ע"ז-ע"ח

תניא - אגרת הקדש כ"ב

כב אהובי אחיי ורעיי מאהבה מסותרת תוכחת מגולה לכו נא ונוכחה זכרו ימות עולם בינו שנות דור ודור ההיתה כזאת מימות עולם ואיה איפוא מצאתם מנהג זה באחד מכל ספרי חכמי ישראל הראשונים והאחרונים להיות מנהג ותיקון לשאול בעצה גשמיות כדת מה לעשות בעניני העולם הגשמי אף לגדולי חכמי ישראל הראשונים כתנאים ואמוראים אשר כל רז לא אנס להו ונהירין להון שבילין דרקיע כ"א לנביאים ממש אשר היו לפנים בישראל כשמואל הרואה אשר הלך אליו שאול לדרוש ה' על דבר האתונות שנאבדו לאביו כי באמת כל עניני אדם לבד מדברי תורה וי"ש אינם מושגים רק בנבואה ולא לחכמים לחם כמארז"ל הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים ושבעה דברים מכוסים כו' אין אדם יודע במה משתכר כו' ומלכות בית דוד מתי תחזור כו' הנה הושוו זה לזה ומ"ש בישעיה יועץ וחכם חרשים וכן משארז"ל ונהנין ממנו עצה ותושיה היינו בד"ת הנקרא תושיה כמארז"ל יועץ זה שיודע לעבר שנים ולקבוע חדשים כו' שסוד העיבור קרוי עצה וסוד בלשון תורה כדאיתא בסנהדרין דף פ"ז ע"ש בפרש"י:

לוח היום־יום

ט"ו תשרי

כשנותנים הד' מינים לאחר לברך עליהם אומרים בפירוש שהוא במתנה על מנת להחזיר, ובפרט ביום ראשון, והוא תועלת לנותן ולמקבל. הורה אבי אדמו"ר שיתחילו ברכת שהחיינו כשהלולב בידו אחת והאתרוג בשניה. הפסוקים "כי אמרתי" גו' - רק בהושענא רבא. גם ביום מברכים לישב בסוכה אחר קידוש ולא אחר המוציא.

ההנהגה בעת ברכת כהנים (כנזכר לעיל יום ב' דחג השבועות) אנו יודעים על ידי זה שרבינו הזקן היה לוקח את הצמח צדק, קודם חתונתו, תחת טליתו לנשיאת כפים.

נ"ך יומי - יהושע פרק י"ב

(א) {ס} וְאֵלֶּה֙ מַלְכֵ֣י הָאָ֔רֶץ אֲשֶׁ֥ר הִכּ֖וּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵ֑ל וַיִּרְשׁ֗וּ אֶת־אַרְצָם֙ בְּעֵ֣בֶר הַיַּרְדֵּ֔ן מִזְרְחָ֖ה הַשֶּׁ֑מֶשׁ מִנַּ֤חַל אַרְנוֹן֙ עַד־הַ֣ר חֶרְמ֔וֹן וְכָל־הָעֲרָבָ֖ה מִזְרָֽחָה׃

אשר הכו בני ישראל - בימי משה.

(ב) סִיחוֹן֙ מֶ֣לֶךְ הָאֱמֹרִ֔י הַיּוֹשֵׁ֖ב בְּחֶשְׁבּ֑וֹן מֹשֵׁ֗ל מֵעֲרוֹעֵר֙ אֲשֶׁ֣ר עַל־שְׂפַת־נַ֣חַל אַרְנ֔וֹן וְתוֹךְ֙ הַנַּ֣חַל וַחֲצִ֔י הַגִּלְעָ֖ד וְעַד֙ יַבֹּ֣ק הַנַּ֔חַל גְּב֖וּל בְּנֵ֥י עַמּֽוֹן׃

עד יבוק הנחל ששם גבול בני עמון - סוף ארץ בני עמון, ומשם והלאה היו בני עמון מושלים.

(ג) וְהָעֲרָבָ֗ה עַד־יָ֙ם כִּנְרוֹת֙ מִזְרָ֔חָה וְעַד֙ יָ֣ם הָעֲרָבָ֔ה יָ֖ם הַמֶּ֣לַח מִזְרָ֑חָה דֶּ֚רֶךְ בֵּ֣ית הַיְשִׁמֹ֔ות וּמִתֵּימָ֖ן תַּחַ֥ת אַשְׁדֹּ֖ות הַפִּסְגָּֽה׃ (ד) וּגְב֖וּל עֹ֣וג מֶ֑לֶךְ הַבָּשָׁ֗ן מִיֶּתֶר֙ הָרְפָאִ֔ים הַיּוֹשֵׁ֖ב בְּעַשְׁתָּרֹ֥ות וּבְאֶדְרֶֽעִי׃ (ה) וּמֹשֵׁ֗ל בְּהַ֙ר חֶרְמ֔וֹן וּבְסַלְכָ֖ה וּבְכָל־הַבָּשָׁ֑ן עַד־גְּב֣וּל הַגְּשׁוּרִ֔י וְהַמַּעֲכָתִ֖י וַחֲצִ֣י הַגִּלְעָ֔ד גְּב֖וּל סִיחֹ֥ן מֶֽלֶךְ־חֶשְׁבֹּֽון׃

וחצי הגלעד גבול סיחון - שם היה מצר ממשלת סיחון, כמו שאמרנו למעלה שחצי הגלעד היה שלו, וזה חצי השיני של עוג.

(ו) מֹשֶׁ֤ה עֶבֶד־יְהוָה֙ וּבְנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל הִכּ֑וּם וַיִּתֵּ֨ן מֹשֶׁ֤ה עֶבֶד־יְהוָה֙ יְרֻשָּׁ֣ה לָרְאוּבֵנִ֔י וְלַגָּדִ֖י וְלַחֲצִ֥י שֵׁ֖בֶט הַמְנַשֶּֽׁה׃ (ז) {ס} וְאֵ֙לֶּה֙ מַלְכֵ֣י הָאָ֔רֶץ אֲשֶׁ֥ר הִכָּ֖ה יְהוֹשֻׁ֣עַ וּבְנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל בְּעֵ֤בֶר הַיַּרְדֵּן֙ יָ֣מָּה מִבַּ֣עַל גָּ֔ד בִּבְקְעַ֖ת הַלְּבָנ֑וֹן וְעַד־הָהָ֣ר הֶֽחָלָ֗ק הָעֹלֶ֙ה שֵׂעִ֔ירָה וַיִּתְּנָ֥ה יְהוֹשֻׁ֛עַ לְשִׁבְטֵ֥י יִשְׂרָאֵ֖ל יְרֻשָּׁ֥ה כְּמַחְלְקֹתָֽם׃ (ח) בָּהָ֣ר וּבַשְּׁפֵלָ֗ה וּבָעֲרָבָה֙ וּבָאַשְׁדֹּ֔ות וּבַמִּדְבָּ֖ר וּבַנֶּ֑גֶב הַֽחִתִּי֙ הָאֱמֹרִ֣י וְהַכְּנַעֲנִ֔י הַפְּרִזִּ֥י הַחִוִּ֖י וְהַיְבוּסִֽי׃ (ט) {פ} מֶ֚לֶךְ יְרִיחֹ֣ו אֶחָ֔ד מֶ֖לֶךְ הָעַ֑י אֲשֶׁ֖ר מִצַּ֥ד בֵּית־אֵ֛ל אֶחָֽד׃ (י) מֶ֚לֶךְ יְרוּשָׁלַ֣ם אֶחָ֔ד מֶ֖לֶךְ חֶבְרֹ֑ון אֶחָֽד׃ (יא) מֶ֚לֶךְ יַרְמוּת֙ אֶחָ֔ד מֶ֖לֶךְ לָכִ֑ישׁ אֶחָֽד׃ (יב) מֶ֚לֶךְ עֶגְלֹ֣ון אֶחָ֔ד מֶ֖לֶךְ גֶּ֑זֶר אֶחָֽד׃ (יג) מֶ֚לֶךְ דְּבִ֣ר אֶחָ֔ד מֶ֖לֶךְ גֶּ֑דֶר אֶחָֽד׃ (יד) מֶ֚לֶךְ חָרְמָ֣ה אֶחָ֔ד מֶ֖לֶךְ עֲרָ֑ד אֶחָֽד׃ (טו) מֶ֚לֶךְ לִבְנָ֣ה אֶחָ֔ד מֶ֖לֶךְ עֲדֻלָּ֑ם אֶחָֽד׃ (טז) מֶ֚לֶךְ מַקֵּדָ֣ה אֶחָ֔ד מֶ֖לֶךְ בֵּית־אֵ֑ל אֶחָֽד׃ (יז) מֶ֚לֶךְ תַּפּ֣וּחַ אֶחָ֔ד מֶ֖לֶךְ חֵ֑פֶר אֶחָֽד׃ (יח) מֶ֚לֶךְ אֲפֵ֣ק אֶחָ֔ד מֶ֖לֶךְ לַשָּׁר֑וֹן אֶחָֽד׃ (יט) מֶ֚לֶךְ מָד֣וֹן אֶחָ֔ד מֶ֖לֶךְ חָצֹ֑ור אֶחָֽד׃ (כ) מֶ֚לֶךְ שִׁמְרֹ֣ון מְרֹ֔ון אֶחָ֖ד מֶ֣לֶךְ אַכְשָׁ֑ף אֶחָֽד׃ (כא) מֶ֚לֶךְ תַּעְנַ֣ךְ אֶחָ֔ד מֶ֖לֶךְ מְגִדֹּ֑ו אֶחָֽד׃ (כב) מֶ֚לֶךְ קֶ֣דֶשׁ אֶחָ֔ד מֶ֖לֶךְ־יָקְנְעָ֣ם לַכַּרְמֶ֑ל אֶחָֽד׃ (כג) מֶ֚לֶךְ דֹּ֣ור לְנָפַ֔ת דֹּ֖ור אֶחָ֑ד מֶ֚לֶךְ־גֹּויִ֣ם לְגִלְגָּ֔ל אֶחָֽד׃

לנפת דור - לפילכי דור.

(כד) מֶ֚לֶךְ תִּרְצָ֣ה אֶחָ֔ד כָּל־מְלָכִ֖ים שְׁלֹשִׁ֥ים וְאֶחָֽד׃

סדרת הגלעד

בתיאור הכיבוש בעבר הירדן מתחלק הגלעד לשנים: "סִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי הַיּוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן מֹשֵׁל מֵעֲרוֹעֵר אֲשֶׁר עַל שְׂפַת נַחַל אַרְנוֹן וְתוֹךְ הַנַּחַל וַחֲצִי הַגִּלְעָד וְעַד יַבֹּק הַנַּחַל גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן. וְהָעֲרָבָה עַד יָם כִּנְרוֹת מִזְרָחָה וְעַד יָם הָעֲרָבָה יָם הַמֶּלַח מִזְרָחָה דֶּרֶךְ בֵּית הַיְשִׁמוֹת וּמִתֵּימָן תַּחַת אַשְׁדּוֹת הַפִּסְגָּה. וּגְבוּל עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן מִיֶּתֶר הָרְפָאִים הַיּוֹשֵׁב בְּעַשְׁתָּרוֹת וּבְאֶדְרֶעִי. וּמֹשֵׁל בְּהַר חֶרְמוֹן וּבְסַלְכָה וּבְכָל הַבָּשָׁן עַד גְּבוּל הַגְּשׁוּרִי וְהַמַּעֲכָתִי וַחֲצִי הַגִּלְעָד גְּבוּל סִיחוֹן מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן" (וכפירוש רש"י "וחצי הגלעד גבול סיחון'. שם היה מצר ממשלת סיחון, כשאמרנו למעלה שחצי הגלעד היה שלו, וזה חצי השני של עוג"). ובאמת, בדרך החשבון, גלעד (107) הכי קרוב להיות האמצע (החצי) בין עוג (79) ל-סיחון (134) - הוא 28 יותר מ-עוג ו-27 פחות מ-סיחון (וביחד עוג-גלעד-סיחון עולים שך).

אם עושים סדרה, המספרים שלפני עוג הם 50 ו-20 (כן). 20 50 79 107 134 עולים שמן (שמים), ה"פ (ממוצע כל מספר עד כאן) 78 (ג"פ הוי' דברכת כהנים, שם בן יב אותיות), יה פעמים הוי' (סוד "ביה הוי' צור עולמים"). ואם ממשיכים את הסדרה עשרה אברים - 20 50 79 107 134 160 185 (שני האחרונים עולים משה) 209 232 (ע"כ 1176, משולש 48, "יסוד היסודות ועמוד החכמות") 254 - עולה הכל 1430, הכל פעמים הוי' כו'. תן לחכם ויחכם עוד.

הפטרת חג ראשון של סוכות

(זכריה פרק יד)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱ־לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בִּנְבִיאִים טוֹבִים וְרָצָה בְדִבְרֵיהֶם הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ וּבִנְבִיאֵי הָאֱמֶת וָצֶדֶק:

***

(א) {פ} הִנֵּה יוֹם־בָּא לַי־הוָה וְחֻלַק שְׁלָלֵךְ בְּקִרְבֵּךְ: (ב) וְאָסַפְתִּי אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם | אֶל־יְרוּשָׁלַ͏ִם לַמִּלְחָמָה וְנִלְכְּדָה הָעִיר וְנָשַׁסּוּ הַבָּתִּים וְהַנָּשִׁים [תִּשָּׁכַבְנָה] (תשגלנה) וְיָצָא חֲצִי הָעִיר בַּגּוֹלָה וְיֶתֶר הָעָם לֹא יִכָּרֵת מִן־הָעִיר: (ג) וְיָצָא יְ־הוָה וְנִלְחַם בַּגּוֹיִם הָהֵם כְּיוֹם הִלָּחֲמוֹ בְּיוֹם קְרָב: (ד) וְעָמְדוּ רַגְלָיו בַּיּוֹם־הַהוּא עַל־הַר הַזֵּיתִים אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יְרוּשָׁלַ͏ִם מִקֶּדֶם וְנִבְקַע הַר הַזֵּיתִים מֶחֱצָיו מִזְרָחָה וָיָמָּה גֵּיא גְּדוֹלָה מְאֹד וּמָשׁ חֲצִי הָהָר צָפוֹנָה וְחֶצְיוֹ־נֶגְבָּה: (ה) וְנַסְתֶּם

גִּיא־הָרִי כִי־יַגִּיעַ גֵּי־הָרִים אֶל־אָצַל וְנַסְתֶּם כַּאֲשֶׁר נַסְתֶּם
מִפְּנֵי הָרַעַשׁ בִּימֵי עֻזִּיָּה מֶלֶךְ־יְהוּדָה וּבָא יְ־הוָה אֱ־לֹהַי כָּל־
קְדֹשִׁים עִמָּךְ: (ו) וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא לֹא־יִהְיֶה אוֹר יְקָרוֹת
[וְקִפָּאוֹן] (יקפאון): (ז) וְהָיָה יוֹם־אֶחָד הוּא יִוָּדַע לַי־הוָה
לֹא־יוֹם וְלֹא־לָיְלָה וְהָיָה לְעֵת־עֶרֶב יִהְיֶה־אוֹר: (ח) וְהָיָה|
בַּיּוֹם הַהוּא יֵצְאוּ מַיִם־חַיִּים מִירוּשָׁלַ͏ִם חֶצְיָם אֶל־הַיָּם
הַקַּדְמוֹנִי וְחֶצְיָם אֶל־הַיָּם הָאַחֲרוֹן בַּקַּיִץ וּבֶחֹרֶף יִהְיֶה: (ט)
וְהָיָה יְ־הוָה לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְ־הוָה
אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד: (י) יִסּוֹב כָּל־הָאָרֶץ כָּעֲרָבָה מִגֶּבַע לְרִמּוֹן
נֶגֶב יְרוּשָׁלָ͏ִם וְרָאֲמָה וְיָשְׁבָה תַּחְתֶּיהָ לְמִשַּׁעַר בִּנְיָמִן עַד־
מְקֹום שַׁעַר הָרִאשׁוֹן עַד־שַׁעַר הַפִּנּוֹת וּמִגְדַּל חֲנַנְאֵל עַד
יִקְבֵי הַמֶּלֶךְ: (יא) וְיָשְׁבוּ בָהּ וְחֵרֶם לֹא יִהְיֶה־עוֹד וְיָשְׁבָה
יְרוּשָׁלַ͏ִם לָבֶטַח: (יב) {ס} וְזֹאת| תִּהְיֶה הַמַּגֵּפָה אֲשֶׁר יִגֹּף
יְ־הוָה אֶת־כָּל־הָעַמִּים אֲשֶׁר צָבְאוּ עַל־יְרוּשָׁלָ͏ִם הָמֵק|
בְּשָׂרוֹ וְהוּא עֹמֵד עַל־רַגְלָיו וְעֵינָיו תִּמַּקְנָה בְּחֹרֵיהֶן וּלְשׁוֹנוֹ
תִּמַּק בְּפִיהֶם: (יג) וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא תִּהְיֶה מְהוּמַת־יְ־הוָה
רַבָּה בָהֶם וְהֶחֱזִיקוּ אִישׁ יַד רֵעֵהוּ וְעָלְתָה יָדוֹ עַל־יַד רֵעֵהוּ:
(יד) וְגַם־יְהוּדָה תִּלָּחֵם בִּירוּשָׁלָ͏ִם וְאֻסַּף חֵיל כָּל־הַגּוֹיִם
סָבִיב זָהָב וָכֶסֶף וּבְגָדִים לָרֹב מְאֹד: (טו) וְכֵן תִּהְיֶה מַגֵּפַת
הַסּוּס הַפֶּרֶד הַגָּמָל וְהַחֲמוֹר וְכָל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה
בַּמַּחֲנוֹת הָהֵמָּה כַּמַּגֵּפָה הַזֹּאת: (טז) וְהָיָה כָּל־הַנּוֹתָר מִכָּל־
הַגּוֹיִם הַבָּאִים עַל־יְרוּשָׁלָ͏ִם וְעָלוּ מִדֵּי שָׁנָה בְּשָׁנָה
לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְמֶלֶךְ יְ־הוָה צְ־בָאוֹת וְלָחֹג אֶת־חַג הַסֻּכּוֹת:
(יז) וְהָיָה אֲשֶׁר לֹא־יַעֲלֶה מֵאֵת מִשְׁפְּחוֹת הָאָרֶץ אֶל־
יְרוּשָׁלַ͏ִם לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְמֶלֶךְ יְ־הוָה צְ־בָאוֹת וְלֹא עֲלֵיהֶם יִהְיֶה
הַגָּשֶׁם: (יח) וְאִם־מִשְׁפַּחַת מִצְרַיִם לֹא־תַעֲלֶה וְלֹא בָאָה וְלֹא

עֲלֵיהֶם תִּהְיֶה הַמַּגֵּפָה אֲשֶׁר יִגֹּף יְ־הוָה אֶת־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יַעֲלוּ לָחַג אֶת־חַג הַסֻּכּוֹת: (יט) זֹאת תִּהְיֶה חַטַּאת מִצְרַיִם וְחַטַּאת כָּל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יַעֲלוּ לָחַג אֶת־חַג הַסֻּכּוֹת: (כ) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה עַל־מְצִלּוֹת הַסּוּס קֹדֶשׁ לַי־הוָה וְהָיָה הַסִּירוֹת בְּבֵית יְ־הוָה כַּמִּזְרָקִים לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ: (כא) וְהָיָה כָּל־סִיר בִּירוּשָׁלַם וּבִיהוּדָה קֹדֶשׁ לַי־הוָה צְ־בָאוֹת וּבָאוּ כָּל־הַזֹּבְחִים וְלָקְחוּ מֵהֶם וּבִשְּׁלוּ בָהֶם וְלֹא־יִהְיֶה כְנַעֲנִי עוֹד בְּבֵית־יְ־הוָה צְ־בָאוֹת בַּיּוֹם הַהוּא:

***

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱ־לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, צוּר כָּל הָעוֹלָמִים, צַדִּיק בְּכָל הַדּוֹרוֹת, הָאֵ־ל הַנֶּאֱמָן, הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה, הַמְדַבֵּר וּמְקַיֵּם, שֶׁכָּל דְּבָרָיו אֱמֶת וָצֶדֶק. נֶאֱמָן אַתָּה הוּא יְיָ אֱ־לֹהֵינוּ וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ, וְדָבָר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אָחוֹר לֹא יָשׁוּב רֵיקָם, כִּי אֵ־ל מֶלֶךְ נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הָאֵ־ל הַנֶּאֱמָן בְּכָל דְּבָרָיו, רַחֵם עַל צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ, וְלַעֲלוּבַת נֶפֶשׁ תּוֹשִׁיעַ וּתְשַׂמַּח בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְשַׂמֵּחַ צִיּוֹן בְּבָנֶיהָ, שַׂמְּחֵנוּ יְיָ אֱ־לֹהֵינוּ בְּאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא עַבְדֶּךָ, וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ, בִּמְהֵרָה יָבֹא וְיָגֵל לִבֵּנוּ. עַל כִּסְאוֹ לֹא יֵשֵׁב זָר וְלֹא יִנְחֲלוּ עוֹד אֲחֵרִים אֶת כְּבוֹדוֹ. כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לוֹ שֶׁלֹּא יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מָגֵן דָּוִד, עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל הַנְּבִיאִים וְעַל יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה, וְעַל יוֹם חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה, וְעַל יוֹם טוֹב מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה. שֶׁנָּתַתָּ לָנוּ יְיָ אֱ־לֹהֵינוּ לִקְדֻשָּׁה וְלִמְנוּחָה, לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה, לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת. עַל הַכֹּל, יְיָ אֱ־לֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ, יִתְבָּרֵךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

פרק משנה לשבוע יוה"כ וסוכות – חולין פרק ה'

(א) אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ, נוֹהֵג בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּצָה לָאָרֶץ, בִּפְנֵי הַבַּיִת וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת, בְּחֻלִּין וּבְמֻקְדָּשִׁין. כֵּיצַד. הִשּׁוֹחֵט אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ חֻלִּין בַּחוּץ, שְׁנֵיהֶם כְּשֵׁרִים, וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים. קָדָשִׁים בַּחוּץ, הָרִאשׁוֹן חַיָּב כָּרֵת, וּשְׁנֵיהֶם פְּסוּלִים, וּשְׁנֵיהֶם סוֹפְגִים אֶת הָאַרְבָּעִים. חֻלִּין בִּפְנִים, שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִים, וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים. קָדָשִׁים בִּפְנִים, הָרִאשׁוֹן כָּשֵׁר וּפָטוּר, וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים וּפָסוּל.

אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ. הָאֵם וְהַבֵּן, אוֹ הָאֵם וְהַבַּת. אֲבָל הָאָב עִם הַבֵּן אוֹ עִם הַבַּת אֵינוֹ אָסוּר, דְּאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ מַשְׁמַע מִי שֶׁבְּנוֹ כָּרוּךְ אַחֲרָיו, יָצָא זָכָר שֶׁאֵין בְּנוֹ כָּרוּךְ אַחֲרָיו: **בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּצָה לָאָרֶץ.** אַיְדֵי דְּבָעֵי לְמִתְנֵי בֵּין בְּחֻלִּין בֵּין בְּמֻקְדָּשִׁים, תָּנָא נַמִּי בָּאָרֶץ וּבְחוּצָה לָאָרֶץ, אַף עַל גַּב דְּלֹא אִצְטְרִיךְ, דְּחוֹבַת הַגּוּף הִיא וְחוֹבַת הַגּוּף נוֹהֵג בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּץ לָאָרֶץ: **בִּפְנֵי הַבַּיִת.** בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם: **וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת.** דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמֵינָא הוֹאִיל וּבְעִנְיָנָא דְּקָדָשִׁים כְּתִיב, בִּפְנֵי הַבַּיִת נִנְהוֹג שֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת לֹא נִנְהוֹג, קָמַשְׁמַע לָן: **בְּחֻלִּין וּבְמֻקְדָּשִׁים.** בֵּין שֶׁשְּׁנֵיהֶם חֻלִּין אוֹ שְׁנֵיהֶם מֻקְדָּשִׁים, בֵּין שֶׁאֶחָד מֵהֶן חֻלִּין וְהַשֵּׁנִי מֻקְדָּשִׁים. וּמְנָלָן דְּנוֹהֵג בְּמֻקְדָּשִׁים, דִּכְתִיב (ויקרא כב) שׁוֹר אוֹ כֶבֶשׂ אוֹ עֵז כִּי יִוָּלֵד וְגוֹ' יֵרָצֶה לְקָרְבַּן אִשֶּׁה, וּכְתִיב בַּתְּרֵיהּ וְשׁוֹר אוֹ שֶׂה אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ וְגוֹ': **בַּחוּץ.** חוּץ לָעֲזָרָה: **שְׁנֵיהֶם כְּשֵׁרִים.** מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמִתְנֵי סֵיפָא שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִים תָּנָא רֵישָׁא שְׁנֵיהֶם כְּשֵׁרִים: **וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים.** מִשּׁוּם לָאו דְּאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ. וְלֹא שְׁנָא שָׁחַט אֶת הָאֵם תְּחִלָּה, וְלֹא שְׁנָא שָׁחַט אֶת הַבֵּן תְּחִלָּה. לֹא שְׁנָא שְׁחָטָן הוּ חַד גַּבְרָא, וְלֹא שְׁנָא תְּרֵי גַּבְרֵי: **הָרִאשׁוֹן חַיָּב כָּרֵת.** מִשּׁוּם שְׁחוּטֵי חוּץ. אֲבָל הַשֵּׁנִי פָּטוּר מִן הַכָּרֵת דְּכֵיוָן דִּנְשְׁחַטָה אִמּוֹ שׁוּב אֵינוֹ רָאוּי הַבֵּן לִשָּׁחֵט הַיּוֹם בִּפְנִים, דְּפָסוּל מִשּׁוּם מְחֻסַּר זְמַן, שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְשָׁחֲטוֹ וּלְהַקְרִיבוֹ הַיּוֹם, וְאֵין חַיָּב מִשּׁוּם שׁוֹחֵט בַּחוּץ אֶלָּא אִם כֵּן רָאוּי לִפְנִים, דִּכְתִיב (ויקרא יז) וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ, הָרָאוּי לְפֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד חַיָּבִין עָלָיו בַּחוּץ, וְאִי לֹא לֹא: **וּשְׁנֵיהֶם סוֹפְגִים אֶת הָאַרְבָּעִים.** הָרִאשׁוֹן מִשּׁוּם שׁוֹחֵט בַּחוּץ, דְּכָל חַיָּבֵי כְּרֵתוֹת לוֹקִין. וְהַשֵּׁנִי מִשּׁוּם לָאו דְּאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ: **חֻלִּין בִּפְנִים שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִין.** מִשּׁוּם חֻלִּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בָּעֲזָרָה: **וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג.** מִשּׁוּם אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ. אֲבָל מִשּׁוּם חֻלִּין בָּעֲזָרָה, אַזְהָרַת עֲשֵׂה הִיא (דברים יב) כִּי יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם וְזָבַחְתָּ, בִּרְחוּק מָקוֹם אַתָּה זוֹבֵחַ וְאִי אַתָּה זוֹבֵחַ בְּקָרוֹב מָקוֹם: קָדָשִׁים בִּפְנִים כו' **הַשֵּׁנִי סוֹפֵג.** מִשּׁוּם אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ: **וּפָסוּל.** מִשּׁוּם מְחֻסַּר זְמַן:

(ב) חֻלִּין וְקָדָשִׁים בַּחוּץ, הָרִאשׁוֹן כָּשֵׁר וּפָטוּר, וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים וּפָסוּל. קָדָשִׁים וְחֻלִּין בַּחוּץ, הָרִאשׁוֹן חַיָּב כָּרֵת וּפָסוּל, וְהַשֵּׁנִי כָּשֵׁר, וּשְׁנֵיהֶם סוֹפְגִין אֶת הָאַרְבָּעִים. חֻלִּין וְקָדָשִׁים בִּפְנִים, שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִים, וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים. קָדָשִׁים וְחֻלִּין בִּפְנִים, הָרִאשׁוֹן כָּשֵׁר וּפָטוּר, וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים וּפָסוּל. חֻלִּין בַּחוּץ וּבִפְנִים, הָרִאשׁוֹן כָּשֵׁר וּפָטוּר, וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים וּפָסוּל. קָדָשִׁים בַּחוּץ וּבִפְנִים, הָרִאשׁוֹן

חַיָּב כָּרֵת, וּשְׁנֵיהֶם פְּסוּלִים, וּשְׁנֵיהֶם סוֹפְגִים אֶת הָאַרְבָּעִים. חֻלִּין בִּפְנִים וּבַחוּץ, הָרִאשׁוֹן פָּסוּל וּפָטוּר, וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים וְכָשֵׁר. קָדָשִׁים בִּפְנִים וּבַחוּץ, הָרִאשׁוֹן כָּשֵׁר וּפָטוּר, וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים וּפָסוּל.

חֻלִּין וְקָדָשִׁים בַּחוּץ. דַּוְקָא נָקַט הָרִאשׁוֹן חֻלִּין וְהַשֵּׁנִי קָדָשִׁים. וְכֵן כָּל הַשְּׁנוּיִין בַּמִּשְׁנָה דַּוְקָא נָקַט לְהוּ: וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג. מִשּׁוּם אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ: קָדָשִׁים. בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ חֻלִּין בַּחוּץ: הַשֵּׁנִי כָּשֵׁר. בַּאֲכִילָה. וְאַיְדֵי דְּתָנָא פָּסוּל, תָּנָא כָּשֵׁר: וּשְׁנֵיהֶם סוֹפְגִים. רִאשׁוֹן מִשּׁוּם שׁוֹחֵט חוּץ, וְשֵׁנִי מִשּׁוּם אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ: חֻלִּין וְקָדָשִׁים בִּפְנִים שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִים. רִאשׁוֹן מִשּׁוּם חֻלִּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בָּעֲזָרָה, וְשֵׁנִי מִשּׁוּם מְחַסֵּר זְמַן: וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג. מִשּׁוּם אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ: חֻלִּין בַּחוּץ וּבִפְנִים. הָרִאשׁוֹן בַּחוּץ וְהַשֵּׁנִי בִּפְנִים: קָדָשִׁים בַּחוּץ וּבִפְנִים הָרִאשׁוֹן בִּכְרֵת. מִשּׁוּם שׁוֹחֵט בַּחוּץ: וּשְׁנֵיהֶם פְּסוּלִים. רִאשׁוֹן מִשּׁוּם שֶׁנִּשְׁחַט בַּחוּץ, וְשֵׁנִי מִשּׁוּם מְחַסֵּר זְמַן: וּשְׁנֵיהֶם סוֹפְגִים. רִאשׁוֹן מִשּׁוּם שׁוֹחֵט חוּץ, וְשֵׁנִי מִשּׁוּם אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ: קָדָשִׁים בִּפְנִים וּבַחוּץ. הַשֵּׁנִי סוֹפֵג מִשּׁוּם אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ. וּמִשּׁוּם שׁוֹחֵט חוּץ לֹא לָקֵי, דִּמְחַסֵּר זְמַן הוּא וְאֵינוֹ מִתְקַבֵּל בִּפְנִים:

(ג) הַשּׁוֹחֵט וְנִמְצָא טְרֵפָה, הַשּׁוֹחֵט לַעֲבוֹדָה זָרָה, וְהַשּׁוֹחֵט פָּרַת חַטָּאת, וְשׁוֹר הַנִּסְקָל, וְעֶגְלָה עֲרוּפָה, רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר, וַחֲכָמִים מְחַיְּבִין. הַשּׁוֹחֵט וְנִתְנַבְּלָה בְּיָדוֹ, וְהַנּוֹחֵר, וְהַמְעַקֵּר, פָּטוּר מִשּׁוּם אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ. שְׁנַיִם שֶׁלָּקְחוּ פָּרָה וּבְנָהּ, אֵיזֶה שֶׁלָּקַח רִאשׁוֹן, יִשְׁחֹט רִאשׁוֹן. וְאִם קָדַם הַשֵּׁנִי, זָכָה. שָׁחַט פָּרָה וְאַחַר כָּךְ שְׁנֵי בָנֶיהָ, סוֹפֵג שְׁמוֹנִים. שָׁחַט שְׁנֵי בָנֶיהָ וְאַחַר כָּךְ שָׁחַט, סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים. שָׁחַט וְאֶת בִּתָּהּ וְאֶת בַּת בִּתָּהּ, סוֹפֵג שְׁמוֹנִים. שָׁחַט וְאֶת בַּת בִּתָּהּ וְאַחַר כָּךְ שָׁחַט אֶת בִּתָּהּ, סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים. סוּמְכוֹס אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר, סוֹפֵג שְׁמוֹנִים. בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים בַּשָּׁנָה הַמּוֹכֵר בְּהֵמָה לַחֲבֵרוֹ צָרִיךְ לְהוֹדִיעוֹ, אִמָּהּ מָכַרְתִּי לִשְׁחֹט, בִּתָּהּ מָכַרְתִּי לִשְׁחֹט. וְאֵלּוּ הֵן, עֶרֶב יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חָג, וְעֶרֶב יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, וְעֶרֶב עֲצֶרֶת, וְעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וּכְדִבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, אַף עֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים בַּגָּלִיל. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁאֵין לוֹ רֶוַח. אֲבָל יֵשׁ לוֹ רֶוַח, אֵין צָרִיךְ לְהוֹדִיעוֹ. וּמוֹדָה רַבִּי יְהוּדָה בְּמוֹכֵר אֶת הָאֵם לָחָתָן וְאֶת הַבַּת לַכַּלָּה, שֶׁצָּרִיךְ לְהוֹדִיעַ, בְּיָדוּעַ שֶׁשְּׁנֵיהֶם שׁוֹחֲטִין בְּיוֹם אֶחָד.

פָּרַת חַטָּאת. פָּרָה אֲדֻמָּה. דְּלָאו לַאֲכִילָה הִיא: וְשׁוֹר הַנִּסְקָל. לְאַחַר שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ. דְּקַיְמָא לָן דְּאָסוּר בַּהֲנָאָה אֲפִלּוּ שְׁחָטוֹ: וְעֶגְלָה עֲרוּפָה. דִּסְבִירָא לֵיהּ דְּנֶאֱסֶרֶת מֵחַיִּים, וַאֲפִלּוּ שְׁחָטָהּ אֲסוּרָה. וּבַגְּמָרָא מַסִּיק דְּפָרַת חַטָּאת וְעֶגְלָה עֲרוּפָה אֵינָהּ מִשְּׁנָה, דִּשְׁנֵיהֶן הַוְיָא שְׁחִיטָתָן שְׁחִיטָה רְאוּיָה, וְצָרִיךְ לַהֲסִירָן מִן הַמִּשְׁנָה, דְּלֹא פָּטַר בְּהוּ רַבִּי שִׁמְעוֹן: וַחֲכָמִים מְחַיְּבִין. הַאי דְּמְחַיְּבֵי חֲכָמִים בְּשׁוֹחֵט לַעֲבוֹדָה זָרָה, לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁשָּׁחַט רִאשׁוֹן לַעֲבוֹדָה זָרָה וּבָא שֵׁנִי וְשָׁחַט לְשֶׁלְחָנוֹ לֶאֱכֹל, אֲבָל רִאשׁוֹן לְשֶׁלְחָנוֹ וְשֵׁנִי לַעֲבוֹדָה זָרָה, דִּבְהַהִיא שְׁחִיטָה בַּתְרֵיתָא דְּמִיחַיַּב עָלָהּ מִשּׁוּם אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ אָתֵי

נַמִּי דִּין קְטָלָא עֲלוֹהִי, פָּטוּר מִמַּלְקוֹת, דְּקָם לֵיהּ בִּדְרַבָּה מִנֵּיהּ, דְּתַרְתֵּי לֹא עָבְדִינַן בֵּיהּ. וּפְעָמִים שֶׁאֲפִלּוּ שָׁחַט רִאשׁוֹן לְשֶׁלְחָנוֹ וְשֵׁנִי לַעֲבוֹדָה זָרָה חַיָּב, כְּגוֹן דְּאַתְּרוּ בֵּיהּ מִשּׁוּם אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ וְלֹא אַתְּרוּ בֵּיהּ מִשּׁוּם עֲבוֹדָה זָרָה, דְּכֵיוָן דְּלֹא אַתְּרוּ בֵּיהּ מִשּׁוּם עֲבוֹדָה זָרָה לֹא מִקְטָל, וְלוֹקֶה מִשּׁוּם אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: וְנִתְנַבְּלָה בְּיָדוֹ. שֶׁלֹּא מִדַּעַת: וְהַנּוֹחֵר. שֶׁתּוֹחֵב הַסַּכִּין בִּנְחִירָיו וְחוֹתֵךְ: וְהַמְעַקֵּר. שֶׁעוֹקֵר הַסִּימָנִים מִמְּקוֹם חִבּוּרָן וְאֵינוֹ שׁוֹחֲטָן: **פָּטוּר.** וַאֲפִלּוּ לְרַבָּנָן. וְלֹא דַמְיָא לַשְּׁחִיטָה דִּלְעֵיל, דְּהָתָם שְׁחִיטָה מְעַלְיָא אִיכָּא וְדָבָר אַחֵר גּוֹרֵם לָהּ לִפָּסֵל, אֲבָל הָכָא לֵיכָּא שְׁחִיטָה כְּלָל: **אֵיזֶה שֶׁלָּקַח רִאשׁוֹן יִשְׁחֹט רִאשׁוֹן.** אִם בָּאוּ לְבֵית דִּין, שֶׁבָּא הָאֶחָד לִשְׁחֹט וַחֲבֵרוֹ מְעַכֵּב עָלָיו וְאוֹמֵר אֲנִי צָרִיךְ יוֹתֵר מִמְּךָ, אָנוּ אוֹמְרִים לָהֶם הַלּוֹקֵחַ רִאשׁוֹן יִשְׁחַט, שֶׁעַל מְנָת כֵּן לָקַח, שֶׁאִלּוּ לֹא מִכָּרָהּ בַּעַל הַבַּיִת לַשֵּׁנִי וְעִכְּבָהּ לְעַצְמוֹ הָיָה הַלּוֹקֵחַ שׁוֹחֵט. שֶׁכָּךְ שָׁנִינוּ בַּתּוֹסֶפְתָּא, הַלּוֹקֵחַ מִבַּעַל הַבַּיִת הוּא קוֹדֵם לְבַעַל הַבַּיִת, שֶׁעַל מְנָת כֵּן לָקַח: **וְאִם קָדַם הַשֵּׁנִי זָכָה.** שֶׁהִקְדִּים בְּעַצְמוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבֹא לִידֵי אִסּוּר, וְיֵשׁ לוֹ רֶוַח שֶׁאוֹכֵל הַיּוֹם בָּשָׂר: **סוֹפֵג שְׁמוֹנִים.** דְּעַל כָּל בֵּן שֶׁשּׁוֹחֵט עוֹבֵר בְּלָאו: **סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים.** דְּאֵין כָּאן שְׁחִיטַת אִסּוּר אֶלָּא אַחַת: **שְׁחָטָהּ וְאֶת בִּתָּהּ וְאַחַר כָּךְ אֶת בַּת בִּתָּהּ.** יֵשׁ כָּאן שְׁנֵי אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ: **שְׁחָטָהּ וְאֶת בַּת בִּתָּהּ.** אֵין כָּאן עֲדַיִן אִסּוּר. וְאַחַר כָּךְ שָׁחַט אֶת בִּתָּהּ. וְיֵשׁ בִּשְׁחִיטָה זוֹ שְׁנֵי אִסּוּרִים, אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ מִשּׁוּם אִמָּהּ, וּבְנוֹ וְאוֹתוֹ מִשּׁוּם בִּתָּהּ שֶׁל זוֹ שֶׁכְּבָר נִשְׁחֲטָה: **סוֹפֵג אַרְבָּעִים.** דְּחַד לָאו הוּא וַחֲדָא הַתְרָאָה וְחַד מַעֲשֶׂה: **סוּמְכוֹס אוֹמֵר סוֹפֵג שְׁמוֹנִים.** דְּסָבִירָא לֵיהּ לְסוּמְכוֹס דְּמַחַיֵּב בְּהַתְרָאָה אַחַת וּבְלָאו אֶחָד שְׁתֵּי מַלְקִיּוֹת. וְהוּא הַדִּין לְרֵישָׁא דְּקָתָנֵי שָׁחַט שְׁנֵי בָנֶיהָ וְאַחַר כָּךְ שְׁחָטָהּ סוֹפֵג אַרְבָּעִים, לְסוּמְכוֹס סוֹפֵג שְׁמוֹנִים. וְכָךְ הִיא בַּתּוֹסֶפְתָּא, שָׁחַט חֲמִשָּׁה בָּנֶיהָ וְאַחַר כָּךְ שְׁחָטָהּ, סוּמְכוֹס אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר חַיָּב מִשּׁוּם חֲמִשָּׁה לָאוִין: **בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים בַּשָּׁנָה.** דֶּרֶךְ יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת סְעֻדּוֹת בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים הַלָּלוּ, וּסְתָם הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה אֵינוֹ לוֹקֵחַ אֶלָּא לִשְׁחֹט מִיָּד, לְפִיכָךְ הַמּוֹכֵר בְּהֵמָה לַחֲבֵרוֹ וּמָכַר תִּחְלָה אִמָּהּ אוֹ בִתָּהּ בּוֹ בַּיּוֹם, צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר לַשֵּׁנִי דַּע לְךָ שֶׁהַיּוֹם מָכַרְתִּי אִמָּהּ לִשְׁחֹט אוֹ בִתָּהּ מָכַרְתִּי לִשְׁחֹט, שֶׁמָּא כְּבָר נִשְׁחֲטָה: **בְּיוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חָג.** הָיוּ מַרְבִּים בְּשִׂמְחָה מִפְּנֵי שֶׁרֶגֶל בִּפְנֵי עַצְמוֹ הוּא וְחָבִיב עֲלֵיהֶן. וְהַאי דְּלָא חֲשִׁיב עֲרֶב יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל חָג, מִשּׁוּם דְּכֻלֵּי עַלְמָא טְרִידֵי בְּסָכָּה וְלוּלָב וְאֵין לָהֶם פְּנַאי לְהַרְבּוֹת בִּשְׁחִיטָה: **אַף עֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים בַּגָּלִיל.** וְלֹא בִיהוּדָה וּבִשְׁאָר אַרְצוֹת, שֶׁלֹּא הָיוּ אוֹכְלִים עֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים אֶלָּא בְּשַׂר עוֹף וְדָגִים כִּדְמוּכָח בִּבְרַאשִׁית רַבָּה גַּבֵּי הַהוּא חַיָּטָא דְּזַבַן נוּנָא: **בִּזְמַן שֶׁאֵין לוֹ רֶוַח.** הֶפְסֵק בֵּינַתַיִם, שֶׁמָּכַר הָאֵם הַיּוֹם: **אֲבָל יֵשׁ לוֹ רֶוַח.** שֶׁמָּכַר אֶת הָרִאשׁוֹנָה אֶתְמוֹל וְהַשְּׁנִיָּה הַיּוֹם: **אֵין צָרִיךְ לְהוֹדִיעוֹ.** שֶׁאֲנִי אוֹמֵר אֶתְמוֹל שְׁחָטָהּ הָרִאשׁוֹן. פִּרוּשׁ אַחֵר, בִּזְמַן שֶׁאֵין לוֹ רֶוַח שֶׁהוּא נֶחְפָּז וּמָהִיר לִקְנוֹת שֶׁמַּרְאֶה שֶׁרוֹצֶה לִשְׁחֹט הַיּוֹם. אֲבָל יֵשׁ לוֹ רֶוַח שֶׁאֵינוֹ נֶחְפָּז בִּקְנִיָּתוֹ, אֵינוֹ חַיָּב לְהוֹדִיעוֹ, דְּשֶׁמָּא לְצָרֶךְ יוֹם אַחֵר הוּא קוֹנֶה. וְרַבִּי יְהוּדָה לְפֵרוּשֵׁי מִלְּתֵיהּ דְּתַנָּא קַמָּא אָתֵי וְלֹא לְאִפְלוּגֵי עֲלֵיהּ: **וּמוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה.** אַף עַל פִּי שֶׁלָּקַח זֶה הַיּוֹם וְזֶה לְמָחָר. וְלַפֵּרוּשׁ הַשֵּׁנִי, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ נֶחְפָּז וּמָהִיר לִקְנוֹת: **אֶת הָאֵם לָחָתָן וְאֶת הַבַּת לַכַּלָּה.** אוֹרְחָא דְּמִלְתָא נָקֵט, דְּאוֹרַח אַרְעָא לַעֲשׂוֹת סְעֻדָּה טְפֵי בְּבֵית הֶחָתָן מִבְּבֵית הַכַּלָּה, הִלְכָךְ הָאֵם לֶחָתָן שֶׁהִיא גְּדוֹלָה, וְהַבַּת שֶׁהִיא קְטַנָּה לַכַּלָּה:

(ד) בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים אֵלּוּ מַשְׁחִיטִין אֶת הַטַּבָּח בְּעַל כָּרְחוֹ. אֲפִלּוּ שׁוֹר שֶׁוֶּה אֶלֶף דִּינָרִין וְאֵין לוֹ לַלּוֹקֵחַ אֶלָּא דִּינָר, כּוֹפִין אוֹתוֹ לִשְׁחֹט, לְפִיכָךְ,

אִם מֵת, מֵת לַלּוֹקֵחַ. אֲבָל בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, אֵינוֹ כֵּן. לְפִיכָךְ, אִם מֵת, מֵת לַמּוֹכֵר.

מַשְׁחִיטִין אֶת הַטַּבָּח בְּעַל כָּרְחוֹ. שֶׁאִם קִבֵּל דִּינָר מִלּוֹקֵחַ לִתֵּן לוֹ בְּדִינָר בָּשָׂר: אֲפִלּוּ שׁוֹר שָׁוֶה אֶלֶף. זוּז, שׁוֹחֲטוֹ בְּעַל כָּרְחוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ לוֹקְחִים לִשְׁאָר הַבָּשָׂר. לְפִי שֶׁדִּבֵּר תּוֹרָה מָעוֹת קוֹנוֹת וּמֵעֵת שֶׁקִּבֵּל הַמּוֹכֵר דִּינָר קָנָה הַלּוֹקֵחַ הַבָּשָׂר. וְלֹא תִקְנוּ חֲכָמִים שֶׁמְּשִׁיכָה קוֹנָה וְלֹא מָעוֹת אֶלָּא גְּזֵרָה שֶׁמָּא יֹאמַר לוֹ מוֹכֵר לַקּוֹנֶה נִשְׁרְפוּ חִטָּיךְ בָּעֲלִיָּה. דְּאִי מוֹקְמַת לְהוּ לְפֵירֵי בְּאַחֲרִיוּת הַלּוֹקֵחַ מִשָּׁנְתַן הַמָּעוֹת, אִי מִתְרְמֵי דְּלֵקָה בְּבֵית הַמּוֹכֵר שֶׁהַפֵּרוֹת שָׁם לֹא טָרַח לְאַצּוֹלִינְהוּ. אֲבָל לְאַחַר שֶׁמָּשַׁךְ מִסְתָּמָא מַמְטֵי לְהוּ לְבֵיתֵיהּ. וּבְאַרְבָּעָה פְּרָקִים אֵלּוּ הֶעֱמִידוּ חֲכָמִים דִּבְרֵיהֶם עַל דִּין תּוֹרָה שֶׁהַמָּעוֹת קוֹנוֹת: לְפִיכָךְ אִם מֵת מֵת לַלּוֹקֵחַ. וּמַפְסִיד לַדִּינָר, שֶׁהֲרֵי בִּרְשׁוּתוֹ מֵת: אֵינוֹ כֵּן. דְּבָעִינַן מְשִׁיכָה וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא מָשַׁךְ חוֹזֵר בּוֹ הַטַּבָּח:

(ה) יוֹם אֶחָד הָאָמוּר בְּאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ, הַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחַר הַלָּיְלָה. אֶת זוֹ דָּרַשׁ שִׁמְעוֹן בֶּן זוֹמָא. נֶאֱמַר בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: יוֹם אֶחָד (בראשית א׳:ה׳), וְנֶאֱמַר בְּאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ: יוֹם אֶחָד (ויקרא כ״ב:כ״ח). מַה יוֹם אֶחָד הָאָמוּר בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית הַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחַר הַלָּיְלָה, אַף יוֹם אֶחָד הָאָמוּר בְּאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ, הַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחַר הַלָּיְלָה.

יוֹם אֶחָד הָאָמוּר בְּאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ כוּ׳. לְפִי שֶׁפָּרְשַׁת אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ סְמוּכָה לְקָדָשִׁים, דִּכְתִיב יֵרָצֶה לְקָרְבַּן אִשֶּׁה, וְסָמִיךְ לֵיהּ אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ. וּבְקָדָשִׁים לַיְלָה הוֹלֵךְ אַחַר הַיּוֹם, דִּכְתִיב (ויקרא ז) בְּיוֹם קָרְבָּנוֹ יֵאָכֵל לֹא יַנִּיחַ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר, אַלְמָא לַיְלָה שֶׁלְּאַחֲרָיו קָרוּי יוֹם קָרְבָּנוֹ עַד הַבֹּקֶר. יָכוֹל אַף זֶה כֵּן [נֶאֱמַר כָּאן יוֹם אֶחָד] וְנֶאֱמַר בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית יוֹם אֶחָד וְכוּ׳:

השיעור השבועי – חג הסוכות

אמונה, תשובה, רפואה וגאולה

שמחת בית השואבה תש"פ - חלק שני

סיכום שיעורי הרב יצחק גינזבורג שליט"א[א]

קיצור מהלך השיעור

בחלקה השני של התוועדות שמחת בית השואבה הרחיב הרב ברמז לפיו אתרוג ר"ת אמונה-תשובה-רפואה-גאולה, שכולן צריכות להיות שלמות, כשלמותו והדרו של האתרוג. בשיעור מוסבר הסדר הדווקני של ארבע השלמויות והקבלתן לארבעת המינים וארבעת חגי תשרי. בתוך הדברים גם מוסבר כיצד שלשת הרגלים הם שלשה רופאים גדולים ההופכים את היהודי לבריא, חזק ושמח (געזונט, שטארק און פריילאך). התוקף והשמחה של החגים מוליכים אותנו לימות השנה הבאים עלינו לטובה - "ויעקב הלך לדרכו"!

"ירח האתנים"

חנוכת בית המקדש בזמן שלמה המלך היתה ב"ירח האֵתנים"[ב] - שם בתנ"ך לחדש תשרי, "בירח האתנים בחג הוא החדש השביעי". "ירח האתנים" מתורגם "ירחא דעתיקיא" - עתיק לשון תקף (וגם בגימטריא עתיק עולה תקף!) הוא הזמן המתאים ביותר לאסיפת כל התקיפות שבעולם-שנה-נפש, בסוד "וחג האסיף תקופת השנה"[ג]. "האתנים" הם האבות, כמבואר בחז"ל[ד], ובעצם הם כל שבעת האושפיזין של חג הסוכות, שבעת התקיפים - "בסכת תשבו שבעת ימים" - כמבואר לעיל (בחלקו הראשון של השיעור).

שלמה התחיל לבנות את הבית ב"ירח זִו"[ה], אייר, והסיום - החג שהוא עשה שבועיים רצוף, כולל יום כיפור וכל ימי חג הסוכות - הוא עכשיו, בירח האיתנים. ההבדל בין "זיו" ל"איתן" בלשון החסידות הוא שזיו הוא גילוי, אור, ואילו איתן הוא עצם, עוצמה ותוקף. שוב, התרגום של "ירח האתנים" הוא "ירחא דעתיקיא" - כמו בקבלה, וגם בספר דניאל[ו], "עתיק יומין" הוא כינוי של עצמותו יתברך. "הוא החדש השביעי"

[א] אור ליי"ז תשרי תש"פ – שילה הקדומה. נרשם על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה.

[ב] מלכים-א ח, ב. "**ירח האתנים**" = "[כי תבנה] **בית חדש**" (דברים כב, ח).

[ג] כפי שהתבאר, על יסוד דברי ה"בית אברהם" מסלונים, בחלקו הראשון של השיעור (נדפס ב"ואביטה" בראשית).

[ד] ר"ה יא, א.

[ה] מ"א ו, לז.

[ו] דניאל ז, ט.

שמושבע בכל טוב[ז] - כמוסבר בחסידות - יש בו ר"ה, יו"כ, סוכות ושמיני עצרת. יש בו, בעצם, ארבעה חגים.

שלמויות האתרוג

יש סימן מאד יפה, שמובא בספרים[ח], לסוד האתרוג שאנחנו נוטלים בחג הסוכות: אם כותבים **אתרוג** חסר[ט] (כידוע ברמז "**אל תבואני רגל גאוה**"[י] ראשי תבות **אתרוג**[יא]) הוא ראשי תבות של ארבעה דברים, ארבעה יסודות ביהדות, שעל כל אחד מהדברים האלה נהוג להוסיף את המלה "שלמה". כלומר, ארבעה דברים שצריכים להיות שלמים, כמו שהאתרוג צריך להיות שלם. עיקר הדין של האתרוג, "פרי עץ הדר"[יב], שצריך להיות שלם - בלי שום פגם או חסרון.

מהם ארבעת הדברים? אמונה, תשובה, רפואה וגאולה[יג] - ראשי תבות **אתרג**. על כל אחד המנהג להוסיף את השלמות - אומרים "אני מאמין באמונה שלמה", צריך לעשות "תשובה שלמה"[יד], וכל אחד שזקוק להתרפא צריך "רפואה שלמה"[טו], וכך אנחנו מחכים כל רגע לגאולה שתבוא - איזו גאולה? "גאולה שלמה"[טז] (שאין אחריה גלות). הרבי היה מוסיף גם אמתית, "הגאולה האמתית והשלמה" (להדגיש שאין לה הפסק, היינו שאין אחריה גלות כנ"ל), אבל הביטוי הרווח - המקובל בכל עם ישראל - הוא גאולה שלמה. אם כן, יש פה ארבעה דברים שכל אחד צריך להיות שלם, וראשי התבות שלהם הם **אתרג** - הכל כלול באתרוג שלנו.

[ז] ויקרא רבה כט, ח; פסיקתא דרב כהנא פסקא כג אות ט.

[ח] בספר שמועה טובה (סקאליע) אות תקפד:
שמעתי מהרה"ח בנש"ק ר' יוסף ברוך גליקמאן שליט"א בשם זקינו הרה"ק ר' יהושע העשיל ז"ל מעלקוש–חענטשין, דאתרוג נפסל בחסרון כל שהוא וכמבואר (שו"ע סימן תרמ"ח ס"ב). והענין דבעי שלמות באתרוג, דישנם ד' דברים דבעי בהו שלימות ונרמזין בר"ת **אתר"ג**, דהיינו א'מונה שלימה, ת'שובה שלימה, ר'פואה שלימה, ג'אולה שלימה **בב"א**.
וראה עוד סעודת משיח ע"ב ובהקלטה ב' אלול ע"ז.

[ט] כשכותבים **אתרג** חסר אזי הוא מורכב משני זוגות אותיות באתב"ש – **את רג**, הכתר דאתב"ש פנים והבינה של אתב"ש אחור, ודוק. אם נמשיך 'לדלג' באתב"ש (כל זוג שני, כל זוג אי-זוגי): **את גר הצ** (עד כאן 699 = **רגל רגל רגל**, הערך הממוצע, שלש רגלים) **זע טנ כל** = 885 = **אתרג פאר**, כאשר הדלוג השני (כל זוג זוגי): **בש דק ופ חס ימ** = 610 = **אתרוג** (מלא)!

[י] תהלים לו, יב.

[יא] ספר הליקוטים תהלים פל"ו.

[יב] ויקרא כג, מ.

[יג] **אמונה תשובה רפואה גאולה** משלימים ל-1152, הרבוע הכפול של 24. וכן, **אמונה שלמה תשובה שלמה רפואה שלמה גאולה שלמה** משלימים ל-2652 (**אמונה** פעמים **הוי'** [הכל אמונה], **הוי'** פעמים **אלהינו** – "**הוי' אלהינו** הוי' אחד"), היהלום של 51 (ב"פ 1326, משולש 51, **אמונה** פעמים **אהבה**, "**ישא הוי' פניו אליך וישם לך שלום**", הברכה השלישית של ברכת כהנים הכוללת תשובה [תשובה מאהבה מתוך אמונה שלמה] ונשיאת עון ורפואה, שלום בעצמי, וגאולה, שלום אמת בעולם כולו).

[יד] כלשון ברכת התשובה – "והחזירנו בתשובה שלמה לפניך".

[טו] כלשון ברכת הרפואה – "והעלה ארוכה ורפואה שלמה לכל מכותינו".

[טז] דברים רבה ה, ז.

סדר השלמויות

אפשר להקביל את ארבעת הדברים לפי סדרם לארבעת החגים שב"ירח האתנים". הסדר מאד חשוב - קודם אמונה, אחר כך תשובה, אחר כך רפואה ובסוף גאולה[יז]. מובן שהכל מתחיל באמונה וגם מובן שהכל מסיים בגאולה שלמה - התכל'ס. אני מבין גם שמתוך אמונה באים לתשובה - אם אני מאמין בה' אני רוצה לחזור ולהתחבר אליו, "והרוח תשוב אל האלהים"[יח]. אני מאמין בו ורוצה לשוב אליו, להתחזק בו - אמונה לשון חוזק (סוד האיתן שבנפש, היסוד של "ירח האתנים"), "אמונה אומן"[יט]. לגבי הסדר של תשובה-רפואה יש מאמר חז"ל מפורש - "גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם"[כ]. אם אני שב אני מתרפא, כלשון הפסוק "ולבבו יבין ושב ורפא לו"[כא], עושים תשובה וזוכים לרפואה. אחרי שאנחנו בריאים ושלמים אפשר להגאל - סימן שלפני רפואה שלמה אין גאולה שלמה.

אם כן, הסדר מדויק - קודם "אני מאמין באמונה שלמה בביאת המשיח", שהיא גאולה שלמה, "נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן"[כב], אני מאמין בה', בכל יג עיקרי האמונה שהרמב"ם מונה[כג], עד לאמונה במשיח (העיקר ה-יב) ובתחית המתים (העיקר ה-יג). הכל מתחיל מאמונה שלמה בעצמותו יתברך, במציאות ה'. שוב, הכל מתחיל מאמונה שלמה, אז זוכים לתשובה שלמה, ממנה לרפואה שלמה ואז תיכף ומיד ממש לגאולה שלמה[כד].

חגי תשרי וארבע השלמויות

אמרנו שאת כל הסדר אפשר לקשר לכללות ירח האיתנים. בחג הסוכות אוספים את התקיפים, "חג האסיף תקופת השנה", וכל התקיפים האלה הם השלמים - ארבעה שלמים. הכל שייך לאתרוג, ששייך לסוכות, אבל בעצם כולל את כל החדש, כל "ירח האתנים".

[יז] אכן, בסדר התפלה – בו הגאולה עדיין אינה "גאולה שלמה", לכן נדרשת תפלה (וראה גם פסחים קיז, ב) – הסדר הוא אמונה (הנכללת בברכת "חונן הדעת"), תשובה (ברכת התשובה), גאולה (ברכת הגאולה), רפואה (ברכת הרפואה). אחרי החגים חוזרים לתפלת ימי חול – ה**אתרג** הופך ל**אתגר**.

ובעומק יותר: הרפואה הקודמת לגאולה היא רפואה בגשמיות ממש (הבאה לאחר התשובה, רפואת הנפש, עזיבת החטא וכו'). אכן, לאחר הגאולה יש רפואה רוחנית בה יש עליה מחיל אל חיל (על ידי סליחה וכפרה גמורה – כמבואר בתניא פכ"ט שאין לדבר סוף – עד לגילוי שיהודי אף פעם לא חטא, שבבחינת "מנוחה לחיי העולמים" ביחס לעליות הנ"ל), וכידוע בענין "והוא יפדה את ישראל מכל עונותיו" (תהלים קל, ח) הבא לאחר "פדה אלהים את ישראל מכל צרותיו" (תהלים כה, כב) בנוסח נפילת אפים ובסליחות לעשרה בטבת (ראה שיחת ויחי תנש"א).

[יח] קהלת יב, ז.

[יט] ישעיה כה, א.

[כ] יומא פו, א (ע"פ הגהות הב"ח).

[כא] ישעיה ו, י.

[כב] ספר יצירה פ"א מ"ז.

[כג] ראה פיה"מ לרמב"ם, סוף הקדמת פרק חלק (ובפנים מוזכר הנוסח השגור בסידורים).

[כד] לפי הרמז הנ"ל של **את רג** יש כאן שני זוגות – **א**מונה-**ת**שובה (מצד העבודה שלנו) **ר**פואה-**ג**אולה (התוצאה, מצד השי"ת). האמונה היא ה"פנים" ביחס לתשובה שהיא ה"אחור" ואילו הגאולה היא ה"פנים" ביחס לרפואה שהיא ה"אחור", ודוק. **אמונה-תשובה** = **בעל תשובה**. חלוקה זו לשני זוגות מתאימה לרמז שארבעת הדברים השלמים עולים יחד הרבוע הכפול של 24 (576, **שעור**), נמצא שכל זוג בממוצע = 24 ברבוע (וכן ביחס ליהלום של 51, כל זוג עולה בממוצע 51 במשולש).

מהו היום של אמונה שלמה, שממנה הכל מתחיל? ראש השנה, בו ממליכים את ה' עלינו למלך, "תמליכוני עליכם"[כה]. כתוב בחסידות שעיקר הנקודה של ראש השנה הוא "תמליכוני עליכם", קבלת עול מלכות שמים, דהיינו אמונה בה' - אני מאמין בה' וממליך אותו עלי למלך (המלכות בקבלה היא כח האמונה בנפש[כו], ששרשה במלכות דעצמות א"ס ב"ה שאין עוד 'ספירה' למעלה ממנה, כמבואר בדא"ח, סוד "אני ראשון ואני אחרון וגו'"[כז], "הכל היה מן העפר [אמונה, יסוד העפר בנפש, תודעת המלכות דקדושה, 'ונפשי כעפר גו'] והכל שב אל העפר"[כח]).

מהו יום כיפור? פשוט - תשובה שלמה. מרבים להתוודות, לומר וידוי, ובנעילה - יש ביטוי בחסידות על פי הקבלה[כט] - המלכות (אנחנו, כנסת ישראל, האמונה של ר"ה כנ"ל) עולה עד לעתיקא ("ירח האיתנים", "ירחא דעתיקיא") ושם זוכים לחתימה טובה, על ידי שהצלחנו ב"ה לעשות תשובה שלמה, לשוב אל ה'. שוב, השיבה אל ה' היא עלית המלכות עד פנימיות הכתר, בלשון הקבלה - עליה המתחוללת ביום כיפור, בפרט בתפלת נעילה.

כעת צריכים להסביר מה הקשר בין חג הסוכות דווקא - החג שלנו - לרפואה שלמה, כך אמור להיות, ובין שמחת תורה, שמיני עצרת, לגאולה שלמה.

עלינו "לחיות עם הזמן". עכשיו, אחרי שהגענו לשיא התשובה בעשי"ת, ביום כיפור, צריכים להיות סוף כל סוף בריאים בחג הסוכות - לרקוד ולשמוח, וגם לא לישון[ל], לא להתעיף, צריך להיות מאד בריא וחזק. עכשיו הזמן לזכות לרפואה שלמה, כל מי שזקוק.

שלשה רגלים - שלשה רופאים גדולים

יש שלש רגלים בשנה, "שלש רגלים תחג לי בשנה". רגל נוטריקון רופא-גדול - כל אחד משלשת הרגלים הוא רופא גדול לרפא אותנו. לכן ה' זִכה אותנו בשלש רגלים. השמחה מרפאה, ועיקר השמחה הוא כעת, "זמן שמחתנו". בפסח לא כתובה שמחה בפירוש, בשבועות כתובה פעם אחת, אבל בסוכות השמחה כתובה שלש פעמים - 'חזקה' של שמחה - לכן הוא "זמן שמחתנו".

בחג הפסח הרופא הגדול נותן לנו הוראה - רוצה להיות בריא? תאכל מצות. מצות הן "מיכלא דאסוותא" - גם "מיכלא דמהימנותא"[לא], מאכל האמונה (הכל מתחיל ועומד על האמונה), אבל יש גם תוספת של מאכל הרפואה. לקחת רפואה ולאכול. אם כן, רואים בפירוש שחג הפסח, "חג המצות", הוא בשביל להתרפאות.

כה ר"ה טז, א; לד, ב.

כו **אמונה-מלכות** משלימים ל-598, 23 פעמים 26. **אמונה-מלכות** בהכאה פרטית = 3660, היהלום של 60 (60 פעמים 61, **אני-אין**). והוא עולה אתרוג "פנים ואחור": **א את אתר אתרו אתרוג אתרוג תרוג רוג וג ג.**

כז ישעיה מד, ו.

כח קהלת ג, כ.

כט הובא ונתבאר במאמר "להבין ענין איסור אכילה" בסידור עם דא"ח – נלמד בליל שבת שובה ש"ז.

ל סוכה נג, א: "כשהיינו שמחים שמחת בית השואבה לא ראינו שינה בעינינו".

לא ראה זהר ח"ב קפג, ב.

לגבי שבועות כתוב[לב] שעד שלא התקרבנו לפני הר סיני ואמרנו "נעשה ונשמע"[לג] לא התרפאנו, אבל במתן תורה כולם התרפאו - לא היו סומין, לא היו חגרין - סימן שאי אפשר לקבל את התורה בלי להיות בריא ב-רמח איברים ו-שסה גידים (על מנת לקבל רמח מצות עשה ו-שסה מצות לא-תעשה). אם כן, יש רפואה מיוחדת בשבועות, תנאי לקבלת התורה, נוסף על מאכל הרפואה של חג הפסח.

אבל רפואת סוכות, "זמן שמחתנו", עולה על כולנה. איך נבין זאת? הרפואה של הרגל הזה, הרופא הגדול שמופיע עכשיו ומרפא אותנו - אחרי האמונה השלמה של ראש השנה והתשובה השלמה של יום כיפור, "ושב ורפא לו" - הוא עיקר הרפואה של כל השנה. קשור גם למה שדברנו על תוקף - להיות בריא היינו להיות חזק.

בריא, חזק ושמח!

איך מאחלים למישהו להיות בריא (כמו שאנחנו מאחלים כעת לכולם)? באידיש אומרים 'זאלסט זיין געזונט און שטארק' - תהיה בריא וחזק. לא מספיק רק בריא, אלא בריא וחזק. פעם אחד מחשובי החסידים איחל לרבי שיהיה 'געזונט און שטארק' - מותר לאחל לרבי - והרבי ענה לו, 'ומה עם פריילאך?'. לא מספיק להיות בריא וחזק - זה טוב מאד, אבל צריך להיות בריא וחזק ושמח. סימן שאפשר להיות בריא וחזק אבל לא שמח - צריך גם שמחה.

כשמתבוננים באמרה זו, שהרבי רצה שיוסיפו גם שמח, מבינים שהשמחה היא תכלית החוזק של הבריאות. אם אתה בריא וחזק אבל לא שמח, אתה לא בריא-חזק בשלמות, לא זכית עדיין לרפואה שלמה - אתה עדיין חלש. הסימן להיותך מתקיפי ארץ ישראל באמת הוא שאתה שמח. אחרת אתה חלש - מי שלא שמח הוא לא חזק, לא מנצח. בנטילת ארבעת המינים אנו מכריזים "דידן נצח", ביום כיפור נצחנו את הדין, את ה"משפט לאלהי יעקב"[לד] - כעת לוקחים ביד את סימן הנצחון המובהק[לה] מתוך שאנחנו בריאים. נצחנו את המחלה, אנחנו בריאים וחזקים, ותכלית החוזק והבריאות היינו להיות שמח - "זמן שמחתנו".

אפשר לומר ש"שלש רגלים תחג לי בשנה" הם עצמם בריא, חזק ושמח: כשאוכלים את מאכל הרפואה, המצות של פסח, נעשים בריאים. אבל כדי לקבל את התורה בשבועות צריך להיות לא רק בריא אלא גם חזק - בשביל לקבל תריג מצוות, כנגד האברים והגידים של הגוף, צריך להיות מאה אחוז חזק. בסיום התורה אומרים "חזק חזק ונתחזק" - להיות חזק שייך לעצם ענין התורה ("תורת משה"[לו] בגימטריא חזק חזק חזק, הערך הממוצע של כל אחת משלש אותיותיו, "אוריין תליתאי"[לז], 'חזקה' של חזק). אך תכלית החוזק, הסימן המובהק שאתה באמת חזק, היא שאתה שמח - בחג סוכות אתה שמח, ובהגיע שמחת תורה, שמיני עצרת, אתה שמח מאד - שמח

[לב] במדבר רבה ז, א.

[לג] שמות כד, ז.

[לד] תהלים פא, ה.

[לה] ויקרא רבה ל, ב.

[לו] יהושע ח, לא (ובכ"ד).

[לז] שבת פח, א.

בשמחת הגאולה ("בא יבא צמח בשמחת תורה" - צמח היינו שמח על ידי חילוף צ-ש, משיח אותיות ישמח כנודע[לח])[לט].

הכנעה-הבדלה-המתקה

אחד היסודות של מורנו הבעל שם טוב, של תורת החסידות, הוא הכנעה-הבדלה-המתקה[מ] - מונחים שודאי כולנו שמענו:

קודם כל, על האדם להכנע בפני הבורא.

אחר כך צריך להבדיל בין הקדש לחול כו'. ה' נתן לנו, עם ישראל, נשמה שהיא "חלק אלוה ממעל ממש"[מא], ובכך אנחנו נבדלים משאר העמים - ה' בוחר בנו, נותן לנו את הארץ (כנ"ל, בחלקו הראשון של השיעור).

אך תכלית ההבדלה היא להתעצם עם הקדושה שלנו עד שהאור שלנו יאיר את חשך המציאות כולה, להפוך אותה - "אתהפכא" בלשון הקבלה והחסידות - להפוך את החשך לאור ואת המר למתוק[מב]. זוהי המתקה. מחלה היא מר והמתקה היא היכולת בנפש להפוך מר למתוק - "וימתקו המים"[מג]. זו היכולת לקחת את המים המרים, שהם מים חולים, ולהמתיק אותם. אצל משה רבינו כתוב "וימתקו המים" - הפעם היחידה שיש שרש מתק בתורה - ואצל אלישע כתוב "רפאתי המים"[מד]. המתקת המר היינו רפואתו, הפיכתו למתוק.

ההמתקה קורה עכשיו - תכלית הרפואה, תכלית שלש הרגלים לפי הסדר, כנ"ל. הבריא הוא פסח, והחזק - בלי השמח עדיין בשלמות, רק מתחיל להיות שמח - הוא שבועות. אבל הפריילאך באמת, שהחזק יהיה שמח בגלוי, בחיצוניות - הוא סוכות

[לח] של"ה הקדוש ברבוי מקומות.

[לט] ארבעת החגים של "ירח האתנים" – **ראש השנה יום הכפרים חג הסכות שמיני עצרת** = 2944 ויחד עם **אמונה תשובה רפואה גאולה**, 1152 כנ"ל = 4096 = 64 ברבוע = 2 בחזקת 12, **א** פעמים **ח** בחזקת **ד**, סוד "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' **אחד**" – **שמע-אחד** אותיות **עד אשמח** כנודע (זהר ח"ג רלו, ב). וכן אחד לשון חדוה – החל מ"חדות הוי' היא מעֻזכם" (נחמיה ח, י) בראש השנה עד לשיא החדוה, שמחה פורצת כל גדר, בשמע"צ-שמח"ת.

ועוד, ידוע ומבואר במ"א באריכות שישנם ארבעה שלבי התגלות השמחה בנפש: חדוה (נקודה חדה של ראשית התגלות השמחה), גילה (התגלות השמחה בלב, "נתתה שמחה בלבי"), שמחה (בהתפשטות האברים), ששון (שיא התגלות השמחה, בחינת "בכל מאדך" של שמחה, על דרך שמחת גמר ביאה, כמבואר במאמר שני המאורות – למוהרי"א מהומיל – ח"ב סימן ד, לד, א-ב). ארבעת השלבים הללו מכוונים כנגד חגי תשרי:

ראש השנה הוא יום חדוה, כמפורש בפסוק הנ"ל על ראש השנה – "אכלו משמנים ושתו ממתקים... כי חדות הוי' היא מעזכם". ביום הכפורים הגילה ממלאת את הלב, "יגל לבי בישועתך" (תהלים יג, ו). חג הסכות הוא עצם השמחה, "זמן שמחתנו", בריקודים ומחיאת כפים כו', "כל מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו" (סוכה פ"ה מ"א), ושמיני עצרת שמחת תורה היינו ששון, גמר ביאה (סוד "פר אחד איל אחד" של שמיני עצרת, ישראל ומלכא בלחודוהי), "שש אנכי על אמרתך [שמחת התורה, אמרת ה'] כמוצא שלל רב").

חדוה גילה שמחה ששון = 1080 (חלקי השעה, ה"פ **ריו** כו'). ראשי התבות = 611 = **תורה**. סופי התבות = 65 = **א-דני**. יחד = 676, 26, **הוי'** ב"ה, ברבוע. אמצעי התבות = 404 = "**הוי' אחד ושמו אחד**".

[מ] כתר שם טוב (קה"ת) אות כח.

[מא] תניא פ"ב (ומופיע כן בשפע טל, הקדמה בן מאה שנה). ע"פ איוב לא, ב.

[מב] עפ"י זהר ח"א ד, א.

[מג] שמות טו, כה.

[מד] מ"ב ב, כא.

(בו גם המתקת אומות העולם על ידי הקרבת שבעים פרים כנגד שבעים אומות). בקבלה שמחה היא בינה - "אני בינה לי גבורה"[מה], שמחה היא מצד הגבורה. צריך להיות מאד שמח ומאד חזק - לרקוד הרבה, תיכף נרקוד שוב. זו ההמתקה של סוכות.

חגי תשרי - הכנעה-הבדלה-המתקה-המתקה

בתוך חדש תשרי גופא יש הכל:

עיקר ההכנעה הוא ראש השנה, "תמליכוני עליכם".

עיקר ההבדלה ביום כיפור - נבדלים מאכילה ושתיה, מכל צרכי הגוף, הנשמה מתגלה כנבדלת מהגוף, אנחנו לובשים לבן כמו מלאכי השרת. יום כיפור הוא יום ההבדלה, "אחת בשנה"[מו].

אחר כך סוכות הוא המתקה, רפואה שלמה.

בסוף מגיעים לגאולה שלמה של שמחת תורה - עוד המתקה.

לפעמים כתוב בחסידות[מז] שאחרי הסדר של הכנעה-הבדלה-המתקה חוזרים להכנעה בדרגה יותר גבוהה, אבל בחדש תשרי לא ככה - אחרי ההכנעה של ראש השנה, ההבדלה של יום כיפור וההמתקה של סוכות מגיעים לעוד המתקה בשמחת תורה.

כלומר, ארבע המדרגות הן בעצם הכנעה-הבדלה-המתקה-המתקה (שלמות של 1296, 36 ברבוע, 6 בחזקת 4. ממוצע כל תבה הוא 324, חי ברבוע, "חי חי")[מח].

ארבע השלמויות וארבעת החגים כנגד ארבעת המינים

נסיים עם עוד הקבלה: אם יש כאן ארבעה דברים שלמים - אמונה שלמה, תשובה שלמה, רפואה שלמה והתכלית היא גאולה שלמה, שנזכה לה תיכף ומיד ממש - הם גופא אמורים להקביל לארבעת המינים. בתורה כל ארבעת המינים כלולים באתרוג, הוא הראשון, "הכל הולך אחר הפתיחה", "בתר רישא גופא אזיל" - "ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וגו'"[מט] (והכל כלול ב"הדר" שבו, כמבואר בהלכה), אחר כך "כפות תמרים", הלולב, "ענף עץ עבות" ההדס ובסוף "ערבי נחל" הערבה.

איך אפשר לכוון גם אותם כנגד ארבעת השלמים, ראשי תבות אתרג? מי האתרוג בין אמונה שלמה, תשובה שלמה, רפואה שלמה וגאולה שלמה? הכל אתרג, אבל צריך

[מה] משלי ח, יד.

[מו] שמות ל, י; ויקרא טז, לד.

[מז] ראה כתר שם טוב (קה"ת, הוצאה שלישית) אות כחב, ומבואר בכ"מ.

[מח] רק שני השלבים הראשונים, **הכנעה הבדלה**, משלימים ל-196 = 14 (**יד**, **דוד**) ברבוע. ככלל, מוסבר שהכנעה-הבדלה-המתקה היינו סוד חש-מל-מל. אך כאן, ב"ירח האתנים" מתגלה שגם ניתן לחבר את כללות העבודה של עשרת ימי תשובה (הכוללים כמובן גם את שני ימי ראש השנה, ימי אמונה), הכל בבחינת חש (כרמוז בהשלמת החיבור של הכנעה-הבדלה כנ"ל), הכל "עת לחשות" כלפי חוץ (עבודה מופנמת), ואז שתי הבחינות של מל-מל תהיינה מכוונות כנגד שני שלבי השמחה, שתי בחינות של "זמן שמחתנו", שמחת חג הסוכות ושמחת שמיני עצרת, שמחת תורה (כל מל הוא בחינת מול, התגלות כלפי חוץ דווקא, עבודה מוחצנת), הכל בסוד "והיה הוי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה הוי' אחד [גילוי מופנם, אור המאיר לעצמו] ושמו אחד [גילוי מוחצן, אור המאיר לזולתו]" (זכריה יד, ט), וד"ל.

[מט] ויקרא כג, מ.

אחד במיוחד כנגד האתרוג, אחד כנגד הלולב, אחד כנגד ההדסים ואחד כנגד הערבה. אז נשלים את הדרוש, שכל החדש הזה, "ירח האתנים", הוא אתרוג - הכולל את כל ארבעת המינים.

חז"ל אומרים[נ] על האתרוג שיש לו גם טעם וגם ריח, להדס יש רק ריח ולא טעם, ללולב טעם ולא ריח. כתוב שהריח הטוב של ההדסים יותר טוב מריח האתרוג. אמנם יש לאתרוג טעם וריח, שניהם יחד, אבל אם יש לך את כל המעלות יחד - כל מעלה בפני עצמה לא מודגשת, לא בבחינת "תקיף", אורות דתהו. ריח ההדס הוא ריח תקיף למעליותא בעוד ריח האתרוג הוא מתוקן. תיקון הוא התכללות - באתרוג יש התכללות של ריח יחד עם טעם. וכן בנוגע לטעם - טעם הלולב הוא יותר טעם, יותר טוב-טעם, מטעם האתרוג. לתמרים יש הרבה יותר טעם על פי פשט, גם מרבת אתרוגים - "דבש" בתורה הוא הטוב-טעם של התמרים[נא]. והנה, בסוף באה הערבה שאין לה לא טעם ולא ריח - גארנישט, שום דבר - הלעומת-זה של האתרוג, שיש לו גם טעם וגם ריח.

נאמר בקיצור, וכל אחד יכול להתבונן יותר:

יש במסכת סוכה פרק "הלולב והערבה". מתי הוא "יום ערבה"? הושענא-רבה, שבאושפיזין הוא דוד המלך. בתיקון המדינה, שהזכרנו בחלק הראשון של השיעור, השלב השביעי הוא בנין בית המקדש - שמוזכר הרבה בפיוטי הושענא-רבה. הושענא-רבה הוא יום ערבה, לוקחים חמש ערבות - חוץ מהערבות במינים - וחובטים אותן חמש פעמים. חבטה זו נקראת בקבלה "סוד הנשיקין", לקראת הזיווג של שמיני עצרת. מהן בקבלה שתי ערבות? נצח והוד, רגלים. תיכף, סמוך להושענא-רבה, מתחיל שמיני עצרת ושמחת תורה. מה המיוחד? כולם רוקדים עם ספר תורה סגור - ואפילו פסול - הכל רגלים. שמחת תורה, השיא, היא הרגלים של השנה, סמל לפשוטי עם ישראל - היהודים הפשוטים של הבעל שם טוב. הבעל שם טוב אומר שיהודי פשוט קשור לפשיטות העצמות. כולם רוקדים יחד. שמחת תורה היא המשך של יום ערבה. לערבות אין לא טעם ולא טעם ריח[נב]. הגאולה היא ה"ערבי נחל" (שבסוף ארבעת המינים, לפי סדרם בתורה).

האתרוג הוא בדיוק ההיפך מן הערבה, יש בו גם טעם וגם ריח, והוא כנגד ראש השנה. בראש השנה, יום הדין, ה' דן כל אחד ואחת מאתנו, הוא מתבונן בנו (על בינה דווקא נאמר "מינה דינין מתערין"[נג]) ורואה שלכל יהודי יש גם תורה וגם מצות, גם טעם וגם ריח, כל יהודי הוא אתרוג (וכמו שנאמר "כפלח הרמון רקתך"[נד] - "אפילו ריקנין שבך מלאים מצות כרמון"[נה], שעל כן אוכלים רמון בראש השנה), וממילא כולנו, כל

[נ] ויקרא רבה ל, יב.

[נא] דברים ח, ח.

[נב] **לא טעם ולא ריח** = ט"פ **גאולה**, ועם ה**גאולה** עצמה כבר י"פ **גאולה**.

[נג] ראה זהר ח"א קנא, א; ע"ח שי"ג (אריך אנפין) פ"ח; שם שי"ד (או"א) פ"ב.

[נד] שה"ש ד, ג; ו, ז.

[נה] ברכות נז, א.

עם ישראל, נכתבים ונחתמים לאלתר לחיים טובים. ועוד, כתוב[נו] שענין הריח הטוב הוא מסירות נפש. גם קבלת עול מלכות שמים בראש השנה היא תנועה נפשית של מסירות נפש. ויש גם טעם כפשוטו בראש השנה - צריך לשמוח ולאכול ולשתות בראש השנה ("אכלו משמנים ושתו ממתקים... כי חדות הוי' היא מעזכם" נאמר על ראש השנה, כנ"ל). אם כן, מתחילים את החדש מהאתרוג עצמו, ראש השנה.

ליום כיפור אין טעם (אסור לאכול ולשתות), אבל יש הרבה ריח - "והוא עומד בין ההדסים"[נז], אלו בעלי מסירות נפש, חנניה מישאל ועזריה שמוסרים את הנפש על קידוש ה'[נח], כמו שקוראים על עשרה הרוגי מלכות בפיוטי יום כיפור. בכלל, יהודי שעומד בתנועה נפשית של מסירות נפש לגמרי, עד שהמלכות עולה לעתיקא, הוא בחינת ההדסים - ההדס, רק ריח, ריח של תהו.

חג הסכות, עכשיו, כולל את כל המינים - אבל בפרט הוא חג הלולב. אנו מברכים על הלולב דווקא - הוא הכי גבוה, הכי בולט, בין המינים[נט], הוא האומר "דידן נצח". אם אתה מחפש איזה פרי שטוב לרפואה בסוכות - תאכל תמרים, פרי הלולב, "כפת תמרים". גם לגבי הסכך של הסוכה - אפשר לעשות לאו דווקא מכפות תמרים, אבל הרבה אנשים עושים מהם סכך, הסכך הכי ירוק, הכי יפה ומהודר.

ולסיכום:

ראש השנה	הכנעה	אמונה שלמה	אתרוג
יום כפורים	הבדלה	תשובה שלמה	הדסים
סוכות	המתקה	רפואה שלמה	לולב
שמחת תורה	המתקה	גאולה שלמה	ערבה

אם כן, עשינו עכשיו עוד מהלך - מתחילים מהאתרוג, אחר כך ההדס, אחר כך הלולב ובסוף התכלית, המתנוצצת כבר כשעכשיו נרקוד, הערבה[ס]. כשרוקדים כולנו הופכים להיות ערבות, "כל ישראל ערבים זה בזה"[סא], "אחוונא" בלשון חז"ל[סב], להרגיש רק אחוה, אותה מרגישים ברגלים, בלי טעם ובלי ריח, רק חיבור פשוט של יהודים פשוטים.

[נו] כדלקמן, וראה גם בראשית רבה סה, כב.

[נז] זכריה א, ח.

[נח] סנהדרין צג, א.

[נט] "**כפת תמרים**" עולה "**הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד**" (ישעיה נב, יג) !

[ס] לפי האריז"ל, הצירוף הוא **ה-י-ו-ה** (אתרוג, הדס, לולב, ערבה) ואילו הצירוף לפי הסדר הכתוב בתורה הוא **ה-ו-י-ה** (סוד "בכסה ליום חגנו", התגלות ר"ה בחג הסכות), ודוק.

[סא] סנהדרין כז, ב (ובכ"ד).

[סב] שבת כ, א.

'בקיצור' - תובנות ונקודות 'עבודה':

- ב"ירח האֵתנים" מתגלה התוקף של עצם הנשמה (בניגוד לגילוי האור ב"חדש זיו").
- אמונה מעוררת לתשובה - המאמין בה' ומקבל את מלכותו שואף להתקרב אליו.
- תשובה מביאה לרפואה - "ושב ורפא לו".
- כהכנה לגאולה השלמה נדרשת רפואה שלמה.
- שמחה מביאה רפואה - לכן שלשת הרגלים הם שלשה רופאים גדולים. המצות הם ראשית הרפואה (הנובעת מתוך האמונה), בשבועות מגיעים לרפואה הנדרשת לקבלת התורה ו"זמן שמחתנו" הוא שלמות הרפואה.
- רפואה שלמה היא כשהאדם בריא, חזק ושמח - מי שאינו שמח אינו בשלמות הבריאות.
- תהליך חגי תשרי: בראש השנה מאמינים בה' באמונה שלמה (אמונה הכוללת מסירות נפש וטוב טעם, כאתרוג) וממליכים אותו מתוך הכנעה; ביום כיפור עושים תשובה שלמה ונבדלים מהמציאות (בריח של מסירות נפש, כהדס); בסוכות זוכים לרפואה שלמה - המתקת המחלה - מתוך שמחה; בשמע"צ-שמח"ת מגיעים לגאולה שלמה, תכלית ההמתקה, כשכל ישראל מתאחדים בריקודים (וכולם נעשים יהודים פשוטים, ללא טעם ולא ריח, כערבות).

לוח הילולא דצדיקיא לשבוע יום־כפור וסוכות

יום ראשון ט׳ תשרי

הרב יצחק הלוי ב״ר חיים סולובייצ׳יק ׳הגרי״ז׳ (ה׳תש״ך)

יום שני, י׳ תשרי, יום הכפורים

בלהה אמנו

זכריה בן יהוידע הכהן

התנא רבי עקיבא בן יוסף הי״ד

רב אחאי (ד׳רס״ו)

רבי יהודה ליב ב״ר שמחה הלוי אשלג בעל ׳הסולם׳ ועוד (ה׳תשט״ו)

רבי שמעון נתן נטע ב״ר משה מרדכי בידרמן האדמו״ר מלעלוב (ה׳תש״ע)

יום שלישי, י״א תשרי

האמורא מר בר רב אשי (ד׳רכ״ח)

ר׳ אשר ב״ר אריה מרדכי פריינד (ה׳תשס״ד)

יום רביעי, י״ב תשרי

רבי אברהם המלאך ב״ר דובער (המגיד ממעזריטש) (ה׳תקל״ז)

יום חמישי, י״ג תשרי

רבי עקיבא ב״ר משה גינז איגר (ה׳תקצ״ח)

הוד כ״ק אדמו״ר שמואל ב״ר מנחם מענדל שניאורסון זי״ע (המהר״ש) (ה׳תרמ״ג)

רבי חיים ב״ר נפתלי צבי יהודה (הנצי״ב) ברלין (ה׳תרע״ג)

יום ששי י״ד תשרי

יעקב אבינו נולד (ב׳ק״ח) ונסתלק (ב׳רנ״ה)

רבי שלום שכנא מפראהביטש ב״ר אברהם המלאך (ה׳תקס״ג)

רבי ישראל ב״ר שבתי הופשטיין ׳המגיד מקוז׳ניץ׳ (ה׳תקע״ה)

רבי יוסף צבי (מהרי״צ) ב״ר ישראל דושינסקי גאב״ד ׳העדה החרדית׳ (ה׳תש״ט)

שבת קדש, ט״ו תשרי, חג סוכות

רבי יצחק אייזיק ב״ר יואל הכהן כץ מחבר ספר ׳ברית כהונת עולם׳ (ה׳תקמ״ח)

רבי מרדכי לייפר ב״ר יששכר בערצ׳י האדמו״ר מנדבורנה (ה׳תרנ״ה)

רבי אברהם אלקנה ב״ר שלמה זלמן כהנא שפירא ראש ישיבת מרכז הרב (ה׳תשס״ח)

הסיפור החסידי // כ"ק אדמו"ר המהר"ש נ"ע – י"ג תשרי

איך לייעץ

רבי שמואל שניאורסאהן, הרבי המהר"ש, הוא האדמו"ר הרביעי בשושלת חב"ד־ליובאוויטש. נולד בב' אייר תקצ"ד, תפארת שבתפארת, לאביו אדמו"ר הצמח־צדק ולאמו הרבנית חיה מושקא. נקרא על שמו של הצדיק הנסתר, ר' שמואל שואב המים מפולוצק. למרות היותו צעיר הבנים, המשיך את נשיאות אביו בליובאוויטש, במקביל לרוב אחיו שנהגו נשיאות בעירות אחרות. נישא לאחיניתו מרת שטערנא שניאורסאהן, ולאחר פטירתה נישא לבת דודו הרבנית רבקה. פעל רבות למען יהודי רוסיה והיהודים בכלל, בהקמת ישובים יהודיים ובשתדלנות אצל השלטונות. טבע את הביטוי החסידי הידוע 'לכתחילה אריבער' וכך אמר — "העולם סבור שכאשר לא יכולים ללכת מתחת צריכים לעבור מלמעלה, ואני סובר שמלכתחילה צריכים לעבור מלמעלה, לכתחילה צריכים לפעול בחוזקה, לא להתפעל מאף דבר, ולבצע מה שצריכים לבצע, וכאשר מתחילים כך, עוזר הקדוש ברוך הוא". הרבי המהר"ש נודע בכך שנהג בעשירות וברחבות. הסתלק בי"ג תשרי תרמ"ג בגיל 48 ונטמן בליובאוויטש באהל אביו הצמח צדק. בנו רבי שלום דובער קיבל את הנשיאות אחריו.

הרב החסיד רבי דוד צבי חן ז"ל, רב דטשרניגוב, כשהיה מבקר, כדרכו, את אדמו"ר מהר"ש בליובאוויטש, איחר פעם את זמן ה'יחידות'. הלך לחדר הסמוך לחדרו של הרבי, וחיכה שם עד שהרבי יעבור דרך חדר זה, ואז ישאל אותו מה לעשות, כי הוא מוכרח לנסוע הביתה. לאותו חדר בא אז המשרת של הרבי להחליף את כלי הלבן של הרבי אחר ה'יחידות', כי במשך ה'יחידות' היו נעשים רטובים מזיעה. אמר המשרת לרבי דוד צבי: אולי יודע מר מה הוא מזיע שם כל כך ב'יחידות'? זמן ה'יחידות' נמשך היום סך הכול שעה אחת, והוא כל כך מזיע!

שתק רבי דוד צבי. והמשרת אמר עוד פעם: מה הוא, ריבונו של עולם, מזיע שם כל כך?

מיד נפתחה הדלת של חדר הרבי, והרבי פנה למשרתו ואמר: אני מפטר אותך מהיום מעבודתך. ממשכורתך לא ייגרע דבר. לך לך הביתה, ובכל שבוע אשלח לך את משכורתך לביתך.

והוסיף: מה לא תבין על מה אני מזיע. במשך השעה היו אצלי על "יחידות" חמישה ועשרים אנשים. בשביל שאוכל להשיב עצה נכונה להשואל, אני צריך להרגיש בצרתו ממש כמו שהוא בעצמו מרגיש, ואני מוכרח להפשיט את עצמי מלבושי ולהתלבש

בלבושיו שלו, ושוב כשאני צריך ליתן לו עצה לא אוכל לעשות כן כשאני עדיין בלבושיו, כשם שהוא בעצמו אינו יכול לשית עצות בנפשו, ואני צריך להפשיט את עצמי מלבושיו ולהתלבש בלבושים שלי, ובכן לכל שואל ושואל אני צריך לעשות פעמיים פשיטה ולבישה, ומעתה הגע בעצמך: במשך שעה, אם אדם צריך חמישים פעם להתפשט ולהתלבש, כלום אפשר שלא להזיע?

***

עצמת האכפתיות של המהר"ש מחסידיו קשורה בכך, שהרבי המהר"ש שייך לספירת התפארת - יום הולדתו הוא "תפארת שבתפארת", ואילו יום פטירתו הוא י"ג תשרי, שעל פי האריז"ל קשור גם הוא לספירה זו (כאשר ארבעת הימים שבין יום הכיפורים לסוכות מקבילים לאותיות שם הוי', י"ג תשרי מקביל לו' שבשם - התפארת).

בכוחות הנפש, התפארת היא מידת הרחמים. יותר מכל מידה אחרת, מתאפיינים הרחמים בתחושה של המקבל ובהבנה של המקום בו הוא נמצא - ובהתאם לכך, מכוונת ההשפעה אליו. סיפור אחר אודות ה'יחידות', מתאר שיחה בינו לבין אביו, הרבי הצמח צדק:

***

לרבי הצמח-צדק, כמו לכל רבי, היו זמני יחידות. היתה זו עבודה קשה מאד, ופעם אחת, בסוף לילה ארוך של קבלת אנשים ליחידות, התבטא בפני בנו המהר"ש שהיה נוכח אז בחדרו — למה אני צריך את זה? האם לא פשוט וטוב יותר שאכתוב חסידות ואפיץ זאת וכל אחד ואחד ימצא מרגוע לנפשו בדברי אלהים חיים?! הרבי מהר"ש, שהיה אז בחור צעיר, ענה מיד. הוא ניגש לספריה, הסיר את הוילון שהיה פרוש על מדפי הספרים והצביע על מדף אחד שהכיל עשרות כתבי חסידות כתבי יד אביו, ושאל את אביו אם היה יכול לכתוב ספרים כאלה, אם לא היה מקבל אנשים ליחידות. מיד הודה לו אביו שלא.

***

לרבי הצמח צדק היו כמה בנים אדמו"רים, אך הוא בחר בבנו הצעיר למלא את מקומו בליובאוויטש. לפני הסתלקותו, אמר הצמח צדק לבנו את הפסוק באיוב: "אחד באחד יגשו ורוח לא יבוא ביניהם". הרבי מהר"ש לא הבין את דברי הצמח צדק, אך רק אחרי שהרבי מהר"ש נפטר הבינו כי "אחד באחד יגשו" היינו יג ב-יג, יג ניסן ב-יג תשרי, שני ימי ההילולא... הקשר ההדוק ביניהם מאפשר לו לרדת לעומק דעתו של אביו, ולפייס אותו עם העבודה הקשה של ירידה אל החסידים והתלבשות בלבושיהם. היחס בין המהר"ש לאביו הוא כמו היחס בין הדעת לתפארת - הדעת

היא נשמת התפארת, וכאן המשמעות היא שהאדמו"ר הצמח צדק נוטה להזדהות "רוחנית" ומופשטת יותר, כשם שהדעת היא ספירה של שכל (אמנם היא כוללת גם רגש ותנועת נפש של הזדהות, אך ביחס לתפארת היא עדיין 'מרחפת' ושכלית). לעומתו המהר"ש מעוניין ברבי המגיע אל החסידים ופוגש בהם ממש - יחידה שבנפש עם יחידה שבנפש, מתוך הזדהות מלאה בין הנשמות.

הצמח צדק דימה את עצמו פעם לכובען - כמו כובען המניח בחנותו כובעים במידות שונות, גם הוא כותב מאמרי חסידות שונים בלי להתכוון לאדם מסוים. אחר כך מגיעים האנשים, לומדים את המאמרים ובוחרים להם את המאמר שנגע בליבם - ה'כובע' המתאים להם. אך המהר"ש מתעקש להוכיח, שכל עושר החסידות של אביו נובע מהמפגש הישיר עם החסידים, ולא מהשפעה מרחוק עליהם. המפגש המייגע הזה מזכך את כלי המח והלב, ומתוך הזיכוך הזה ניתן לזכות לסתרי תורה עמוקים.

סיפור ידוע נוסף, מספר על שנה שהופיע בספרים שהיא שנת קץ, שנת ביאת המשיח - שנת תר"ח. לאחר שהשנה עברה ומשיח לא בא אמר הרבי הצמח צדק לבנו שאכן בשנה זו היתה 'ביאת המשיח', הרי בשנת תר"ח הודפס הלקוטי תורה. הרבי מהר"ש ענה על כך, כי זה לא המשיח שאנו מחכים לו... ספירת התפארת לא מתפשרת על רחמים הנוגעים בליבו של הזולת, ועל משיח בשר ודם, שיגאל אותנו ברחמים.

אחדות התורה

מָה מְאַחֵד אוֹתָנוּ? הַדָּבָק שֶׁמְּחַבֵּר אוֹתָנוּ צָרִיךְ לִהְיוֹת הַתּוֹרָה. זֶהוּ הַחִבּוּר הָאֲמִתִּי. מֻמְלָץ מְאֹד - לִפְנֵי כְּשֶׁנָּה הִתְחַלְנוּ לִלְמֹד כָּל יוֹם פֶּרֶק תָּנָ"ךְ. אִם כֻּלָּם לוֹמְדִים אֶת פֶּרֶק הַתָּנָ"ךְ הַזֶּה, כַּמָּה שֶׁזֶּה כְּאִלּוּ חִיצוֹנִי - זֶה בְּהֶחְלֵט מְחַבֵּר. חוּץ מֵהַחְתָּ"ת שֶׁל הָרַבִּי הַקּוֹדֵם, הָרַבִּי הוֹסִיף גַּם רַמְבָּ"ם, וְזֶהוּ הַחִבּוּר בֵּין הַחֲסִידִים, הַלִּמּוּד הַיּוֹמִי הַזֶּה. בִּשְׁבִילֵנוּ אֲנַחְנוּ הוֹסַפְנוּ כַּמָּה דְּבָרִים לֹא קָשִׁים. לֹא מְסֻבָּךְ: פֶּרֶק תָּנָ"ךְ (אֲנַחְנוּ הַיּוֹם בְּסֵפֶר אִיּוֹב, סֵפֶר הַפְּסִיכוֹלוֹגְיָה הֲכִי חָשׁוּב בַּתָּנָ"ךְ), וּפֶרֶק מִשְׁנָה (שָׁבוּעַ הַבָּא מְסַיְּמִים חֲגִיגָה, סוֹף סֵדֶר מוֹעֵד, וּמַתְחִילִים סֵדֶר נָשִׁים). לְדַעְתִּי, מְאֹד מְאֹד רָצוּי שֶׁכָּל מִי שֶׁיּוֹשֵׁב כָּאן יִלְמַד גַּם אֶת הַחְתָּ"ת, וְגַם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. זֶה בֶּאֱמֶת מְחַבֵּר, הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מְחַבְּרִים אוֹתָנוּ בְּיַחַד.

[מִתּוֹךְ שִׁעוּר כ"ד אִיָּר תשפ"ג]

